

JOURNAAL

DER

REIZE

VAN

Mr. S. C. NEDERBURGH,

GEWEZEN COMMISSARIS GENERAAL
OVER NEDERLANDS INDIA,

LANGS

JAVA'S NOORDOOSTKUST,

IN 1798.

OP HOOGE ORDER GEHOUDEN DOOR DE
ONDERKOOPLIEDEN TE BATAVIA,

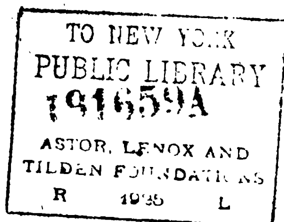
W. WARDENAAR,

EN

P. PH. DU PUY,

MEDEREISGENOOTEN.

AMSTERDAM,
bij W. Holtrop. 1804.

ANECDOTES *op te zamelen*, *om 'er eene* CHRONIQUE SCANDALEUSE *van te maaken*, *is eene* HATELIJKE MOEITE.

NEDERBURGH, VERHANDELING *over de* VRAGEN, *of, en in hoe verre*, *&c. bl.* 37.

WEL EDEL HEER EN VRIEND!

Belofte maakt schuld. De laatste bezending uit de nagelaten Papieren van wijlen onzen gemeenzaamen Vriend te *Batavia* is gearriveerd, en nu ga ik woordhouden. Wat zoude het mij hebben gespeeten, zo ik eenige maanden vroeger aan uwe begeerte had voldaan! Nu kan ik beter beslagen ten ijs komen; daadzaaken doen toch veel af, en het is nu meer dan tijd, dat, ter nadere adstructie en instructie van verscheidene reeds publiek gemaakte zaaken, van de verrichtingen onder anderen, den geweezen COMMISSARIS-GENERAAL *over Oost-Indië en Cabo de goede Hoop*, MR. SEBASTIAAN CORNELIS NEDERBURGH, raakende, uit mijne verzameling van authentieke stukken het een of ander juist te pas gebragt worde.

Alle uwe aan mij van tijd tot tijd gedaane vraagen zijn beäntwoord: bijvoorbeeld — „ Welk voor de gewezen O. I. Compagnie nuttig ge-

bruik heeft *Mr. Nederburgh* gemaakt van zijne, vóór deszelfs vertrek naar *Indië* ontvangen, Papieren, ter zijner waarschouwende informatie hebbende moeten strekken tegen de intrigues en menées van nu wijlen den Heer Gouverneur-Generaal *Alting*, en deszelfs thands oppergebiedenden Schoonzoon *Sieberg*?" — „ Welke gevolgen hebben gehad de voorlópige klagten van *Mr. Nederburgh*, uit *Indië*, over de paallooze heerschzugt der Bataviäsche Familje-Regeering?" — „ Wat is 'er door *Mr. Nederburgh* gedaan tot nut of voordeel van de O. I. Maatschappij? van de O. I. Bezittingen? van den Handel? van den Staat? — En, heeft de Oudgezaghebber van Java's Noordöostkust, *Dirk van Hoogendorp*, gelijk, dat Hij op alle deeze laatste vier vraagen, gewaagd of niet gewaagd, antwoordt, NIETS!?" — „ Is de Justitie, geduurende *Mr. Nederburgh's* aanwezen in *Oost-Indië*, door zijn toedoen en door zijne macht, nog meerder verkragt geworden dan ooit te vooren?" — De Corruptieën, malversatieën, en knevelarijen, zijn die, door zijne verkeerde inrichtingen omtrent het betaalen der Amptgelden, nog meêr aangemoedigd geworden, en als 't ware gewettigd?" — „Waarom

heeft hij, na het ontvangen der tijding, te *Batavia*, van de hier te lande voorgevallen omwenteling in 1795, onder zijn invloed en oppergezag, toegestaan, dat vier rijkgelaaden Engelsche China's-Schepen, en nog andere particuliere Bodems van die vijandelijke Natie, onverhinderd de Bataviäsche Reede mogten verlaaten, in stede van dezelven onder Embargo te stellen; tot geruste volvoering van welke, diestijds zoo noodzaakelijke, ordre, de Compagnie eene genoegzaame Macht van gewapende Schepen in gereedheid hadt?" — „Of moest men deeze Rovers vriendschappelijk laaten ontsnappen, ten einde zij, van den Oorlog tegen ons verwittigd, des te gereeder onze Bezittingen en Schepen konden aanranden en vernielen?" — Waarom heeft *Mr. Nederburgh* verwaarloosd, de mogelijke middelen in 't werk te stellen, om de Moluccosche Eilanden, en andere Bezittingen der Compagnie, in staat van tegenweer te stellen?" — Waarom aan verscheidene Vaartuigen, met Rijst en andere Levensmiddelen beladen, verlof gegeeven, om naar *Banda* te vertrekken, na dat men reeds zeker wist, dat die plaats in handen van den Vijand was?" —

Waarom den Gouverneur van *Banda*, dien befaamden Baron *van Boekholtz*, die deze belangrijke plaats op eene ſchandelijke, lafhartige, en verraaderlijke wijze hadt aan den vijand overgegeeven, niet alleen op de frivoolſte pretexten ~~en op eigene~~ authoriteit vrijgeſproken, maar Hem boven dien nog met een vrij aanzienlijk douceur 's maands, of lucratieve jaarwedde, begunſtigd? — „ Waarom de zoo zeer gegronde voorſtellen tot het herneemen van *Ambon* en *Banda*, niet alleen onder nietsbeduidende voorwendzels van de hand gewezen, maar daarentegen allen vervolgd, die zich over zulk eene ſchandelijke en trouwlooze verdediging hadden beklaagd?" — (Wierden deeze Braaven niet gequalificeerd met den naam van Rustverſtoorders, en, als zodaanig, vervolgd?" — Was toen het principe niet: BANDA *moet niet hernomen worden — in tegendeel — de vijand moet dáár, quanſwijs om de behoefte der Coloniſten, ſtrafloos worden geproviändeerd?*) — en ik had daar haast uwe eerste vraag vergeeten. — „ Wat heeft zijne zogenaamde bevrediging op *Cabo de goede Hoop* uitgewerkt?" — Alle deze vraagen, herzeg ik, zijn reeds be-

antwoord, of wel, zij beäntwoorden zichzelven, zo men geleezen heeft het werk van *Dirk van Hogendorp*, en de Brochuurtjens van *Jacob van Kal*, *David van Lennep*, en *Barend Karsseboom*. — En, of dit nog niet genoeg ware; of liever, ten einde den laster de mond geheel en al worde gesnoerd, de Commissaris-Generaal heeft zich over deze en soortgelijke aantijgingen — (welligt over allen; want het Publiek weet 'er niets van) bij den afgetreden Asiatischen Raad, en bij het tegenwoordig Gouvernement, verdedigd — zijne uitgegeeven Apologie is in dezen mijne Zegsvrouw; ten minsten, ik vind hier, onder anderen, dat, welgemelde Raad, uit aanmerking, dat zoo min bij het Staatsbewind, als bij den Raad zelf, eenige redenen waren voorgekomen, waarom aan het billijk verlangen van *Mr. Nederburgh*, om te mogen hebben eene honorable decharge, in qualiteit als Commissaris-Generaal, niet zoude behoren te worden voldaan, bij deszelfs besluit van den 17. November 1803, goedgevonden heeft, en verstaan, om, op grond der Authorisatie, vervat bij het Staatsbesluit van den 11den te vooren, den gewezen Commissaris-Generaal

in *Indië*, *Mr. Nederburgh*, in gemelde qualiteit deszelfs honorable decharge te leenen. — Maar, nu vraag ik u eens op ne beurt. Is *Mr. Nederburgh*, agter d dubbelen fchild, tegen alle verdere aar len, niet van rondöm als veilig, gedekt, wondbaar, en onfchendbaar tevens? Wie d nu tegenfpreeken, dat Hij, ter volledige loning van zijne hoogstloffelijke verrichtin in *Indië* en op *Cabo de goede Hoop*, is verë geworden met den Post van Lid in den tha gereörganifeerden Afiatifchen Raad, en met behoud der helft van zijn Penfioen? (e des te uitftekender bewijs van meêr dan b tengewoone verdiensten, alzo de bekende C pitulatie bij Art. 5. woordelijk luidt: „ voor dat de Compagnie aan zijn Ed. een jaarlijks Tractement van *f* 5000: — zal toeleggen in te gaan met den dag, dat zijn Ed. binne de Havenen dezer Landen zal zijn geretou neerd, en zulks tot zoo lang zijn Ed. in ee convenablen Post zal zijn gefteld, en dat, wan neer het zuiver inkomen van zodanigen Pos minder mogt bedragen, het daar aan ontbre kende tot gemelde fomme jaarlijks door de Compagnie zal worden gefuppleëerd"? — di

tractement toch was, bij wijze van toegift, of premie van retour, aan *Mr. Nederburgh* beloofd, boven de aan Hem toegetelde *f* 90,000 's jaars, in de eerste drie jaaren zijner Commissie, zamen *tweemaal Honderd en Zeventig Duizend Guldens*, en *f* 65,000 's jaars in de volgende zes jaaren, zamen *driemaal Honderd en Negentig Duizend Guldens* — of, total, ZESMAAL HONDERD EN ZESTIG DUIZEND GULDENS, geduurende deszelfs negenjaarige uitlandigheid — vrij daarenboven nog, van alle kosten, verteering, &c. &c. waar voor provisioneel hier te lande eene som van *f* 15,000 aan zijn Ed. was ter hand gesteld, behalven deszelfs voornaam aandeel aan de, voor ons onbekende, doch wel degelijk door de Commissie genotene ronde som, tot defraijement van alle Logies-Tafel- en Rijtuigkosten, &c. der Persoonen, welke aan de Commissie tot haare adsistentie waren toegevoegd — hebbende Hij, *Mr. Nederburgh*, eindelijk, op *Cabo de goede Hoop*, en te *Batavia*, gejouïsseerd van — in drie woorden — *alles*, ALLES, ALLES; — terwijl — zijn tegenswoordig Tractement als Lid van den Raad, behalven de Emolumenten, 5,000 Guldens jaarlijks

zijnde — Hij, *Mr. Nederburgh*, nu, tegen ze Capitulatie aan, thands, boven deze z gewoone Jaarwedde, nog de helft zal l ven trekken van zijn Penſioen) geniete dus, (als gezegd, om deszelfs meêr dan b tengewoone verdienſten,) alleen aan Amptg eene jaarlijkſche ſom van *Zeven Duizend* *Honderd Guldens?* — Moet Gij, moet i moet niet elk een hier op zwijgen, en u roepen: 'er is in dezen, ten gevalle van d zen uitmuntenden Man, wel voorzien? —

Maar, beste Vriend! laaten wij nu eind lijk het nutteloos vraagen eens daarlaate Het wordt tijd, dat ik, om woord te ho den, ſlegts ten overvloede eenige ſtukjens u mijne copieüſche verzameling publiek maak moetende, zo als ik hier boven gezegd heb ſtrekken tot nadere adſtructie en inſtructie va verſcheidene reeds waereldkundig gemaakt zaaken en bedrijven, de vraagen (onder on nog) in questie ſpecteerende, en welker vol lediger beäntwoording U zoo zeer ſcheint te in teresſeeren.

Tot de uitgave van deeze Stukjens geever mij, juist nu, eene gepaste aanleiding, *voor eerst* de Periode, voorkomende in den Brie

van den Heer *D. van Lennep*, (bladz. 36 tot 39.) relatief zekere bevélen van het voormaalig Committé tot de zaaken van den O. I. Handel en Bezittingen, welke bevélen aan *Mr. Nederburgh* ten voorwendzel hebben gestrekt van den vruchteloozen afloop der nasporingen, die, hij wil, dat zijne reize naar *Java* ten doel hadden — *ten tweeden* de aanmerking van *D. A. van Bouterwek*, in deszelfs overweging van het bewuste voorstel des Heeren *Besiers*, (bladz. 7 en 8) nopens het voorbijgaan van den Raad-Ordinair, *Willem Vincent Helvetius van Riemsdijk*, als Directeur-Generaal, en eindelijk, *ten derden*, de tegenswoordige Constellatie van den Asiatischen Raad: — drie onderwerpen, van eenen te kieschen, te ernstigen, en te belangrijken aart, om 'er, wat alle de verder aan mij gedaane vraagen betreft, een te luchtig, te ongevoelig, en te laakbaar stilzwijgen onder te bewaaren.

De opgemelde orde der onderwerpen volgende, zal ik nu beginnen met de oplossing uwer vraage, naar aanleiding van den Brief des Heeren *van Lennep*: „ Hebben zekere bevélen van het Committé voorn. den afloop

der nasporingen, welke de Heer *Nederburgh* wil, dat zijne reize naar *Java* ten doel hadden, vruchteloos doen aflopen? of — hebben andere, en meêr waarscheinelijke, redenen Hem tot zijne zoo overhaaste terugkomst op *Batavia* genooddrongen?"

Om deze vraag en het antwoord wel te vatten, dienen we ons hier vooräf te binnen te brengen het gezegde van *Mr. Nederburgh*, dit Artijkel raakende, (en door *D. van Lennep* op bladz. 37 bedoeld,) te vinden in deszelfs Verhandeling over de bekende vraagen, „ of, en in hoe verre het nuttig en noodzakelijk zijn zoude, de O. I. Bezittingen van dezen Staat, ofte sommigen derzelven, te brengen op den voet der W. I. Volkplantingen? en, &c." uitgegeven in 's Hage, bij *Vosmaer en Zoonen*, 1802 — welk gezegde op bladz. 211, Aantekening XXXIII, in de volgende bewoordingen voorkomt: —

„ De excessive duurte van de Rijst zedert jaaren herwaards, in vergelijking van vroegere tijden, was een onderwerp, dubbeld waardig den aandacht van de Commissie, welke ik heb helpen uitmaaken; de Opinie-

en, over de waare en voornaame oorzaaken daar van, waren zeer verschillende, en het viel mij onmogelijk, dezelven op *Batavia* te ontwikkelen: zulks was eene der redenen, welke mij in het Jaar 1798, uit krachte mijner Commissie en Instructie, tot de visitatie van het Gouvernement van Java's Noordöostkust, deeden besluiten, en ik mogt mij vleiën, dat mijne nasporingen ook in dit opzicht niet vruchteloos zouden zijn geweest, toen de onverwagte bevelen van het Committé tot de Indische Zaaken mij noodzaakten, die visitatie te staaken, en verhinderden, van het door mij gedaan onderzoek eenig gebruik te maaken."

Te recht merkt nu de Heer *van Lennep* hieröp aan, (en ik acht daar door deze uwe vraag beäntwoord), dat het indedaad beter voor *Mr. Nederburgh* was geweest, van die HOOGSTËRGERLIJKE REIZE in 't geheel niet, zelfs met geene aanspeling, te reppen; eene reis, in waarheid alles behalven gekenschetst wordende door de bedoelingen, welken hij goedvindt daar aan toe te kennen, en, alles behalven geschikt om den Vaderlandschen Leezer te bewegen tot be-

klag, dat dat booze Committé de heilzaa
gingen van *Mr. Nederburgh* derwijze
te leur gesteld. De Heer *van Lenne*
ter vermijding van voor een Opzamela
SCANDALEUSE ANECDOTES gehou
worden, van deze, daar toe veelvuldige
se opleverende tocht, waar voor ze
ijverigste Voorstanders van den Heer *N*
burgh geen andere verschoning dan een v
temperament weeten te vinden, niet v
gewagen. Hadde Hij, (vervolgt *van Len*
deze zijne vruchtelooze reize naar *Java*
zijne overhaaste terugkomst op *Batavia*
geschreven, onder anderen, *primo*, aa
omstandigheid, dat de toenmaalige Go
neur-Generaal *van Overstraaten* het G
nernement van *Java* nog zeer onlangs
bekleed, en, als zodanig, alle voorde
dezer situätie IN EENE RUIME MA
genoten hadt; eene omstandigheid, w
eene groote, zo niet onöverkomelijke,
derpaal was, om, zoo lang Hij regee
onderzoekingen aantestellen, of reforme
kunnen onderneemen, waarbij, om 'er
meêr van te zeggen, de Eigenliefde van
Oppergebieder onlijdelijk zoude zijn aa

stand geworden. Men kan derhalven ligtelijk bezeffen, dat de Heer *van Overstraaten* niets onbeproefd hebbe gelaten, om dergelijke oogmerken, indien zij werkelijk plaats vonden, op alle manieren en door alle middelen te dwarsboomen en te verijdelen: — even zeer gevoelt men, dat de belangen van den toenmaaligen Gouverneur van *Java*, *van Reede*, dien Heer volmaaktlijk dienstbaar maakten aan alles wat Hem dienäangaande door den Heer *van Overstraaten* kon zijn aan de hand gegeeven, of voorgeschreven: — *secundo*, aan de destijds zeer onäangenaame omstandigheid voor den Heer *Nederburgh*, volgends veelen, aan de beschikkingen en maatregelen der Heeren *van Overstraaten* en *Reede* toeteschrijven; te weten, de weigering van de Javasche Vorsten, den Keizer en Sulthan, om aan *Mr. Nederburgh*, die voorgenomen hadt, hunne Hoven te bezoeken, zodaanige gedistingueerde Eerbewijzingen en Hommages aan te doen, als Hij, in qualiteit als Commissaris-Generaal, konde en moest vorderen, waar door Hij genoodzaakt wierdt, van dit bezoek af te zien. — (Eer ik van deze *twede* omstandigheid, welke de overhaaste terug-

komst van *Mr. Nederburgh* vermoed maakt, dan de voorgewende bevêlen, *derde* overgae, moet ik hier drie passa ſereeren, niet alleen tot nadere ophel van het reeds geällegueerde, maar ook t ter verſtand van het geen ik op dit all gezegd, ter nadere adſtructie en inſt zal laaten volgen. — De *eerste* is uit d de Aantekening, of Opheldering van *M derburgh*, bladz. 170 voorkomende in de hier boven gemelde Verhandeling over d wuste vraagen. &c. „ Op het ſtuk der E wijzingen (zegt Hij) zijn de Vorſten va *va* zoo naijverig, als eenig Monarch i Waereld: niet alleen hunne Afgezanten, neer die te *Samarang*, de Hoofdzetel va Gouvernement van Java's Noordöostkust, men, maar zelfs de Brieven der Vorſ worden met de uiterſte plegtigheid, volg 's Lands gebruik, ontvangen; zelfs, wan de Gouverneur van *Java* zich aan een Hoven bevindt, geniet Hij, offchoon als de Maatſchappij repreſenteerende, geen minsten rang boven den Vorst. Ook is in algemeen alles, waar maar eenigzins *Etiqu* te pas komt, tot zelfs het getal en de orde

Conditieën, welke op plegtige Maaltijden gedronken worden, zoodaanig door de *Adat*, of het aêlöude gebruik, gesanctiöneerd, dat daar van niet zoude kunnen worden afgegaan, zonder hun merkelijken aanstoot te geeven; waaröm men ook altijd gewoon is, daarömtrent de grootste oplettendheid te gebruiken." — De *twede* passage is getrokken uit de Missive van den Heer *Prediger*, voorkomende in de Aantekeningen van *D. v. Lennep*, op zijnen Brief, bl. 71 & 72, en aldus luidende: — „ Het eerste Plan was, de Hoven van den Keizer en van den Sulthan eerst te bezoeken; doch bij den laatsten Vorst vinden 'er zich tot dus verre, zwaarigheden optelossen, omtrent de manier, waaröp wij dienen gerecipiëerd te worden. — Deeze grillige Vorst kent onze groote zwakheid, en, daar van profiteerende, maakt Hij zulke vernederende prétenties, dat, alleen de volstrekte onmogelijkheid, Hem de tanden te wijzen, ons kan veröntschuldigen, dat wij het ongemerkt laaten passeeren." — *De derde* passage is, de Apostrophe uit den hier boven mede aangehaalden Copie-Brief, van *Barend Karsseboom*, aan *Mr. Nederburgh*, (bladz. 23)

inhoudende, omtrent deze gebeurenis, het volgende: — „ terwijl Gij, *Mr. Nederburgh!* eerst na den ontijdigen dood van uw' Collega *Frijkenius*, het raadzaamst geöordeeld hebt, uwe Commisſie uitteſtrekken tot *Java;* doch uwe Hoog-Edelheid wist zeer wel, dat, op *Samarang* en de *reſpective Reſidentieën*, de reformes juist moesten geäppliceerd worden, maar geenzins aan de Javaſche Hoven: — uwe Hoog-Edelheid hadt dus oneindig meêr dienst kunnen doen aan den Lande, om, als Commisſaris-Generaal, de dieverijën en monopolieën van de Javaſche Gouverneurs, Opperhoofden en Reſidenten op te neemen en tegentegaan, dan wel, om, als een Souverain Perſoon, een bezoek aan het Hof van den Javaſchen Keizer, en aan dat van den Sulthan, afteleggen, zijnde zulks niet alleen kostbaar over en weder, maar ook onſtaatkundig voor beide de Partijën, gelijk Gij, tot uwe ſchande hebt moeten ondervinden, dat uwe prétentie, om, boven de Javaſche Vorſten, en dat in Hun eigen Hof, de hoogerhand te willen hebben, geheel bij die Inlandſche Hoven van de hand is gewezen, en dat Gij dus, onverrichter zaake, om uwe zo-

ge-

genaamde représentative souverainiteit niet te schenden, zonder iets reëels op *Java* uitterichten, hebt moeten terugkeeren naar *Batavia*: — trouwens, het is mogelijk ook goed geweest, Mijn Heer de Opper-Commissaris! dat uwe Bachante Hofreis, om den gebraaden Haan te speelen, geheel mislukt is, en dat die Vorsten, zonder uwe gevaarlijke staatkunde in te zuigen, getrouw aan *Jan Compagnie* gebleven zijn." — En nu tot de *laatste* omstandigheid der questieusche terugkomst van den Heer *Nederburgh*, wat namelijk derzelver *overhaasting* aangaat, komende, schrijven wij, uit den Brief van *van Lennep*, dezelve toe — *tertio*, aan het niet minder onäangenaam, zo niet het meest embarasseerend, geval der ontvangen tijding van de uitzending der Heeren, *C. H. C. Wegener*, als Raad-Extraördinair van *Indië*, en Commissaris tot en over de zaaken van den Inlander; mitsgaders den Generaal Major *Nordmann*, als Chef der Troupes, waar door de Phijsicque Macht der Colonie in beider handen was geconcentreerd; eene tijding, welke den Heer *Nederburgh* alle zogenaamde naspooringen deedt staaken, en, in allerijl, naar *Ba-*

tavia heenshellen: — drie, eenige, waarägtige redenen en oorzaaken, waaröm *Mr. Nederburgh* NIETS op *Java* kon doen, en NIETS op *Java* gedaan heeft; weshalven de Heer *van Lennep* het te recht belachelijk en ter kwaader trouw gehandeld noemt, zulks te wijten aan de beveleń van dat *gehaate* Committé. Hadt de Heer *Nederburgh* nu, zegt *van Lennep*, zijne vrugtelooze Reize naar *Java*, en zijne overhaaste terugkomst op *Batavia*, aan deeze opgenoemde drie oörzaaken toegeschreven, dan zoude ik Hem de onäangenaame gewaarwordingen zulker herïnneringen hebben kunnen bespaaren — (ten slotte van zijne Aantekeningen 'er nog dit weinige bijvoegende: —) „ Het is waar, de Heer *Nederburgh* heeft een tourtjen naar de Landen, door Hem beschreven, gedaan, verzeld van den toenmaaligen Land - Commissaris; — maar dit was voorzeker het regte middel niet, om, zo men het noëmt, agter het waare van de zaak te komen. *Op togtjens, zoo vrolijk en vermaaklijk als dit 'er één was*, zamelt men zelden veele kundigheden, al is ons de taal des Lands niet vreemd, en al bevinden wij ons niet in betrekkingen geplaatst, wáár alles

wat ons omringt, zoekt, en belang heeft, ons te misleiden; maar, daarentegen is het des te gemaklijker, daar van een cierlijke beschrijving, op zijne kamer, te vervaardigen, welke de Menschen, op 4000 mijlen afstands de naauwkeurigheid, het doorzicht, en de groote werkzaamheid van den Autheur doet bewonderen" &c.

Maar, zonder met *van Lennep* te vreezen van voor een *Opzamelaar* van SCANDALEUSE ANECDOTES gehouden te worden, wil ik hier, ter voldoening aan mijn groot oogmerk, het adstructiver — en instructiver — maaken namelijk van het reeds hier en daar ten opzichte der Amptsverrichtingen van *Mr. Nederburgh* gepubliceerde, niet te onpas brengen het navolgende DAGVERHAAL dezer zoo allerpragtigste, voor de O. I. Maatschappij kostbaarste, en in zich zelve nutteloosste reize van onzen gewezen Opper-Commissaris-Generaal, langs Java's Noordöostkust; — het onzijdig Publiek oordeele, uit dit authentiek stukjen, over de merites van het hier boven ten dezen opzichte geävanceerde, en houde ons vrij van *Scandaliseerende* oogmerken!

Vergun mij intusschen, Waarde Vriend!

dat ik, alvorens dit *Journaal*, als eene Bijlage tot dit gedeelte van den aangehaalden Brief des Heeren *van Lennep*, hier onmiddelijk te laaten volgen, U nog ééne reflexie, nopens deeze zoo vermaarde reize van *Mr. Nederburgh*, in gezelschap van den Heer *Prediger*, ter beäntwoording uwer vraag „ hoe komt deeze Reisgenoot hier te pas?" als ter loops mededeele! — Zou men niet met eenigen grond van waarscheinelijkheid gissen, zo niet stellig en zeker geloven kunnen, dat, juist *op een tochtjen, zo vrolijk en vermakelijk, als kostbaar en allerbrillantst*, geduurende hetwelk de Heer *Nederburgh* (onder zijne nasporingen zeker! tot ontwikkeling der verschillende opinieën over de oorzaaken der Rijstduurte) zijne Hoogheid en Alleengezag zoo luistervol heeft laaten doorschitteren, zo als bij dit Dagverhaal, van kust tot kust, en van residentie tot residentie, getrouwelijk staat aangetekend, en welks lecture elk een ten uitersten zal moeten verbaazen; — een *tochtjen*, waaröp al wat den doorluchtigen Reiziger omringde, en al wat van verre of nabij het Ceremoniëel bijwoonde, in het luisterrijke dezer Hoogheid, en het ondubbelzinnige

van dit Alleengezag, zich heeft moeten als verliezen; — dat, op zulk een *tochtjen*, zeg ik, het oog *verbeisterd*, het verstand bedwelmd, het hart bedorven, en het character verwoest is geworden van eenen PREDIGER, met een politiek oogmerk van hier naar *Batavia* gezonden, om de gedragingen der Oostersche Magnaaten bespiedelijk na te gaan; maar door den te slimmen *Nederburgh* als zijn Geheim-Schrijver en Vertrouweling overäl medegenomen, en, van meet af aan, geïnitiëerd in de kunst van alle voor goud omkoopbaare Spionnen, om zijne, zich op hem blindelings vertrouwd hebbende, Vrienden in Europa te verraaden, — zijne Heeren en Meesters uit den Zadel te helpen werpen, en voor zijne nieuwe Indische Patroonen hier te lande de *oude* Carrière op nieuw open te zetten? — Jammer alleen, dat, door *zijne* alleräkeligste uiteinde, hij de volledige zegepraal van al het geene bij dit zoo vermaard *tochtjen*, zo voorbereid als zamengezworen was, niet heeft kunnen in deze dagen alhier beléven! 't Is waar, het haatelijk Committé werdt gesloopt — (de nieuwe Constitutie bragt dit mede;) maar, de verwijdering van alle Leden, die

Prediger, of liever, in hem, zijne Patroonen in den weg waren, dit was slegts eene voorloopige overwinning voor hem. Deze Leden, (zo ik wel onderricht ben, *von Liebeherr*, *Fennekol*, *Quint Ondaatje*, *Vos*, *van Groll*, *de Neufville*, en *Craud*) zedelijk overtuigd van het diep bedorven character dezes allergevaarlijksten Zendelings, hadden zich standvastiglijk verzet tegen zijne terugreize naar de *Indiën*, in de hem door het toenmalig Uitvoerend Bewind opgedragen hoogen post ter tafel der Regering aldaar — dit was *Crimen* genoeg — geen een hunner werdt in den nieuwen Asiätischen Raad gecontinuëerd — bij de vier nieuwingekozenen, *Brouwer*, *Kist*, *Duirvelt* en *Wiselius*,) werden vier vreemden toegevoegd. — *Prediger* blaasde triumph — vertrok — en kwam ongelukkiglijk aan zijn einde. Deeze overwinning, ten gevalle zijner Indische Patroonen, was dus voor hem weêr eene voorloopige voldoening; — maar wat zou het geweest hebben, zo hij ook eenmaal hadt mogen verneemen, dat die zelfde Asiätische Raad, de vervanger van het gehaate, verguisde en ongerespecteerde Committé, (maar wiens bestellingen, even zo min als die

van dit Committé, geëerbiedigd of beter opgevolgd wierden, zie *van Lennep*, bl. 39) nu ook geremoveerd is geworden, en dat, in het nieuw geïnstalleerd Collegie van Asiätische Bewindslieden, onder anderen, door zijnen Hoofdpatroon *Nederburgh* eene nieuwe politieke Carrière was ontgonnen, volledig geäpproprieërd om Hem de laatste zegepraal over het overschotjen zijner vijanden, zo hier, als in *Indiën*, en op *Cabo de goede Hoop*, te verzekeren! — maar — laaten wij, van dit afzichtelijk voorwerp onze oogen afwendende, ook van dit onwaardig onderwerp een einde maaken! — zie hier mijne EERSTE BIJDRAGE tot nadere instructie en adstructie van het geen reeds is waereldkundig gemaakt! — Ik verzoek, dat Gij dezen Brief, met dit stukjen, als een *Nootjen* op den TEXT van DAVID VAN LENNEP, agter bladz. 37 laat volgen, Vaarwel!

'S HAGE, 19 Julij, 1804.

T. T.
Q. N.

P. S.

Bij mijne volgende zal ik, naar aanleiding van het stukjen des Heeren *Bouterwek*, de pe-

riode illustreeren, op bladz. 7 & 8 voorkomende en behelzende, als volgt: „ *in allen geval hadt de Raad Ordinair* RIEMSDIJK *dan hier billijker reden tot misnoegen, als zijnde verre de oudste; indien niet zijne verstandelijke vermogens nog beneden die van* WIESE *waren*;" en wij zullen dan zien, of de *uitheemsche* WIESE, maar *die*, volgends *Bouterwek*, *eene zwakke ziel bezit, door de twee zuilen*, VAN LENNEP *en* VAN HEEKEREN, *ononderschraagd, zonder hulp van wien Hij niets van belang verrichten kan* — een Man, *die, ware de zoo zeer bekwaame Gouverneur-Generaal* SIEBERG *tot dus verre niet meêr dan Hij* (WIESE) *indedaad waarneemend Directeur-Generaal* geweest, *reeds langen tijd de generale directie nog slegter zoude gelaten hebben, dan die der Weeskamer, van dewelke Hij* (WIESE) *diestijds Secretaris was* — of, zeg ik, die *uitheemsche* WIESE, om deszelfs *meerdere* VERSTANDELIJKE *vermogens* (in beide deze directieën gemanifesteerd) te præfereeren was boven de REËELE VERDIENSTEN, welke den *inheemschen* VAN RIEMSDIJK ten allen tijde als een uitsteekend Coloniaalen Patriot hadden gesignaleerd.

BIJDRAGE.

BYDRAGE I.

. . . . „ *Speelende bij wijlen zodanig den gebraden Haan, dat het onverdraaglijk is . . . . . . den trom en het geschut als voor een* JELLETJE *gebruikende . . . . . Vóór ons waren alle deeze* GASCONADES *niets, maar daar komt dan nog bij eene belaggelijke* IMAGINAIRE *verbeelding en trotsche verwaandheid . . . . . . 'en dan betaald gemeenlijk de* COMPAGNIE *de ballen, dat, God beetert! maar al te veel de ondervinding bewaarheid heeft" . . . .*

HARTINGH, NAGELATEN MEMORIE.

„ *Wenschelijk ware het, dat deeze* NAÏVE *beschrijving* ALLEEN *ten tijde van den braven en cordaten Gouverneur* HARTINGH *zyne applicatie had gevonden!" . . .*

NEDERBURGH, VERHANDELING *over de* VRAGEN, *of, en in hoe verre, &c. bl.* 183.

JOURNAAL

VAN AL HET GEEN EENIGZINS AANMERKENSWAARDIG VOORGEVALLEN IS, GEDURENDE DE

REIZE

VAN

ZYNE HOOG EDELHEID, DEN HOOG EDEL GESTRENGEN HEERE

Mr. SEB. CORN. NEDERBURGH,

COMMISSARIS GENERAAL OVER GEHEEL NEDERLANDS INDIA,

LANGS

JAVA'S NOORD-OOSTKUST;

BEGINNENDE DEN

12 *April*, 1798. Des morgens circa 6 uuren vertrok hoogstgemelde Z. H. E. met hoogstdeszelfs reisgezelschap, (bestaande in de Heeren *C. J. Prediger*, Raad van Justitie titulair, tweeden Secretaris van de Hooge Commisfie, gedurende de reize — *F. van Boekholtz*, Gouverneur van Banda — *W. J. Cransſen*, eersten Opperkoopman des kasteels — *J. P. F. Fils*, Lieutenant der Artillerie en Adjudant-generaal van zijne Hoog-Edelheid — en de Onderkooplieden *W. Wardenaar* en *P. P. Du Puy*: — benevens de Beämpten tot de Hooge Commisfie behorende, den Op-

Opperkoopman titulair en Geheimschrijver van Z. H. E. *Johannes Jacobus Nederburgh*, en den Koopman titulair, en eersten gezworen Klerk van de Hooge Commissie, *J. Wolters*) — naar boord van het schip *De Hertog van Brunswyk*, onder geleide van eene Commissie uit het midden der Hooge Indiasche Regeering, zijnde de Heeren Raaden Ordinair en Extraördinair *J. H. Wiegerman* en *A. C. Mom*, benevens den tweeden Secretaris van welgemelde Hooge Indiasche Regeering, *C. J. Jacobi*, allen, ingevolge het daar toe ontworpen Ceremoniëel, (zie Bijlage N°. I.) — en voorts in gezelschap van de Heeren Raaden Extraördinair van Indie, *G. C. Fetmenger*, en *A. H. Wiese*, benevens deszelfs Gemalinne, als mede van Mevrouwe *van de Weert*, en nog verscheiden Heeren en Dames van den eersten rang.

Aan boord komende, wierd direct na het heissen der topvlag, en het doen van het gewoon salut, ten eersten het anker geligt, en het schip onder zeil gebragt; terwijl de Commissie van wegens de Hooge Indiasche Regeering, na een weinig vertoevens, afscheid nam, en naar den wal ging; gelijk ook het overig gezelschap zulks tegen den middag omtrent half twaalf uuren deed.

14 *April*. Passeerde men den hoek van *Indramaijoe* (of *Indermaije*,) van waar eenige Prauwen met ververssching aan boord kwamen.

16 *April*. Kwamen op de rhede van *Tagal*

ten anker, alwaar, na verloop van één en een half uur de Tagals-Resident *van Teijlingen*, benevens de Regenten van *Brebis* en *Tagal*, aan boord kwamen, medebrengende eenige prauwen met verversching: zeggende hij Resident, de redenen, waarom hij niet eerder aan boord was gekomen, dezen te zijn, dat men van den wal het schip verkend had voor het scheepjen *de Onderneemer*; en hij van den Cheribon's Resident *P. Walbeek*, geen naricht hadt gekregen, dat zijne Hoog-Edelheid *Indramaijoe* gepasseerd was; neemende voords, na een verblijf van een klein half uurtjen, en na dat bevorens, op ordre van Z. H. E. het van het fort gedaan salut met 19 schoten beantwoord was, afscheid van Z. H. E. en naar den wal vertrekkende; terwijl men 's agtermiddags weder van daar onder zeil ging.

18 *April*. Passeerden, na gissing 3 mijlen uit den wal, de Residentie *Paccalongang* (of *Pacalonga*), alwaar aan boord kwamen de Pacalongasche Resident *Röthenbuhler*, en de Regenten van *Wieradessa*, *Pacalongang* en *Batang*, benevens den Capitein-Chinees, en den Chineeschen Pagter van *Oeloedjamie*, om Z. H. E. te complimenteeren, medebrengende eene menigte prauwen met allerhande verversching, en begevende zich dezelven, na verloop van een klein half uurtjen, weder na den wal; zijnde bevorens het fort voor het gedaane salut, hetwelk, volgends zeggen van

den Resident, bereids 's morgens vroeg geschied was, doch het geen men door de verte uit den wal niet had kunnen horen, met 19 schoten bedankt.

19 *April.* Liepen tegen den middag den hoek van *Caliwongoe* op, en kregen aldaar de Samarangsche Gecommitteerden aan boord, die, na het afleggen der complimenten van den Politieken Raad en den Gouverneur te *Samarang*, weder vertrokken, terwijl de medegekomen Capitein-Militair *Ludewig* aan boord bleef, om bij Z. H. E. mede den dienst van Adjudant-Generaal waar te neemen.

20 *April.* Des agtermiddags kwamen op de Samarangsche rede ten anker, alwaar ten eersten de heer Gouverneur *van Rhede*, (die aan Z. H. E. ter hand stelde het Project-Ceremonieel tot receptie van Hoogstdenzelven, (zie Bijl. II.) benevens den geheelen Raad van Politie, en de Regenten van *Candal*, *Caliwongoe*, *Samarang*, *Damak*, *Japara* en *Coedus*, als ook de Capitein-Chinees, en alle de Lieutenants dier Natie aan boord kwamen, om Z. H. E. te complimenteeren; gelijk mede aan boord gekomen is, de Capitein van het Corps Dragonder-Lijfwagt van den Gouverneur-Generaal, in qualiteit als eersten Adjudant-Generaal van Z. H. E., die eenige dagen te vooren met het schip *de Onderneemer*, vooruit naar *Samarang* was gegaan. Het gezelschap, na ver-

loop van omtrent één uur, weder naar den wal geretourneerd zijnde, wierd Z. H. E den

21 *April*, 'smorgens vroeg door de ſtad's en de aan ſtrand liggende batterijën geſaluëerd, en het contra-ſalut van het ſchip ten eerſten mede gedaan. Een oogenblik daar na kwamen de Samarangſche Gecommitteerden, de Heeren: *Fisſcher*, *Casſa*, *van Masſau*, *Rubenkoning*, en de Secretaris *Knops*, aan boord, om Z. H. E. naar den wal te begeleiden; gelijk dan ook Z. H. E. en Hoogstdeszelfs gezelſchap ten eerſten naar den wal gingen; wordende, onder het binnenroeijen, van alle de batterijën, als ook mede door een ter rhede liggend Toscaansch ſchip geſaluëerd; en, aan den wal gekomen zijnde, wierdt Z. H. E. onder het losſen van het kanon van de ſtadswallen, door den Heer Gouverneur en Raad aan den ſteiger vóór het Gouvernement ontvangen, verwellekomd, en op de gewoone plegtige wijze binnen het Gouvernement begeleid; doende bij die gelegenheid alle de onder de wapens zijnde Militairen eenige ſalvo's uit het handgeweer. In het Gouvernement gekomen, en gezeten zijnde, preſenteerde de Heer Gouverneur aan Z. H. E. ten eerſten de ſtads ſleutels en Compagnie's zegels, gelijk dit laatſte mede gedaan wierdt door alle de Preſidenten van de bijzondere Collegiën, doch welke ſleutels en zegels door Z. H. E. onder eene gepaste aanſpraak, wierden terug ge-

geeven; wordende hier na Z. H. E. door alle Collegiën, Officieren, Burgers, enz. met hoogstdeszelfs behouden aankomst vergelukt. Na het eindigen dezer Ceremonie, wierdt Z. H. E. door den Heer Gouverneur, en Raad van Politie, benevens alle aanwezig zijnde Regenten naar *Badjong* begeleid; zijnde de geheele weg beplant met eene menigte Eereboogen. 's Avonds was 'er *soupé* bij Z. H. E., en waren daar op genoodigd de Heer Gouverneur, en de voornaamste Heeren en Dames. Het parool was, *binnen*, VLAANDEREN, *buiten*, NAARDEN.

22 *April.* 's Morgens wierd Z. H. E. door alle voornaame Persoonen, zoo Europeeschen als Inlanders, gecomplimenteerd en verwellekomd. Voords gaf Z. H. E. schriftelijke orders uit, omtrent het Ceremoniëel, door de Militie te observeeren, geduurende Hoogstdeszelfs verblijf te *Samarang*, (zie Bijl. III.) en wierdt tevens een ordre bepaald op den dienst der Generaale-Adjudanten, (zie Bijl. IV.) — 's Agtermiddags deedt Z. H. E., vergezeld door Hoogstdeszelfs medegebragt gezelschap, eene visite bij den Heer Gouverneur. Het parool was, *binnen*, EENSGEZINDHEID, *buiten*, ORDE.

23 *April.* 's Morgens was het generaale audientie, zo voor Europeeschen als Inlanders, en 's avonds wierden de Heer Gouverneur en alle voornaame Persoonen, zoo Comps. Dienaaren als Bur-

gers, gelijk mede alle de aanwezig zijnde Regenten met hunne Vrouwen, door Z. H. E. ter maaltijd onthaald. Het parool was, *binnen*, VRIJHEID, *buiten*, BODJONG.

24 *April.* Pasfeerde niets, dan dat alle de Heeren van het door Z. H. E. medegebragt gezelschap geïnformeerd wierden, dat Mr. *C. J. Prediger*, titulair tweede Secretaris van de Hooge Commisfie, door Hoogstdenzelven gequalificeerd was, om, geduurende de reize, als zodaanig te fungeeren — dat gem. Secretaris *Prediger*, benevens den eerften Opperkoopman des kasteels Batavia *W. J. Cransfen*, geduurende de reize, zouden hebben den tijtel en rang van Gouverneurs, met de verdere prærogativen, daar aan geaccrocheerd — dat aan den Generaal-Adjudant *G. H. von Gutzlaf* toegevoegd was de tijtel en rang van Major, en aan *J. P. F. Fils* dien van Capitain — dat de Oudönderkoopman *P. P. Dupuy*, was aangefteld tot tweden gezworen Klerk van zijner Hoog-Edelheids Secretarij, en de Onderkoopman *W. Wardenaar* als Hoogstderzelver Amanuenfis tot de Inlandfche Correspondentie, geduurende de reize, (zie Bijl. V.) en voords, dat aan alle Regenten, Chineefen, enz. geïnterdiceerd was het geeven van eenige gefchenken, hoe ook genaamd, het zij aan Z. H. E. zelve, of aan Hoogstderzelver gezelfchap, op de reize.

Het parool was, *binnen*, DEN HAAG, *buiten*, ROTTERDAM.

25 *April*. 's Avonds wierdt Z. H. E. benevens Hoogstderzelver gezelſchap door den Heer Gouverneur ter maaltijd onthaald. Het parool was, *binnen*, DELFT, *buiten*, DEN HAAG.

26 *April*. 's Morgens was 'er generaale audientie, en 's avonds ſoupé bij Z. H. E. waarop verzogt waren de Heer Gouverneur en eenige van de eerſte Perſoonen met derzelver Vrouwen. Het parool was, *binnen*, AMSTERDAM, *buiten* LEIJDEN.

27 *April*. 's Avonds wierdt, ter eere van Z. H. E. op de Samarangſche Schouwburg vertoond ELFRIDE, *Treurſpel*, en daar na een BALLET. Na dat hetzelve geëindigd was, ging Hoogstdezelve, met eenige Heeren van het gezelſchap, ſoupeeren bij den Heer Gouverneur. Het parool was, *binnen*, SONSBEEK, *buiten*, MIDDAGTEN.

28 *April*. Pasſeerde niets. Het parool was, *binnen*, ARNHEM, *buiten*, NIJMEGEN.

29 *April*. Zijnde de verjaardag van Mevrouw *Nederburgh*, wierdt dezelve 's avonds op het plegtigſte gevierd, en bij die gelegenheid overal door den geheelen *Bodjongſchen* thuin geïllumineerd, en een zeer fraaij vuurwerk afgeſtoken, als ook een luchtbol opgelaten; terwijl men tot omtrent half drie uuren in den morgenſtond

braaf vrolijk was. Het parool was, *binnen*, LIEFDE, *buiten*, TROUW.

30) *April*. Ontving de eestgezworen Klerk *J. Welters*, eene aparte Instructie van Z. H. E. (Zie Bijl. VI.) en wierden tevens aan de Heeren *Du Puy* en *Wardenaar* eenige pointen in geschrifte ter hand gesteld, (zie Bijl. VII.) — Verders pasfeerde niets. Het parool was, *binnen*, RIJSWIJK, *buiten*, VOORSCHOTEN.

1 *Maij*. Pasfeerde niets, dan dat te *Samarang* arriveerden, en door den Heer Gouverneur gerecipiëerd wierden 's Keizers Zendelingen, zijnde de Rijksbestuurder zelfs, benevens twee zijner Hof-Grooten, vergezeld door het Opperhoofd *B. J. van Nijvenheim*, gelijk ook nog te *Samarang* aankwam de Prins *Prang-Wedono*. 's Avonds was het parool, *binnen*, WARMOND, *buiten*, CATWIJK.

2 *Maij*. Pasfeerde Z. H. E., benevens Hoogstdeszelfs gezelschap, den avond ten huize van den Heer Gouverneur. Het parool was, *binnen*, LISSE, *buiten*, HILLEGOM.

3 *Maij*. 's Morgens omtrent half 9 uuren wierden 's Keizers Zendelingen, vergezeld door het Opperhoofd *van Nijvenheim*, en door de Samarangsche Gecommitteerden op *Bodjong* ter audientie gebragt, en door Z. H. E. in staatsie gerecipiëerd, alles op de volgende wijze: Hoogstgemelde Z. H. E. zeer pragtig gekleed, zat in een'

vergulden ſtoel aan het oppereinde van de voorzaal — op zijde van Hoogstdenzelven aan de regtehand ſtondt de Amanuënſis tot de Inlandſche Correspondentie *Wardenaar* — agter Z. H. E. ſtonden de Generaal-Adjudanten, de Capitein *Ludewig*, en de Capitein titulair *Fils*, en agter deezen 6 Europeeſche Oppasſers, 2 Helbardiers en 2 Postillons, allen in hunne gewoone ſtaatſiekleederen — aan de regterhand van Z. H. E. ſtonden, vervolgends, op ordinaire ſtoelen gezeten, de Heer Gouverneur, de door Hoogstdenzelven medegebragte Heeren, de Samarangſche Raad van Politie, en aan de linkerhand, op eene kleine diſtantie, de Regenten van *Samarang*, *Kaliwongo*, *Candal*, *Damak*, *Japara* en *Coedus* — alles in gevolge het daartoe geformeerde Ceremoniëel (zie Bijl. VIII.) — Allen aldus plaats genomen hebbende, werden 's Keizers Zendelingen, die door eene dubbelde ranket Europeeſche Militairen gepasſeerd waren, binnen geleid, vooräfgegaan door den Samarangſchen Depattij, (draagende eene zilveren coupe, waarop een brief van den Keizer en een van den Kroonprins lagen, zijnde overdekt met een geel damast dekzel;) en vergezeld door de Samarangſche Gecommitteerden. — Digt bij Z. H. E. genaderd zijnde, ſtondt Hoogstdezelve op, en ging eenige ſtappen voorwaards, als wanneer 's Keizers Rijksbeſtuurder welgemelden Z. H. E. (onder het preſenteeren van de hand) op vol-

gende wijze aanſprak: „ De Heer Gouverneur heeft mijnen Vorst, den Keizer, geïnformeerd, dat uwe Hoog-Edelheid op *Samarang* geärriveerd was, en dierhalven heeft de Vorst, mijn Keizer, mij afgezonden om, zulks mogelijk waar zijnde, als dan uwe Hoog-Edelheid te complimenteeren, en met Hoogstdeszelfs behouden aankomst te vergelukken, uwe H. E. tevens doende toekomen deeze brieven, verzeld van drie paarden, twee van mijnen Vorst, den Keizer, en een van deszelfs Zoon, den Kroonprins." — Waarop Z. H. E. den Rijksbeſtuurder bedankte — de brieven, onder het ſalut van drie ſalvo's uit het handgeweer der gerangeerd ſtaande Militairen, en het gewoon ſalut uit het kanon der ſtads wallen, aannam — dezelven aan den waarneemenden Secretaris van de Hooge Commisſie, den heer *Prediger*, overhandigde, en vervolgends, na zich naar den welſtand van den Keizer en den Kroonprins geïnformeerd te hebben, terugwaards keerde en weer plaats nam; terwijl, op vooräfgaande aanwijzing, de Rijksbeſtuurder aan de linkerhand van Z. H. E. ging zitten, naast hem het Opperhoofd, en vervolgens 's Keizers beide Rijksgrooten. Een oogenblik gezeten zijnde, kwam de Prins *Prang-Wedono* mede binnen, en complimenteerde Z. H. E. (die intusſchen opgeſtaan was) insgelijks met Hoogstdeszelfs behouden aankomst, waar op Z. H. E. gemelden Prins bedankte, en weder

ging zitten. De Prins nam aan de linkerhand van den Heer Gouverneur plaats — en, het gezelschap aldus in orde aangezeten, werd 'er aan het zelve een *kopjen thee gepresenteerd*, en daarop, eenige bij dusdaanige gelegenheden gebruikelijke conditiën gedronken. Na eene audiëntie van omtrent twee uuren, werdt aan gemelde Zendelingen, benevens den Prins *Prang-Wedono*, afscheid gegeeven, en werden dezelven, even als bij hunne aankomst, door de Samarangsche Gecommitteerden begeleid naar buiten, en hiermede nam deeze plegtige audientie een einde. — 's Avonds werdengemelde Zendelingen, de Prins *Prang-Wedono*, de Heer Gouverneur, de Samarangsche eerste Gequalificeerden, met hunne Vrouwen, en de te *Samarang* aanwezige Strand-regenten met derzelver Ministers, door Z. H. E. ter maaltijd onthaald. Het parool was, *binnen*, LOOSDUINEN, *buiten*, MONSTER.

4 *Maij*. Passeerde niets. Het parool was, *binnen*, NAALDWIJK, *buiten*, 'SGRAVESANDE.

5 *Maij*. Arriveerden te *Samarang*, en wierden door den Heer Gouverneur in het Gouvernement gerecipiëerd des Sultans Zendelingen, zijnde Zijner Hoogheids Rijksbestuurder en twee Hofgroten, begeleid wordende door den tweeden Resident *J. G. van den Berg*. De Heer Gouverneur soupeerde bij Z. H. E. Het parool was, *binnen*, WATERINGEN, *buiten*, POELDIJK.

6 *Maij.* Passeerden Z. H. E. en de Heeren van Hoogstdeszelver gezelschap den avond bij den Heer Gouverneur. Het parool was, *binnen*, WASSENAAR, *buiten*, EGMOND.

7 *Maij.* 's Morgens omtrent 9 uuren wierden des Sultan's Zendelingen bij Z. H. E. ter audientie geleid, op dezelfde wijze en met dezelfde staatsie, als bij 's Keizers Zendelingen hadt plaats gevonden, (Zie Bijl. VIII.) met dit onderscheid echter, dat, geduurende het Ceremoniëel zijner Hoog-Edelheids Geheimschrijver aan de regter hand, en de Amanuensis tot de Inlandsche Correspondentie aan de linker hand van Hoogstdenzelven stonden, zijnde de aanspraak van des Sultan's Rijksbestuurder geweest, als volgt: — ,, mijn Vorst, de Sultan, heeft mij afgezonden, om uwe H. E. den Commissaris-Generaal, te complimenteeren, en te vergelukken met Hoogstdeszelfs behouden aankomst te *Samarang*, en mijns Vorsten Zoon, de Pangerang *Adipattij Anoem Amangoe Nogoro*, groet en vergelukt uwe H. E., den Commissaris-Generaal, mede; terwijl hunne Hoogheden uwe H. E. tevens deze brieven doen aanbieden." — Waar op Z. H. E. de Rijksgrooten bedankte — zich informeerde naar den welstand van den Sultan en de rathoes, benevens den Kroonprins — de brieven aannam, en aan den waarnemenden Secretaris overgaf; zijnde vervolgens de plaatsäanwijzing, het drin-

ken van eenige conditiën, en de afscheidneeming, na eene audientie van omtrent anderhalf uur, op even dezelfde wijze, als omtrent 's Keizers Zendelingen was geöbserveerd, geschied: Het parool was, *binnen*, SCHIEDAM, *buiten*, DELFSHAVEN.

8 *Maij*. Passeerde niets, behalven eene jagtpartij. Het parool was, *binnen*, MAASSLUIS, *buiten*, VLAARDINGEN.

9 *Maij*. Wierden de Heer Gouverneur, 's Keizers Zendelingen, het Opperhoofd *van Nijvenheim*, de Prins *Prang-Wedono*, de Regenten van *Samarang*, *Caliwongoe*, eerste van *Damak*, en twede van *Japara*, die allen daags te vooren Z. H. E. op de jagtpartij hadden vergezeld, 's middags door Hoogstdenzelven ter maaltijd onthaald. 's Avonds wierdt op de Samarangsche Schouwburg vertoond *de Kluizenaar op Formentera*, en daar na *het Zestienjaarig Meisjen*. Het parool was, *binnen*, ZUTPHEN, *buiten*, TER GOES.

10 *Maij*. 's Morgens was het audientie, en 's avonds wierden 's Keizers en des Sultans Zendelingen, benevens den Heer Gouverneur, den Prins *Prang-Wedono*, en alle Gequalificeerde Heeren met hunne Vrouwen, als mede alle de aanwezig zijnde Strand-regenten, met derzelver Radeen-Aaijoas, op een pragtig festijn onthaald, hetwelk vervrolijkt wierdt door eene Chineesche

waijang — door het doen van eenige ſprongen, zo op de koord als anderzins, door eenen van Batavia medegebragten Voltigeur, en door het dansſen van eenige Badaijas (Javaſche Dansmeisjes.) Het parool was, *binnen*, HAARLEM, *buiten*, ALKMAAR.

11 *Maij*. Pasſeerde niets. Het parool was, *binnen*, HOORN, *buiten*, ENKHUIZEN.

12 *Maij*. Pasſeerde niets. Het parool was, *binnen*, TEXEL, *buiten*, DE MAAS.

13 *Maij*. 's Avonds wierden 's Keizers Zendelingen, als mede die van den Sultan, benevens alle Gequalificeerden en preſent zijnde Strand-regenten, met hunne Dames binnen het Gouvernement op een pragtig festijn onthaald, hetwelk vervrolijkt wierdt door eene Chineeſche Waijang, door eenige Moorſche Schermers en Springers, en door het dansſen van Badaijas en Tandakſpel. Het parool was, *binnen*, HARDERWIJK, *buiten*, STAVEREN.

14 *Maij*. 's Morgens omtrent 9 uuren wierden 's Keizers en des Sultans Zendelingen, benevens den Prins *Prang-Wedono*, bij Z. H. E. ter afſcheids-audientie geleid, op dezelfde plegtige wijze, als bij hunne aankomst hadt plaats gevonden; doch de orde der zitting was als volgt: Zijne Hoog-Edelheid, de Heer Commisſaris-Generaal *Nederburg*, zat op een' gedistingueerden ſtoel, in het midden aan het oppereinde

de der voorzaal, — aan de regterhand van Hoogstdenzelven zaten de Heer Gouverneur *van Rhede*, de Prins *Prang-Wedono*, en vervolgends alle de door Z. H. E. medegebragte, en de Samarangsche Heeren, uitgezonderd den tweeden gezworen Klerk *Du Puy*, en den Amanuensis *Wardenaar*, die regts- en links bij Z. H. E. stoel stonden; terwijl aan de linkerzijde van Hoogstdenzelven geplaatst waren de Rijksbestuurders van den Keizer, het Opperhoofd *van Nijvenheim*; de Rijksbestierder van den Sultan, de Samarangsche Fiskaal (in commissie) de twee Tommongongs van den Keizer, de twee Tommongongs van den Sultan, de Gecommitteerden, die denzelven hadden afgehaald, en, nog meer na beneden, de aanwezig zijnde Strand-regenten. Na een weinig zittens, en het drinken van de gewoonlijke condities, stonden de beide Rijksbestierders op, en verzogten hun afscheid en vertrek, die van den Keizer op morgen, en die van den Sultan tegens overmorgen, met afvraging, of 'er ook iets van zijner Hoog-Edelheids bevelen was aan hunne Vorsten. Hier op door Z. H. E. geantwoord zijnde, niets te bevelen te hebben, dan alleen de complimenten aan hunne Vorsten en de Kroonprinsen, benevens aan des Sultans Ratoes, en dat zij de antwoord-brieven voor hunne Vorsten bij hun aanstaande vertrek zouden ontvangen, uit handen van den Gouverneur; wenschten de bei-

de

J. M. Moreau le jeune del. 1780

Ouragan aux Antilles.

de Rijksbestuurders aan Z. H. E. een goed verblijf, en gingen, onder geleide van de Gecommitteerden, weg — eerst de Zendelingen des Keizers — een weinig daar na die des Sultans, en toen de Prins *Prang-Wedono*, die mede eerst vroeg, of Z. H. E. ook iets te bevelen hadt, en zich in Hoogstdeszelfs gunst aanbevool, onder toewensching van een genoeglijk verblijf; waar mede deze afscheids-Audientie een einde nam. Het parool was, *binnen*, UTRECHT, *buiten*, AMERSFOORT.

15 *Maij*. Pasfeerde niets, dan dat van *Samarang* vertrokken 's Keizers Zendelingen, en het Opperhoofd, *van Nijvenheim*, benevens den Prins *Prang-Wedono*. Het parool was, *binnen*, ZUTPHEN, *buiten*, DOESBURG.

16 *Maij*. Vertrokken mede van *Samarang* de Zendelingen van den Sultan, en de tweede Resident, *van den Berg*, die eene Instructie van Z. H. E. ontving (zie Bijl. IX.) Z. H. E. en het Gezelschap pasfeerden den avond bij den Heer Gouverneur. Het parool was, *binnen*, LOCHEM, *buiten*, HEUSDEN.

17 *Maij*. 's Morgens gaf Z. H. E. audientie, en 's avonds wierdt de Heer Gouverneur, benevens de eerste Persoonen met hunne Vrouwen door Hoogstdenzelven ter maaltijd onthaald. Het parool was, *binnen*, HATTEM, *buiten*, ELBURG.

18 *Maij.* 's Avonds vertrok de Samarangsche Dragonder-Compagnie over Zee naar *Japara*, om Z. H. E. op de aanstaande reize naar den *Oosthoek* te vergezellen. Het parool was, *binnen*, CUIJLENBURG, *buiten*, VIANEN.

19 *Maij.* 's Avonds wierdt door den Heer Gouverneur, ter eere van Z. H. E. een Afscheids-Festein gegeeven, waar op alle de gequalificeerde Heeren met hunne Dames verzogt waren. Het parool was, *binnen*, BREDA, *buiten*, STEENBERGEN.

20 *Maij.* 's Avonds ging Z. H. E. bij den Heer Gouverneur soupeeren, met de Heeren, welken Hoogstdezelve bestemd hadt om de reize naar den *Oosthoek* mede te doen; bestaande in de van Batavia medegebragte Heeren, bovengemeld, en, van *Samarang*, de Koopman en Fiskaal, *Rubenkoning*, de Onderkoopman en Secretaris van Politie, *Knops*, als Gecommitteerdens, de Capiteins- en Lieutenants-militair, *Ludewig*, *Arnschild* en *Roesler*, als Adjudanten-Generaal, de Ondermajoor, *de Jong*, de Stads-Doctor, *Hornhof*, de Onderkoopman, *Haak*, en de Adsistent, *Laweck*, benevens den Samarangschen Hoofd-Regent, en den eersten Regent van *Damak*. Omtrent 10 uuren ging Z. H. E. onder het lossen van het geschut der Stads-wallen, zo mede van alle de Strand-batterijën, en het doen van eenige Salvo's uit het Handge-

weer, naar boord van een Orembaij, bestemd om Hoogstdenzelven naar *Japara*, over te brengen, wordende derwaards begeleid door den Heer Gouverneur, den Koopman en eersten Pakhuismeester, *Casſa*, en den Onderkoopman en tweden Pakhuismeester, *Wieling*.

21 *Maij*. 's Morgens vroeg, toen de Orembaij van Z. H. E. in het gezicht van *Japara* kwam, wierden van het Fort 21 Schoten gedaan, en, bij het naderen van de Rhede, wierdt Hoogstdezelve andermaal van het ter Rhede liggend Schip, *den Hertog van Brunswijk*, met 21 Schoten gefalueerd. 's Middags om half een uur arriveerde Z. H. E. op *Japara*, en wierdt aldaar aan de Stijger ontvangen door den Resident, alle 's Compagnies Dienaaren en Burgers, als mede door de bereids geärriveerde Heeren van het Gezelſchap, en door de Regenten, zo van *Japara* en *Coedus*, als van *Pattij*, *Joänna Tjingeälſewoe*, en vervolgends naar 's Residents wooning begeleid, onder drie Salvo's van het Handgeweer en 21 Canonſchoten. In de Waring van den Resident gekomen zijnde, en Z. H. E. op een gedistingueerden ſtoel plaats genomen hebbende, wierden door den Resident aan Hoogstdenzelven de Sleutels van het Fort en 's Compagnies Zegels gepréſenteerd, dewelken Z. H. E. echter niet accepteerde, maar aan den President terug gaf, die daar op aan Z. H. E. eene kor-

te sterkte van het *Japara's* Garnisoen aanboodt. Z. H. E. wierdt vervolgends door alle Comtoirs-Dienaaren, Burgers, Chineezen en Maleijers gecomplimenteerd. 's Avonds wierden alle Comtoirs- voornaamste Dienaaren en Burgers, met hunne Vrouwen, door Z. H. E. ter maaltijd onthaald, en wierdt, ter eere van Hoogstdenzelven, eene Chineesche Waijang gespeeld, en over geheel *Japara* fraai geïllumineerd. Het parool was, *binnen*, ROTTERDAM, *buiten*, GOEREE.

22 *Maij.* 's Morgens bezigtigde Z. H. E. de voornaamste Gebouwen, en 's middags omtrent drie uuren trokken de Heer Gouverneur, de Koopman, *Cassa*, en de Onderkoopman, *Wieling*, onder het lossen van het Canon, en van drie Salvos uit het Handgeweer, weder terug naar *Samarang*, wordende tot aan de Stijger door alle de present zijnde Heeren, en door eenige anderen tot aan de buiten de Rivier liggende Orembaij uitgeleide gedaan. 's Avonds waren alle Comtoirs-Dienaaren en Burgers bij Z. H. E. verzogt. Het parool was, *binnen*, AMSTERDAM, *buiten*, BUIKSLOOT.

23 *Maij.* 's Morgens ten half 6 uuren ging Z. H. E. de Zaag- en Suikermolen bezigtigen; en 's middags omtrent half 12 uuren wierdt aan Z. H. E. een Compagnies-brief met viermaal *cito* aangebragt, en, een weinig daar na, vernam men, dat de Samarangsche Dragonders

ten eersten naar *Samarang* moesten vertrekken, gelijk zulks dan ook 's middags ten 4 uuren geschiedde, hebbende voords een ieder van het Gezelschap mede ordres ontvangen om tegen 's anderdaags morgen ten 10 uuren ook derwaards te vertrekken; terwijl Z. H. E. een oogenblik daar na uit het Comtoir komende, communiceerde, tijding van *Batavia* te hebben ontvangen, dat een aanzienlijk getal Engelsche Schepen in Straat *Sunda* en reeds *Anjer* waren gepasseerd. 's Avonds wierden alle 's Comtoirs voornaamste Dienaaren en Burgers door Z. H. E. ter maaltijd onthaald. Het parool was, *binnen*, BERGEN OP ZOOM, *buiten*, BREDA.

24 *Maij*. 's Morgens omtrent 9 uuren gaf Z. H. E. aan de Regenten een bezoek, en vertrok tegens 10 uuren, met het Gezelschap, in verscheiden Vaartuigen naar *Samarang*, wordende door alle de Dienaaren tot aan de Stijger, en door den Resident tot op de hoogte van *Samat* met een Zeilschuit uitgeleide gedaan, onder drie Salvos uit het Handgeweer, en het lossen van het Kanon, zo uit het Fort, als van het ter rhede liggende Schip. 's Avonds omtrent 10 uuren arriveerde Z. H. E. te *Samarang*, en wierdt door den Heer Gouverneur en Raad van Politie aan de Rivier ontmoet, en vervolgends op dezelfde plegtige wijze gerecipiëerd als bij Hoogstdeszelfs aankomst uit *Batavia*.

25 *Maij.* 's Avonds omstreeks 11 uuren kwam van *Batavia* de aangenaame tijding, dat de in de Straat *Sunda* geweest zijnde Engelsche Schepen waren geweest Chinas-Vaarders, onder Convooi van eenige Oorlogschepen; waar op Z. H. E. resolveerde, om tegen 's anderendaags weder naar *Japara*, ter voordzetting der reize naar den *Oosthoek*, terug te keeren. Het parool was, *buiten*, HAMBURG, *binnen*, ALTONA.

26 *Maij.* 's Avonds omtrent 6 uuren wierdt aan Z. H. E door den Heer Gouverneur en Raad van Politie uitgeleide gedaan tot aan de op de Rhede liggende Schoonjer, bestemd om Hoogstdenzelven weder naar *Japara* over te brengen; terwijl de Samarangsche Dragonder-Compagnie bereids 's middags ten 4 uuren vooruit was vertrokken. Z. H. E. aan boord gekomen zijnde, vertrok de Heer Gouverneur weder naar den wal, en het Schip ging onder Zeil.

27 *Maij.* 's Morgens ten half 7 uuren arriveerde Z. H. E. te *Japara*, en wierdt door het Fort, door het ter Rhede liggend Schip, en door de in de wapenen staande Militairen, even als op den 21 hadt plaats gevonden, gesaluëerd, gelijk mede alle ceremoniën op dezelfde wijze herhaald zijn geworden. 's Avonds wierden alle 's Compagnies Dienaaren en Burgers, met hunne Vrouwen, door Z. H. E. op een Festein onthaald — geheel *Japara* was geïl-

lumineerd, en, vóór het Huis van den Refident ftonden drie geïllumineerde boogen, waar op te te leezen was: aan de eene zijde;

Uw vergenoegen ftreeft verëerend onze poogen.

JAPARA *rigt met vreugd u groene Eereboogen.*

in het midden;

Vivat Mr. J. C. NEDERBURGH!

en aan de andere zijde;

Wij zien u andermaal met vreugd op dit Comptoir,

En zijn, voor dubbel eer, 'er dubbel dankbaar voor.

ook wierden Chineefche Waijangs gefpeeld. Het parool was, *binnen*, KONINGSBERGEN, *buiten*, MINDEN.

28 *Maij.* 's Morgens was het voor een ieder Audientie, en 's middags kwamen weder te *Japara* aan, de Regenten van *Pattij*, *Joänna* en *Tjingeäsfewoe*, om Z. H. E. te verwelkomen. Het parool was, *binnen*, COPPENHAGEN, *buiten*, NOORWEGEN.

29 *Maij.* Wierdt de Generaal-Adjudant *von Gutzlaf* geëxcufeerd van dienst te doen, (zie Bijl. X.) en de Compagnie Dragonders van *Samarang* ontving eene fchriftelijke orde. (zie Bijl. XI.) — 's Agtermiddags vertrok deze Compagnie voor uit naar *Coedus*, alzo Z. H. E. befloten hadt, 's anderendags de verdere reize naar den *Oosthoek* aan te neemen, en 's avonds wierden alle voornaame Dienaaren en Burgers door Hoogstdezelve op een affcheids-maal onthaald.

Het parool was, *binnen*, STOKHOLM, *buiten*, UPZALE.

30 *Maij*. 's Morgens omtrent quartier over 5 uuren begaf zich Z. H. E. op weg naar *Coedus*, rijdende met den Heer *van Boekholtz* in een Wagen met 6 Paarden befpannen, onder drie Salvos van de in de wapens ftaande Militairen, en het losbranden van het Canon uit het fort; — terwijl het overig Gezelfchap zich in eenige andere Wagens plaatfte: — wordende Z. H. E. begeleid door den Refident en de Regenten. Omtrent half 8 uuren kwam Z. H. E. op half wege, alwaar Hoogstdezelve van Paarden verwisfelde, en, na ontbeeten te hebben, van daar weder vertrok, en omtrent half 10 uuren op *Coedus* arriveerde. Zijnde Z. H. E., een half uur diftantie van de plaats af, geëscorteerd geworden door de aldaar geftationeerde Samarangfche Dragonders, rijdende eene divifie, benevens 4 Europeefche Oppasfers en 2 Trompetters vóór, en fluitende de andere divifie het rijtuig agter op; terwijl bij het inkomen, onder eenige Salvo's van een gerangeerd ftaande rangket Inlandfche Militairen, en het gefpeel van eene menigte Gamalangs, Z. H. E. gerecipiëerd en verwelkomd wierdt door den Heer *Prediger*, (die daags te vooren was vooruitgegaan) en door den Refident en Regent van *Joäṅna*, als mede door de Regenten van *Patty* en *Tjingcalfewoe*. — 's Ag-

termiddags deedt Z. H. E. een tourtjen te voet rondöm het Regentſchap.

31 *Maij.* 's Morgens omtrent half 6 uuren ging Z. H. E. van *Coedus* naar *Patty* op reis, rijdende met den Heer *van Boekholtz*, als daags te vooren, en omſtreeks half 9 uuren arriveerde Hoogstdezelve aldaar, wordende Z. H. E. ook hier, op even dezelfde ſtatieuſe wijze als te *Coedus*, voorgereden, ingehaald, en verwelkomd. Z. H. E. nam Hoogstdeszelfs verblijf in den Dalm van den eerſten Regent, en ging vervolgens den tweeden Regent een bezoek geeven. 's Agtermiddags ten 4 uuren vertrok Z. H. E. naar *Joänna*, rijdende met den Heer *Prediger* in een Wagen met 4 Paerden beſpannen, en kwam omtrent 6 uuren aldaar aan, wordende Hoogstdezelve, even als op de twee voorn. plaatzen, onthaald, terwijl hier nog bij kwamen drie ſalvo's uit het handgeweer, en het losſen van het Canon uit het Fort. De receptie geſchiedde hier door den Reſident en Regent, benevens de Regenten van *Patty* (die Z. H. E. waren gevolgd) van *Tjingcalſewoe*, *Rembang*, *Lasſum* en *Touban*, die derwaards gekomen waren, om Hoogstdezelve te complimenteeren. — Z. H. E. vervolgends op een gedistingueerden ſtoel gezeten zynde, wierden aan Hoogstdenzelven, door den Reſident, de Sleutels van het Fort en 's Compagnies Zegel gepreſenteerd; doch welke door Z. H. E. wierden

teruggegeeven aan den Refident, die daarop eene korte fterkte van het Guarnifoen aan Hoogstdenzelven overhandigde; terwijl de verdere ceremoniën en complimenten geöbferveerd wierden, zo als te *Japara* hadt plaats gevonden. 's Avonds was de tuin van den Refident geïllumineerd, en wierden de voornaamfte Comtoir-Dienaaren, met hunne Vrouwen ter maaltijd onthaald. Het Parool was: *binnen*, BERN, *buiten*, ZWEITS.

1 *Junij*. 's Morgens vroeg, bezichtigde Z. H. E. 's Comagnies Fort, benevens de Kwartieren en Stallen der Dragonders — wordende Z. H. E., bij het in- en uitgaan van het Fort, met 21 Canonfchoten gefaluëerd. 's Avonds wierden alle eerfte Comtoir-Dienaaren en Burgers met hunne Vrouwen, benevens de aanwezig zijnde Regenten, met derzelver Radeen-Aijoes, ter maaltijd verzogt. Het Parool was: *binnen*, CONSTANTINOPOLEN; *buiten*, SMIRNA.

2 *Junij*. 's Morgens wierdt, ter eere van Z. H. E. een gevegt vertoond van wilde Varkens, Honden en Bokken; 's middags en 's avonds wierden wêer alle eerfte Perfoonen en Regenten bij Z. H. E. ter tafel onthaald; terwijl 's agtermiddags de *Japara's* Refident en de Samarangfche Secretaris vooruit naar *Rembang* vertrokken. Het Parool was; *binnen*, EGIJPTEN; *buiten*, SIVES.

3 *Junij*. 's Morgens was het generaale Au-

dientie, na welker afloop Z. H. E. aan den Regent een bezoek gaf. Voords diverteerde men zich met een gevegt van een Buffel en Tijgerkat; wordende alle 's Comtoir's eerste Dienaaren en Regenten weder ter maaltijd verzogt, en, omtrent 2 uuren vertrok de Compagnie Dragonders vooruit, ten einde Z. H. E. omtrent een half uurtjen van *Rembang* in te wagten, en te escorteeren. Omtrent half 5 uuren vertrok Z. H. E, en 't gezelschap, verzeld door den Resident en de Regenten, allen in rijtuigen, van *Joänna* naar *Rembang*, uitgeleid wordende door alle eerste Dienaaren, Burgers, Chineezen en Maleijers, onder eenige salvo's uit het handgeweer der in de wapens staande Inlandsche Militairen, en het lossen van het geschut. Omtrent half 6 uuren arriveerde men te half wege, alwaar Z. H. E. gerecipieerd wierdt door den Rembang's en Japara's Resident, en den Samarangschen Gecommitteerden *Knops*; na welke plichtpleging zij zich wêer ten eersten naar *Rembang* vooruit begaven, om Z. H. E. ook aldaar in ceremonie te ontvangen. Na het nuttigen van een kopjen theé, vertrok ook het hoog gezelschap, en arriveerde circa 6 uuren, tusschen eene menigte fraai geïllumineerde Eerebogen doorrijdende, te *Rembang*, alwaar Z. H. E. met dezelfde honneurs en ceremonien, als te *Joänna*, door Resident, Regenten, en alle Comtoir's Dienaaren aan de Wa-

gen ontvangen en verwelkomd wierdt. 's Avonds was het Fort overal geïllumineerd, en waren alle Comtoirs-Dienaaren, met hunne Vrouwen, en de Regenten, met derzelver Radeen-Aijoes, ter tafel verzogt. Het Parool was: *binnen*, ALEXANDRIA; *buiten*, ALEXANDRETTE.

4 *Junij.* 's Morgens vroeg vertrok de Joänna's Resident, *Schelkes*, naar zijne Residentie, en 's agtermiddags reedt Z. H. E. met de Wagen een tourtjen rondom *Rembang*. Het Parool was: *binnen*, REMBANG; *buiten*, JAPARA.

5 *Junij.* 's Morgens diverteerde men zich met het gevegt van een Tijgerkat en Hartebeest, als ook van eenige wilde Varkens, Honden en Bokken — 's agtermiddags met een Tournoi-, of steekspel, op de Passebaan. Het Parool was: *binnen*, KUPHOF; *buiten*, KLIPHEUVEL.

6 *Junij.* 's Morgens ging Z. H. E. met het Gezelschap in een der tuinen van den Resident, van waar Hoogstdezelve omtrent 9 uuren weder terug kwam, en vervolgends 's agtermiddags weder derwaards reedt, om den avond aldaar te passeeren, wordende Z. H. E. bij het uit- en inrijden, van het Fort altijd met 21 Canonschoten gesalueerd. Het Parool was: *binnen*, 's HAGE; *buiten*, SCHEVENINGEN.

7 *Junij.* Passeerde niets, als dat het Detachement Dragonders eene nader schriftelijke ordre

ontving — (Zie Bijl. XII.) — Het Parool was: *binnen*, CATWIJK; *buiten*, OP ZEE.

8 *Junij.* 's Morgens Publieke Audientie. Des avonds een Affcheidsmaal, bij Z. H. E. Het Parool was: *binnen*, KIJKDUIN; *buiten*, CAMPERDUIN.

9 *Junij.* De Onder-majoor *De Jong*, in den vroegen morgenstond aan eene beroerte subiet overleden zijnde, wierdt door Z. H. E. ter provisioneele waarneeming van dien post benoemd de Corporaal der Dragonders *Pennikhausen.* 's Morgens diverteerde men zich met het gevegt van een Buffel en Tijger. 's Middags vertrok de halve Compagnie Samarangsche Dragonders vooruit naar de eerste rustplaats, om Z. H. E. aldaar op te wagten; terwijl de andere helft, na het vertrek van Z. H. E. naar *Samarang* moest terugkeeren. 's Agtermiddags vertrok Hoogstdezelve, verzeld door Resident en Regenten van *Rembang*, naar *Toeban* — rijdende met den Heer *Prediger* in een Wagen met 4 Paerden bespannen; hebbende de Resident van *Japara*, deszelfs eerste Regent, en die van *Coedus*, alvorens afscheid van Z. H. E. genomen. Om half 6 uuren kwam Hoogstdezelve op het Regentschap *Lassum*; doch vertrok wêer direct van daar, gevolgd door den plaatslijken Regent, en arriveerde ten 6 uuren op *Bonau*, alwaar Z. H. E. met het Gezelschap soupeerde, en vervolgends omstreeks 10 uuren

weer van daar vertrok; wordende Hoogstdezelve en de meeste Heeren in Palenkijns gedragen, en verzeld van vier Dragonders, die Z. H. E. op *Bonau* hadden ingewagt, tot omtrent halfweg *Bonau* en de eerste rustplaats, *Jamplong*, alwaar deze Escorte door een gelijk getal vervangen wierdt.

10 *Junij*. 's Morgens omstreeks half 6 uuren arriveerde het Hoog-Gezelschap te *Jamprong*, zijnde Z. H. E. omtrent een half uur gaans van daar, ingewagt geworden door het vooruitgegaan Detachement Dragonders, twee Trompetters, en vier Europeesche Oppassers, en vervolgends in statie tot op de rustplaats begeleid. Voords bepaalde Z. H. E. het Ceremoniëel van de Militie, geduurende Hoogstdeszelfs aanstaande verblijf te *Sourabaija*. (zie Bijl. XIII.)

11 *Junij*. In den morgenstond, omtrent 2 uuren, vertrok Z. H. E. onder eene Escorte als boven, naar de rustplaats *Pering*. Om half 6 uuren kwam Z. H. E. op een Timmer-Negerij- of Werf, alwaar Hoogstdezelve ontbeet, en een op stapel staande Schip bezigtigde, van hier ten eersten vertrokken, arriveerde Z. H. E. omstreeks 10 uuren aan een tweede Timmer-Negerij, van waar Hoogstdezelve, na het middagmaal gehouden en een weinig uitgerust te hebben, vervolgends om 4 uuren vertrok, en ten 6 uuren aankwam op de derde rustplaats,

Pering, op eene kleine distantie van daar opgewagt, en begeleid als boven. Hier wierden door Z. H. E. de rangen bepaald van de Commissarissen in den *Oosthoek*, *Keizer* en *van Tsseldijk*, (zie Bijl. XIV.) en geäpprobeerd het Project-ceremonieel bij Hoogstdeszelfs aankomst te *Sourabaija*. (Zie Bijl. XV.)

12 *Junij*. 's Morgens ten 2 uuren vertrok Z. H. E. en arriveerde onder het slaan van de Marsch en Trompetten-geschal, passeerende omtrent één uur gaans door eene menigte Eerepoorten en tusschen gewapende Inlanders zo met Geweeren als Pieken, circa 6 uuren op het Regentschap *Touban*, alwaar Hoogstdezelve, onder een salvo van 21 schoten uit eenige Veldstukjens, en het gespeel op eene menigte Gammalangs en ander Javasch Muziek, gerecipieerd en verwelkomd wierdt door den plaatslijken Regent, door 't Opperhoofd van *Djocjocarta*, *van Tsseldijk*, (zijnde tweede Commissaris in den *Oosthoek*), door den Onderkoopman buiten emploi, *van Alphen*, en door de Regenten van *Sidaijse*, *Lamongang*, en *Grisse*. Hier diverteerde men zich, na bevorens ontbeten te hebben, met het Tanvakken (danssen op de Javaansche wijze) van eenige Javaanen.

13 *Junij*. Hieldt men rustdag; doch 's morgens vroeg ging Z. H. E. eene, omtrent anderhalf uur van het Regentschap gelegen, bron bezigtigen, alwaar zich eene menigte makke Ossen

ophouden, die door den Inlander voor heilig worden gehouden; en, na dat men zich daar eenigen tijd hadt gediverteerd met het worstelen en springen van eenige Javaanen, kwam Hoogstdezelve omstreeks 9 uuren van daar terug. 's Agtermiddags ten 4 uuren vertrok het Detachement Dragonders naar de rustplaats *Crangie*, om aldaar Z. H. E., welke voornemens was in den nacht naar *Sidaijoe* op reis te gaan, in te wagten; gelijk ook derwaards vooruitgingen de Commissaris *van Ysseldijk*, de Onderkoopman *van Alphen*, benevens de Regenten van *Sidaijoe*, *Lanongang*, en *Grisse*, ten einde Z. H. E. op het Sidaijeesche grondgebied, als behoorende onder den *Oosthoek*, te kunnen recipieeren. 's Agtermiddags diverteerde Z. H. E. zich met het zien vegten van wilde Varkens en Honden, Wedloopen van eenige Javaanen, en het rennen te Paerd; bij welke gelegenheid Z. H. E. aan iederen Overwinnaar eene kleine belooning gaf. 's Avonds, na het eeten, verzogten en verkregen de Resident van *Rembang*, en alle de Regenten, welke Z. H. E. tot dus verre hadden vergezeld, permissie om naar hunne Residentie en Regentschappen te mogen terug keeren, uitgezonderd de tweede Regent van *Japara*, de Samarangsche Hoofdregent, en de eerste Regent van *Damak*, die gecommitteerd waren om Z. H. E. tot den

Oost-

Oosthoek te begeleiden — en, omstreeks 10 uuren, vertrok men van *Touban*.

14 *Junij*. 's Morgens omtrent half 8 uuren arriveerde Z. H. E. op de rustplaats *Crangie*, alwaar Hoogtdezelve, onder het slaan van de Marsch en onder Trompetten-Geschal, ontvangen en verwelkomd wierdt door den Commissaris in den *Oosthoek*, *van Tsseldijk*, den Grissee's Resident, *Mossel*, den Onderkoopman en Administrateur, *Beekman*, den Commandant, *Chateau-Vieux*, den Onderkoopman, *van Alphen*, den Bangcallangs Resident, *van Ligten*, den Panunbahan van *Madura*, en door alle de Regenten, Hoofden der Chineezen, Maleijers en Bougineezen, onder *Saurabaija*, sorteerende. Welgemelde Z. H. E. wierdt vervolgends, onder een Salvo van 21 Schoten uit Veldstukken, en gespeel op eene menigte Gammalangs, binnen geleid, en op een gedistingueerd en verheven gestoelte geplaatst; terwijl aan Hoogstdeszelfs regterhand gingen zitten de Commissaris *van Tsseldijk*, de Panunbahan van *Madura*, eenige Heeren van het door Z. H. E. medegebragte Gezelschap, verscheiden van *Sourabaija*, eenige Regenten, Hoofden der Chineezen, &c. terwijl ter linker zijde plaats namen de Heeren, *Prediger*, *van Boekholtz*, *Cransen*, eenigen van Z. H. E. Gezelschap, van *Sourabaija*, eenige Regenten, &c. Na een poosjen gezeten te hebben, wierdt Z.

H. E. door den Commissaris *van Ysseldijk* en door alle de Heeren bij een glaasjen Wijn geluk gewenscht met Hoogstdeszelfs behouden aankomst te *Crangie*, waar mede deze plegtige receptie een einde nam. 's Avonds, na het eeten, gingen alle de Heeren Regenten en Hoofden der differente Natiën vooruit naar *Sidaijoe*, ten einde Hoogstdenzelven aldaar tegens 's anderendaags intewagten.

15 *Junij*. 's Morgens ten 5 uuren vertrok Z. H. E. van *Crangie*, en, omtrent 3 Paalen van daar, wierdt Hoogstdezelve opgewagt met een Wagen, bespannen met 4 Paarden, een' met 2, en nog een' met 2 voor 4 Persoonen. Z. H. E. en de Heer *Prediger* plaatsten zich in de eerste, de Heeren *van Boekholtz*, en *Cranssen* in de tweede, en de Heeren *Gutzlaf*, *Nederburgh*, *Rubenkoning*, en *Waterloo* in de laatste; terwijl het overig Gezelschap, gedeeltelijk te Paard, gedeeltelijk in Palenkijns, mede de reis voordzette. Om half 6 uuren kwam men aan, te *Waring*, één uur gaans van *Sidaijoe*, alwaar Z. H. E. met een Wagen, bespannen met 6 Paerden opgewagt, ontvangen en afgehaald wierdt door de Residenten van *Grissee* en *Bangcallang*, nevens eene menigte Regenten; waar op Hoogstdezelve, na ontbeten te hebben, met den Heer *Prediger*, in de Wagen met 6 Paarden de reis voordzette naar *Sidaijoe*, voorafgegaan van het Detache-

ment Dragonders, onder het ſlaan der Marsch, van de Trompetters, en de 4 Oppasſers, zijnde de geheele weg, tot *Sidaijoe* toe, met Eerebogen beplant, en aan weerskanten bezet met eene menigte gewapende Inlanders met Geweeren en Pieken. Ten half 9 uuren arriveerde Z. H. E. te *Sidaijoe*, alwaar Hoogstdezelve, onder eenige Salvo's uit het handgeweer, en 21 ſchoten uit Veldſtukjens, ontvangen, verwelkomd, en binnen geleid wierdt door alle de Heeren, Regenten, enz. als te *Crangie*, uitgezonderd de Commandant en Adminiſtrateur van *Sourabaija*, die bereids vooruit derwaards vertrokken waren. Binnen gekomen zijnde, en het Gezelſchap een weinig gezeten hebbende, wierdt Z. H. E. met hoogstdeszelfs gelukkige aankomst te *Sidaijoe* bij een glasjen Wijn door het geheele Gezelſchap gefeliciteerd. Hierop preſenteerde de Reſident van *Grisſee*, *Mosſel*, aan Hoogstdenzelven eene korte ſterkte der Europeeſche en Inlandſche Militairen, op dit Regentſchap verblijf houdende, en hier mede nam deze plegtigheid een einde. 's Middags na het eeten vertrokken vooruit naar *Sourabaija* de Commisſaris *van Yſſeldijk*, de Panumbahan van *Madura*, de Reſident van *Bangcallang*, de Onderkoopman, *van Alphen*, en eene menigte Regenten. 's Agtermiddags deedt Z. H. E. eene wandeling langs ſtrand, en bezigtigde, zoo veel mogelijk, de ſituatie van dit Regentſchap.

E 2

16 *Junij.* 's Morgens diverteerde Z. H. E. zich met het zien wedlopen en worstelen van eenige Javaanen, en om 8 uuren vertrok het Detachement Dragonders over Zee vooruit naar *Sourabaija.* 's Namiddags omstreeks 3 uuren, vertrok Z. H. E. mede over Zee van *Sidaijoe* naar *Sourabaija*, onder geleide van den Regent en van Resident en Regenten van *Grisfee*, en van *Lamongang*, wordende Hoogstdezelve, even als bij de aankomst, met eenige Salvo's uit het Handgeweer, en 21 schoten uit Veldstukjens gesaluëerd.

17 *Junij.* 's Morgens omtrent 10 uuren passeerde Z. H. E., in een Zeilschuit overgestapt zijnde, de Residentie *Grisfee*, en wierdt door het Fort en eenige Strandbatterijen, als ook door eene menigte, aldaar ter Rhede liggende, Barken en andere Vaartuigen, allen vol met Vlaggen en Wimpels behangen, met het Kanon gesaluëerd — en tot omtrent een kwart mijl van de Sourabaijsche Rhede genaderd, wierdt Z. H. E. ontmoet door den Commisfaris *van Ysseldijk*, den Onderkoopman en Administrateur *Beekman*, en den Bangcallangschen Resident *van Ligten*, en, bij het opzeilen der Rhede, gesaluëerd door het Compagnies Schip *Voorland*, door eene menigte Barken, en andere Vaartuigen, mede allen overal met Vlaggen behangen, en door alle de Strandbatterijën. Omstreeks 12 uuren arriveerde Z. H. E. te *Sourabaija*, en wierdt aan de Stijger vóór het Huis van den

Gezaghebber, onder het losfen der Kanonnen, gerecipiëerd door den Heer *Keifer*, Secretaris van de Hoog Ed. Geftr. Heeren Commisfarisfen-Generaal over geheel Nederlands Indie, &c. (in qualiteit als eerfte Commisfaris over den *Oosthoek*,) den Panumbahan van *Madura*, en alle de prefent zijnde Regenten, nevens alle gequalificeerde Dienaaren en Burgers, als ook alle Hoofden der Chineezen, Maleijers, enz. — Uit de Schuit geftapt zijnde, wierdt Hoogstdezelve door gem. Perfoonen naar binnen geleid, onder drie Salvo's uit het Handgeweer, en 21 Kanonfchoten. In het Gezaghebbers Huis gekomen, en op een gedistingueerde Stoel gezeten zijnde, prefenteerde de Heer *Keifer* de Sleutels der Stad en 's Compagnies Zegel aan Z. H. E.; doch, Hoogstdezelve hier voor bedankende, en alleen de verders aangeboden korte fterkte van het Guarnifoen en andere Dienaaren, op *Sourabaija* befcheiden, accepteerende, wierdt Z. H. E. door alle voornaame Dienaaren, Regenten, Chineezen, Maleijers, &c. met Hoogstdeszelfs behouden aankomst gecomplimenteerd; terwijl intusfchen voor bij het Huis defileerden eenige Compagniën, meest Inlandfche Militairen, de op het Jaagpad gerangeerd geftaan hebbende Piekeniers, en eene menigte Chineefche Vaandels en Tjingie (zijnde Stellagiën, waarop eenige Kinderen, enz. gedragen worden) onder Chineefche Mufiek, waar mede deze plegtige receptie een ein-

de nam. 's Avonds waren alle voornaame Dienaaren en Burgers, met hunne Vrouwen, en alle Regenten, met derzelver Radeen-aijoes bij Z. H. E, ter maaltijd verzogt.

18 *Junij.* 's Morgens gaf Z. H. E. publieke Audientie, en deedt vervolgends eene visite bij de Commissarissen *Keiser* en *van Ysseldijk*, en 's agtermiddags gaf Hoogstdezelve een bezoek aan de Regenten, en diverteerde zich verders met het bijwonen van een Tournoi. Bij het in- en uitgaan der Stad wierdt Z. H. E. telkens met 21 Kanonschoten gesaluëerd.

19 *Junij.* 's Morgens arriveerden te *Sourabaija* het Europeesch Hoofd *Fredriks*, en de Regent van het Eiland *de Baviaan*, om hunne hommage aan Z. H. E. te bewijzen; en 's agtermiddags reedt Hoogstdezelve naar de Strandbatterij *Pagierian*, komende ten 6 uuren van daar weder terug.

20 *Junij.* 's Morgens ten 5 uuren reedt Z. H. E. naar de Salpeter-makerij, ontbeet vervolgends bij de Aarde-Olie-Bron, en retourneerde ten 9 uuren.

21 *Junij.* 's Morgens gaf Z. H. E. aan den Heer Commissaris *Keiser* een bezoek, en 's namiddags deeden de Nationaale Militairen, benevens eenige Compagniën *Madureezen* en *Sumanappers*, in Hoogstdesselfs tegenwoordigheid, op de Passebaan, hunne gewoone exercitien, en

vuurden af. 's Avonds gaf de Commisſaris *van IJsſeldijk* aan Z. H. E. en het Gezelſchap een Soupé, bij welke gelegenheid zijn Eds. tuin zeer fraai geïllumineerd was.

22 *Junij*. 's Morgens diverteerde men zich met het zien te Paerd-rennen, en Wedlopen van eenige Javaanen, en 's avonds gaf Z. H. E. een pragtig Festijn, waarop alle voornaame Perſoonen, zo Europeeſchen als Inlanders, verzogt waren, bij welke occaſie de van *Batavia* medegebragte Voltigeur eenige kunsten deedt; terwijl tevens, ter eere van Z. H. E., aan de overzijde van de Rivier een fraai Vuurwerk afgeſtoken, en de geheele Stad geïllumineerd wierdt; na het eindigen van welke vrolijkheid, de Panumbahan van *Madura*, met den Reſident van daar, *van Ligten*, derwaards terug vertrok.

23 *Junij*, 's Avonds wierdt Z. H. E. met het Gezelſchap door den Capitein der Chineezen in deszelfs tuin op *Sunpang*, op een pragtig Festijn onthaald. 'Er was Chineeſche Waijang — een Arabier deedt kunsten: onder anderen ſtootte hij zich met ijzere Priemen op het Lijf, lag Vuur onder de Armen &c.; de geheele tuin was fraai geïllumineerd.

24 *Junij*. 's Morgens bezigtigde Z. H. E. de Chineeſche en Maleijſche Campongs — gaf aan het Hoofd der Chineezen eene Viſite, en ontbeet bij den Adminiſtrateur *Beekman*. 's Agter-

middags voer Z. H. E. met het Gezelschap, de Rivier af, met Schuiten, naar een tuin van een der Chineesche Lieutenants.

25 *Junij.* 's Morgens ten half 6 uuren reedt Z. H. E. in Statie naar de Passebaan, om aldaar eenige Compagniën Inlandsche Infanterie en Piekeniers haare exercitiën en afvuuringen te zien doen, en, na dat dezelven zulks ten genoegen verricht hadden, keerde Hoogstdezelve ten 8 uuren weder t'huiswaards. Hier gekomen zijnde, communiceerde Z. H. E., voorneemens te zijn om naar *Pasourouang* te vertrekken, met vermaaning en verzoek aan een ieder van het Gezelschap, om de mede te neemen bagagie, ter verligting van den Inlander, zoo weinig mogelijk te doen zijn, dewijl die reis maar weinige dagen zoude duuren; hetwelk dan ook door een ieder wierdt aangenomen. 's Agtermiddags diverteerde Z. H. E. zich met het Gevecht van een Buffel, Koebeest, Tijger, van Tijgerkatten en andere wilde gediertens.

26 *Junij.* 's Namiddags deedt Z. H. E. eene visite bij de Heeren Commissarissen *Keiser* en *van Tsseldijk*, en om 6 uuren vertrok het Detachement Dragonders naar *Bangit*, ten einde Hoogstdenzelven, als gewoonlijk, aldaar in te wagten.

27 *Junij.* 's Morgens om half 5 uuren vertrok Z. H. E., met Hoogstdeszelfs Gezelschap, benevens den Commissaris *van Tsseldijk*, en den On-

derkoopman *van Alphen*, allen in wagens, onder het losfen van het Kanon en het doen van eenige Salvos uit het Handgeweer. Omtrent 7 uuren kwam men op *Sedekerie*, alwaar Z. H. E. ontvangen wierdt door den Commisfaris *van Tsfeldijk*, die vooruitgegaan was, en door den Adminiftrateur *Beekman*, en Vrouwen, die bereids 's dags te vooren derwaards waren vertrokken. Na hier ontbeeten te hebben, vertrok Hoogftdezelve, en arriveerde over half 10 uuren te *Bangit*; terwijl de Dragonders, Trompetters, en Oppasfers, die hier Z. H. E. hadden ingewagt, volgends gewoonte vóór en agter de Wagen reeden; wordende Hoogftdezelve, onder het losfen van 21 fchoten uit Veldftukjens, en drie Salvos uit het Handgeweer, als ook het gefpel op eene menigte Gamalangs, ontvangen en verwelkomd door alle de onder *Sourabaija* gehorende Regenten, die bereids 's dags te vooren derwaards waren gegaan, en door den Commandant van *Pasfourouang*, *Court*, welke, benevens de onder deszelfs Diftrict forteerende Regenten, Z. H. E. op de Grensfcheiding hadden ingehaald. 's Agtermiddags vertrok de Commandant *Court*, met het Detachement Dragonders naar *Pasfourouang*, om 's anderen dags aldaar Z. H. E. te kunnen recipiëeren. Z. H. E. deedt vervolgends eene Wandeling om de fituatie van dit Regentfchap, zoo ver mogelijk, te bezigtigen. 's Avonds was de Dalm van den Regent overal geïllumineerd.

28 *Junij.* 's Morgens om half 6 uuren vertrok Z. H. E. onder het lossen van 21 schoten uit Veldstukjens, en drie salvos uit het Handgeweer, als mede het gespel op Gamalangs, en arriveerde omtrent 7 uuren te *Passourouang*, in volle Statie met de Dragonders, Trompetters en Oppassers; wordende ook alhier, onder het gewoon Salut uit het Kanon en Handgeweer, ontvangen en verwelkomd door den Commissaris *van Tsseldijk*, die weder één uurtjen was vooruitgegaan, en door den Commandant en Regent, als boven. Z. H. E. binnengegaan, en op een gedistingueerde Stoel gezeten zijnde, praesenteerde de Heer *van Tsseldijk*, als Commissaris over den *Oosthoek*, aan Hoogstdenzelven de Sleutels van het Fort, en 's Compagnies Zegels; doch, daar voor bedankende, wierdt door gem. Commissaris aan Z. H. E. overhandigd een korte Sterkte der plaatslijke bezetting, waar na alle Regenten, Officieren der Inlandsche Militie, en voorname Persoonen, Hoogstdenzelven met de behouden aankomst feliciteerden — neemende deze plegtigheid daar mede een einde. Omstreeks 9 uuren bezigtigde Z. H. E. 's Compagnies Fort en Garnisoen, wordende, bij het in- en uitgaan, met 21 Kanonschoten gesaluëerd. 's Avonds algemeene illuminatie.

29 *Junij.* In de voornacht ontving men de fatale tijding, dat, tusschen de Eilanden, *On-*

rust en *Middelburg*, 7 Engelsche Oorlogschepen zouden liggen. 's Morgens vroeg deedt Z. H. E. een tourtjen met de Wagen, en bezichtigde een der voornaamste Pepertuinen alhier. 's Middags omstreeks 12 uuren ontving Hoogstdezelve nadere tijding, dat een Fransch Fregat met 2 Engelsche Prijzen op de Bataviasche Rhede geankerd lag, en dat dezelven door 3 Engelsche gewapende Schepen agtervolgd wierden. 's Agtermiddags gaf Hoogstdezelve aan den Regent eene visite, en zag eenige Inlandsche Compagnieën derzelver exercitiën en afvuuring verrichten.

30 *Junij*. Diverteerden zich de Heeren van het Gezelschap (Z. H. E. zich daar voor ditmaal geëxcuseerd hebbende) met het gevegt van Tijgerkatten, een Buffel, wilde Varkens, en Osſen. 's Agtermiddags ontving men de zeer aangenaame en heuchelijke tijding, dat wel het Fransch Fregat met 2 rijke Engelsche prijzen op de Bataviasche Rhede was gekomen; doch dat men van geene vijandelijke Schepen wist. 's Avonds na het eeten, verzogten en verkregen alle de onder *Sourabaija* sorteerende Regenten, die Hoogstdenzelven tot hier toe hadden verzeld, permissie om naar *Sourabaija* terug te keeren, ten einde Z. H. E. aldaar in te wagten.

1 *Julij*. 's Morgens omtrent 4 uuren ging Z. H. E. op reis naar het Zuider Zeestrand, om, zoo veel mogelijk, de Javasche binnenlan-

den en den Zuidkant van *Java* van nabij te zien; doch, ten einde den Inlander zoo veel doenlijk dat reisjen ligt en gemaklijk te maaken, nam Hoogstdezelve tot Gezelschap alleenlijk mede de Heeren *Prediger*, *van Tsseldijk*, *Cransen*, *Nederburgh*, *Gutzlaf*, *Waterlo*, *Hornhof*, *Arnschild* en *Lawek*, allen in Wagens, benevens den Samarangschen Hoofdregent, en den eersten Regent van *Damak*, met een klein gevolg. Om half 8 uuren arriveerde men te *Brobolingo*, zijnde Z. H. E. op eene kleine distantie van daar ingewagt geworden door het Detachement Dragonders, de Trompetters en Oppassers, die daags te voren bereids vooruit getrokken waren; wordende vervolgends, onder drie Salvos uit het Handgeweer, en 21 Schoten uit Veldstukjens, als mede het gespel op Gamalangs, aldaar gerecipiëerd door den Regent van het District, en nog eenige andere Regenten, die vooruit gegaan waren. 's Middags diverteerde Z. H. E. met het gevegt van Tijgers en een Buffel.

2 *Julij*. In den morgenstond omtrent 3 uuren vertrok Z. H. E. en Gezelschap, met agterlating van Dragonders, Trompetters, Oppassers en Hofmeester, en voords alle overtollige bagage, in Draagstoelen, en onder het Saluit van 21 Schoten uit Veldstukjens, en Javaansch Musiek, vergezeld door den Regent van *Sidaij*-

oe, mede met een klein gevolg, uit *Brobolingo.* 's Avonds omtrent 6 uuren arriveerde men op *Lamadjang*, een Oud Compagnies Fortjen, thands door een Sergeant, als Posthouder, en één Soldaat bewoond.

3 *Julij.* 's Morgens ten 5 uuren vertrok Z. H. E. verder naar het Zuider Zeeſtrand, en arriveerde aldaar 's middags omtrent 12 uuren. Hier diverteerde men zich met visſchen en langs ſtrand wandelen, keerende de Heeren *Prediger*, *Cransſen* en *Waterlo* naar *Lamadjang* terug, dewijl hier geen logies genoeg was, en vernagtende Z. H. E. en het overig Gezelſchap onder eenige in der haast opgeſlagen Bamboeſe Hutten.

4 *Julij.* 's Morgens ten 5 uuren vertrok Z. H. E. van daar terug, en kwam om half 11 uuren te *Lamadjang*, alwaar Hoogstdezelve dineerde, een weinig uitrustte, en van waar Z. H. E. 's avonds om 7 uuren weêr naar *Brobolingo* op reis ging.

5 *Julij.* 's Middags omtrent 12 uuren arriveerde Z. H. E. aldaar, en wierdt met dezelfde honneurs als de eerſte maal ontvangen door den Commisſaris *van Ysſeldyk*, die een weinig vooruitgegaan was, met de Wagen afgehaald, en door de Dragonders, Trompetters en Oppasſers tot op het Regentſchap begeleid. 's Agtermiddagt deedt Hoogstdezelve eene wandeling rond het Regentſchap, en 's avonds om 10 uuren vertrokken de Dragonders vooruit naar *Pasſourouang*.

6 *Julij*. 's Morgens vroeg vertrok Z. H. E. en Gezelſchap, allen in Wagens, naar *Pasſourouang* terug, en arriveerde aldaar omſtreeks 9 uuren, wordende op eene kleine distantie ingewagt door de Dragonders, Trompetters en Oppasſers, gelijk ook door de Adjudanten-Generaal en den Onderkoopman *van Alphen*, en met de eigen honneurs gerecipiëerd, als bij de eerſte aankomst, met deze uitzondering echter, dat het ceremoniëel der praeſentatie van Sleutels en Zegel, op expresſe begeerte van Z. H. E. als nu geömitteerd is geworden.

7 *Julij*. Pasſeerde niets, als dat Z. H. E. communiceerde, voornemens te zijn, om 's anderen dags 's morgens, met zoo een klein gevolg doenlijk, eene reis naar het *Tengerſche Gebergte* te doen; doch, op ontvangen naricht, 's avonds omſtreeks 10 uuren, dat de weg derwaards onmogelijk te pasſeeren was, wijl, door de ſterke regens en afwateringen, een gedeelte van den weg, en alle Bruggen weggeſpoeld waren, zag Z. H. E. van de reis af, en beſloot, om nog 's anderendags naar *Sourabaija* terug te keeren.

8 *Julij*. 's Morgens gaf Z. H. E. den Capitein Chineesch eene viſite. Tegen den middag vertrok het Detachement Dragonders naar *Bangit*, om Hoogstdenzelven, volgends gewoonte, aldaar op eene kleine distantie af te wagten. 's Agtermiddags om 4 uuren vertrok Z. H. E. en het Ge-

zelſchap, in Wagens, onder het ſalut van 21 Kanonſchoten, en 3 ſalvos uit het Handgeweer. Om half 7 uuren arriveerde men te *Bangit*, en wierdt Z. H. E. aldaar met dezelfde honneurs gerecipiëerd.

9 *Julij*. 's Morgens om 5 uuren vertrok Z. H. E. van *Bangit*, en arriveerde omtrent 10 uuren te *Sourabaija*, wordende aldaar door de Heeren *Keiſer* en *Cransſen* (zijnde de Heer *Prediger*, die met den Heer *Cransſen* over Zee vooruitgegaan was, intusſchen een reisjen naar *Grisſee* gaan doen) als mede door alle voornaame Dienaaren te *Sourabaija*, onder het losſen van het Kanon, en eenige ſalvos uit het Handgeweer, met dezelfde honneurs als bij Hoogstdeszelfs eerſte aankomst aldaar, op den 17 der voorige maand, ontvangen, alleen de Sleutels en 's compagnies Zegels wierden nu niet gepraeſenteerd. Omtrent 2 uuren gaans van *Sourabaija* wierdt Hoogstdezelve door eene Commisſie uit den Politiken Raad, en door het Detachement Dragonders opgewagt. De gantſche weg was met Eerebogen beplant, en door gewapende Inlanders bezet. Op de Pasſebaan waren alle Inlandſche Militairen in de Wapenen, die, bij het pasſeeren van Z. H. E. onder Javaansch Muziek, drie ſalvos deeden, verzeld van 12 ſchoten uit Veldſtukjens. 's Agtermiddags arriveerde de Heer *Prediger* van *Grisſee*, en Z. H. E. gaf eene viſite aan den Heer Commisſaris *Keiſer*.

10 *Julij*. Niets gepasſeerd.

11 *Julij*. 's Morgens diverteerde Z. H. E. zich met het vegten van twee Stieren en een Buffel met drie Tijgers.

12 *Julij*. 's Morgens amuſeerde men zich met eene Vischpartij langs Strand, en kwam de Grisſee's Reſident, *Mosſel*, Z. H. E. Complimenteeren.

13 *Julij*. 's Morgens vroeg vertrok de Heer *Mosſel* naar zijne Reſidentie. Z. H. E. hieldt generaale Audientie. 's Avonds vertrok het Detachement Dragonders vooruit naar *Madura*, en 'er wierdt, ter eere van Z. H. E. een Afſcheids-Festijn gegeeven, waar op alle Gequalificeerden, zoo Dienaaren en Burgers, als Regenten en Hoofden der op *Sourabaija* zich bevindende differente Natien met hunne Vrouwen verzogt waren.

14 *Julij*. 's Morgens omtrent 8 uuren vertrok Z. H. E. en Gezelſchap over Zee met Zeilſchuiten, naar het Eiland *Madura*, verzeld door den Commisſaris *Keiſer*, de Huisvrouw van den Vice-Commisſaris *van Ysſeldyk*, den Administrateur *Beekman*, en Vrouw, den Onderkoopman *van Alphen*, en Vrouw, den Sumanaps Reſident *Bronkhorst*, en het Hoofd van den Baviaan, *Fredriks*, welke beiden laatstgem. ſtraks na de aankomst te *Madura*, weêr retourneerden. Het gantſche Guarniſoen was in de wapens — 'er wier-

wierden 21 ſchoten uit het Kanon, en drie ſalvo's uit het Handgeweer gedaan. Het jaagpad was met een dubbelde ranket gewapende Inlanders bezet. Bij het uitvaaren van de Rivier, wierdt Z. H. E. door alle de Strandbatterijen, door het aldaar ter Rhede liggend Schip, *De Onderneemer*, en door nog eene menigte particuliere Vaartuigen, met het Kanon geſaluëerd. Omſtreeks 10 uuren pasſeerde men, omtrent 2 mijlen van den wal, de reſidentie *Grisſee*, en wierdt Z. H. E. van het Fort aldaar, en alle de daar ter Rhede liggende Vaartuigen, geſalueerd. Circa 12 uuren arriveerde men op *Sotja*, een Chineeſche Bandharij, aan ſtrand gelegen op het Eiland *Madura*, omtrent 2 uuren gaans van *Bangcallang*, de Hoofdplaats dezes Eilands. Hier wierdt Z. H. E. onder het ſalut van 21 ſchoten, gerecipiëerd door den Panumbahan, en den Reſident *van Ligten*. Van hier, na een kopjen thee gedronken te hebben, vertrok Z. H. E. in een Wagen, met 6 Paarden beſpannen, en het Gezelſchap, mede in Wagens, naar *Bangcallang*. De geheele weg, van *Sotja* af tot 's Compagnies Fort en 's Panumbahan's Dalm, was wederzijds met Inlandſche Piekeniers bezet. Het Detachement Dragonders, de Trompetters en Oppasſers, hadden Z. H. E. op eene kleine distantie van den Dalm ingewagt. Omtrent half 2 uuren kwam men, geëscorteerd, aan den Dalm van den Pa-

numbahan, alwaar Z. H. E. onder het falut van eenige falvo's uit het Handgeweer door eene menigte in de wapens ftaande Militairen, gecommandeerd wordende door 's Panumbahan's eerften Zoon, en 21 Kanonfchoten, zo van de Pasfebaan als 's Compagnies Fort, en onder het maaken van Javaansch en Chineesch Mufiek, ontvangen en verwelkomd wierdt door den Panumbahan, en den Refident *van Ligten*, als ook door meest alle de onder *Sourabaija* ftaande Regenten, die vooruit gegaan waren. — Z. H. E. in den Dalm gegaan, en op eene gedistingueerde Sopha onder een geel verhemelte gezeten zijnde, wierdt door den Heer *Keifer*, als Commisfaris over den *Oosthoek*, aan Hoogstdenzelven gepræfenteerd de fleutels van het Fort, 's Compagnies Zegel, en een fchriftelijk rapport wegens het Guarnifoen. Z. H. E. de laatfte offre geäccepteerd, en voor de twee eerften bedankt hebbende, vergelukte men Hoogstdenzelven, onder een glaasjen wijn, met de behouden aankomst te *Madura*, en hier mede nam deze receptie een einde.

15 *Julij*. 's Morgens diverteerde Z. H. E. zich met een gevegt van wilde Varkens, Bokken en Honden, en, daar na, met het tandakken van eenige Madureefchen. 's Agtermiddags deedt Z. H. E. eene wandeling rondom den Dalm en Chineefchen Campong, en bezigtigde voords 's Compagnies Fort, alwaar in de Voor-galerei van

's Refidents woning een gedistingueerde Stoel op eene Sopha onder een geel Armozijn Verhemelte geplaatst ftondt, waarop Hoogstdezelve een moment ging zitten, wordende, bij het in- en uitgaan van den Dalm, telkens met 21 Kanonfchoten, zo van de Pasfebaan als van het Fort, beurtelings gefaluëerd. 's Avonds diverteerde Z. H. E. zich met het bijwonen van Bedaijas- en Waijangs-fpelen.

16 *Julij.* 's Morgens vroeg deedt Z. H. E. een tourtjen met de Wagen, om, zo veel mogelijk de fituatie van het Eiland te bezien. Ook arriveerden te *Madura* de Commisfaris *van Tsfeldijk*, en de Capitain *Franquemont.* 's Namiddags vertrok vooruit naar *Grisfee* het Detachement Dragonders, om Hoogstdenzelven, als voornemens zijnde 's anderendags derwaards te vertrekken, aldaar in te wagten. 's Avonds Bedaija's dansfen, even als de voorige avonden, en algemeene zeer fraaije Illuminatie, ter Eere van Z. H. E. zo wel op 's Compagnies Fort van *Bangcallang*, en de Chineefche Campong, als langs den geheelen weg derwaards.

17 *Julij.* 's Morgens omtrent half 7 uuren, vertrok Z. H. E. en Gezelfchap, van *Bangcallang*, met den Heer *Keifer*, gezeten in een Wagen met 6 Paerden befpannen, door een dubbeld ranket Piekeniers, die, van den Dalm af tot het Zeeftrand toe, geplaatst ftonden, onder het falut

2

van 3 ſalvo's uit het Handgeweer en 21 Kanonſchoten, zo van de Pasſebaan, als van 's Compagnies Fort, en arriveerde omtrent half 8 uuren op *Sotja*, wordende hier ontvangen, onder het ſalut van 21 ſchoten uit Veldſtukjens, door den Reſident *van Ligten*. Na het ontbijt, vertrok Z. H. E. van hier, onder het ſalut van 21 ſchoten, over Zee met een Zeilſchuit, naar *Grisſee*, vergezeld door den Panumbahan en den Reſident *van Ligten*. Omtrent 9 uuren arriveerde Hoogstdezelve te *Grisſee*, en wierdt, onder het ſalut van 21 Kanonſchoten, zo uit het Fort, als van het aldaar ter Rhede geänkerd zijnde Schip, *De Onderneemer*, en veele particuliere Vaartuigen, aan het Hoofd gerecipiëerd door den Regent *Mosſel*, en alle Comptoirs eerſte Dienaaren, als ook door alle de onder *Sourabaija* ſorteerende Regenten, die ten dien einde vooruit gegaan waren. — Binnen geleid, en op een gedistingueerde Stoel gezeten, wierden aan Z. H. E. onder het ſalut van 3 ſalvo's en 21 Kanonſchoten van het Fort, door den Commisſaris *van Tsſeldijk* gepræſenteerd de ſleutels van het Fort en 's Compagnies Zegel; doch, Z. H. E. hier voor bedankende, wierdt aan Hoogstdenzelven een Rapport van het Guarniſoen ter hand geſteld, en hier mede nam deze receptie een einde. 's Avonds waren alle Comptoirs eerſte Dienaaren en Burgers, benevens alle aanwezig zijnde Regenten, met hunne

Vrouwen, bij Z. H. E. ter maaltijd verzogt. Gantsch *Grisſee* was geïllumineerd. Omſtreeks 11 uuren nog aan tafel zittende, ontving Hoogstdezelve een' brief van den Rembang's Reſident *van Masſau*, berichtende, dat, op de hoogte van *Awar-Awar*, een vijandlijk Schip in het Vaarwater was, dat het zelfs de Sidaijoeſche Houtvlot hadt aangedaan, en dezelve van alle ververſchingen beroofd; en wijders zich informeerende, of Z. H. E. bereids uit den *Oosthoek* was vertrokken, en om de Noordwest geſtoken.

18 *Julij*. 's Morgens vroeg reedt Z. H. E. en Gezelſchap een tourtjen naar den Berg *Gierie*, om aldaar het Graf van den voormaaligen Sultan *Gierie* te bezigtigen, diverteerde zich vervolgends met een gevegt van een Buffel en 3 Tijgers, en eindelijk, 's avonds, met het zien ſpringen en kunsten verrichten door den, van Batavia medegebragten, Voltigeur.

19 *Julij*. 's Morgens omtrent 7 uuren hieldt Z. H. E. generaale audientie, deedt daar na eene wandeling, bezigtigde 's Compagnies Fort en Pakhuizen, en woonde 's agtermiddags bij de exercitie en afvuuring van eenige Compagnieën Inlandſche Militairen.

20 *Julij*. 's Morgens vroeg deedt Z. H. E. eene wandeling rondom *Grisſee* en door de Chineeſche Campong, bezigtigde verders de begraafplaatzen der Regenten, en verëerde 's agtermid-

dags de Regenten met eene visite. Voords diverteerde Hoogstdezelve zich met het bijwonen van een Tournoispel, en 'savonds wierdt, ter Eere van Z. H. E. een Affscheids-Festein gegeeven, waaröp alle eerste Dienaaren, Burgers, en Hoofden der differente Natieën, met hunne Vrouwen, verzogt waren.

21 *Julij.* 's Morgens met den dag vertrok de Onderkoopman, *Waterlo*, met 2 Kruis-Prauw-Maijangs, ten einde Z. H. E. die voornemens was, 's anderendaags vroeg de reis over Zee naar *Samarang* aan te neemen, aan den mond van het Grisseesche Gat in te wagten, en dan op eene distantie vooruit te zeilen, ten einde, bij ontdekking van eenig Schip of Vaartuig, met het doen van de, door Hoogstdenzelven bepaalde, seinen (zie Bijl. XVI. a, b.) 'er tijdig kennis van te geeven. Omstreeks 10 uuren arriveerde te *Grissee* de Sourabaijasche Burger *Smit*, komende van *Batavia*, en brengende naricht, dat hij, 8 dagen geleden, een Schip hadt gezien, op de hoogte van *Awar-Awar*, over en weder uit en in de wal houdende, en dus, om deeze manoeuvres, voor een vijandlijk Schip wordende aangezien. Op deeze tijding ging de Onderkoopman *Wardenaar*, met toestemming van Z. H. E. met een welbezeilde Kruis-Prauw direct onder zeil, om te ontdekken, of gemelde vijandelijk Schip nog in het Vaarwater was,

last hebbende, om, bij deszelfs ontdekking, terstond terug te keeren, en 'er in tijds kondschap van mede te brengen, of wel, het Schip niet ontmoetende, als dan door te zeilen tot den hoek van *Bonau*, en Z. H. E. aldaar in te wagten. Na het soupé begaf zich Hoogstdezelve, onder het gewoon salut van 3 salvo's uit het Handgeweer, en 21 Schoten van het Fort, aan boord van het Schip, *de Ondernemer*, uitgeleid wordende tot aan het Zeehoofd door alle voornaamste Heeren en Dames, en door alle de aanwezig zijnde Regenten, hebbende Z. H. E. besllooten, om, met het aanbreeken van den dag, onder zeil te gaan, in Gezelschap van den Heer *van Boekholtz*, den Geheimschrijver *Nederburgh*, den Majoor-Titulair en Generaal-Adjudant *von Gutzlaf*, den Doctor *Hornhof*, en den Cornet der Dragonders *Fremie*, met deszelfs Detachement; terwijl de overige Heeren van het Gezelschap, als mede de Commissaris *van Ysseldijk*, (die mede naar *Samarang* zou vertrekken om zijnen post als eerste Resident aan 's Sultans Hof, in handen van zijnen vervanger over te geeven) met deszelfs Huisvrouw, in andere Vaartuigen over gingen.

22 *Julij*. 's Morgens omtrent 10 uuren ligtte men het Anker, en wierdt Z. H. E. door het Fort en de ter Rhede liggende particuliere Vaartuigen met het Kanon gesalueerd, het welk, op

ordre van Hoogstdenzelven, uit het Schip met 19 schoten beäntwoord wierdt. Men ging onder zeil, en arriveerde 's agtermiddags, (na dat Z. H. E. intusschen door de op het Eiland *Madura* zijnde Strandbatterijen, bij Hoogstderzelver passage, gesalueerd was,) buiten Gaats; doch, den Onderkoopman *Waterloo* niet op zijnen post vindende, zeilde men het overig gedeelte van den dag en den gantschen nacht met eene stijve koelte door, niets onderweegen ontmoetende.

23 *Julij*. Met den dag ontwaarde men, op de hoogte van *Bonau*, een Vaartuig, het welk men, bij nadering, bevondt te zijn de Kruisprauw van den Onderkoopman *Wardenäar*, die vervolgends aan boord kwam, en rapport deedt, dat hij den voorigen dag en nacht niet alleen niets hadt ontdekt; maar, dat hij zelfs op *Bonau* en *Rembang* was aangeweest om naricht te haalen, en dat men aldaar, sedert de aanranding van de Sidaijoesche Houtvlot (hier boven gemeld) niets meer van eenig vijandelijk Schip hadt vernomen. Op dit rapport besloot Z. H. E. (die anders, ter bekoming van informatie, naar *Rembang* cours hadt laaten houden) om nu direct naar *Samarang* te stevenen. De Onderkoopman *Wardenaar* zeilde, op ordre van Z. H. E. vooruit, en 's avonds wierp men, op de hoogte van *Japara*, het Anker.

24 *Julij*. 's Morgens met den dag ligtte men het Anker, en kwam omtrent 2 uuren op den

middag in het gezicht van de Samarangsche Rhede, wordende Z. H. E. zo dra het Schip verkend was, met 21 Schoten van de Stads wallen gesaluëerd, en omtrent 4 uuren kwam men op de Rhede ten Anker; terwijl intusschen aan boord gekomen, en ook weder vertrokken waren, de Koopman *Cassa*, en de Onderkoopman *Wieling*, om Hoogstdenzelven, in name van Heeren Gouverneur en Raaden, te complimenteeren en tot dus verre te verwelkomen. Zo dra het Schip geänkerd was, wierdt Z. H. E. nogmaals met 21 Schoten van de Stads wallen, en door alle de Strandbatterijën, benevens het ter Rhede liggende Schip *Voorland*, en veele particuliere Vaartuigen gesaluëerd, voor welke saluts Z. H. E. met 19 Schoten liet bedanken. Voords wierdt Hoogstdezelve, door een' aan boord komenden Officier van twee ter Rhede zich bevindende Fransche Fregatten, in naame van derzelver Commandant, den Vice-Admiraal *Sercij*, en den Capitein *l'Hermite*, gecomplimenteerd, waar voor Z. H. E. door een' Officier van het Schip, *de Ondernemer*, liet bedanken. Omtrent 6 uuren kwam de Heer Gouverneur *van Rheede*, benevens den geheelen Raad aan boord, om Z. H. E. te complimenteeren, en na den wal te begeleiden; waar op Hoogstdezelve dan ook direct, onder het salut van 21 Schoten, van boord ging; wor-

dende, bij het inkomen aan de Rivier, nogmaals door alle Batterijën, het Schip *Voorland*, en veele particuliere Vaartuigen, met het Kanon gesaluëerd, en, tot voor het Gouvernement gekomen zijnde, door alle Samarangsche Heeren, en door de Regenten van *Joänna*, *Pattij*, *Coedus*, *Japara* en *Damak*, als ook door de hier zich bevindende *Banjermassingsche* Zendelingen ontvangen en in het Gouvernement geleid, passeerende door een dubbelde ranket in de wapens staande Militairen, Pennisten en Burgers. Vervolgends binnen gekomen, en op eene gedistingueerde Stoel gezeten zijnde, wierdt Hoogstdezelve nogmaals gesaluëerd met 3 salvo's uit het Handgeweer, en 21 schoten van de Stads Wallen, en eindelijk door een' ieder vergelukt — met welke plegtigheid deze receptie een einde nam. Z. H. E. en Gezelschap soupeerden 's avonds bij den Heer Gouverneur, bij welk soupé ook, onder eene menigte Heeren en Dames, tegenwoordig waren, de Fransche Contra-Admiral *Sercij*, en nog eenige andere Fransche Officieren, die Z. H. E. mede waren komen complimenteeren. Omtrent 11 uuren 's avonds, vertrok Hoogstdezelve naar *Bodjong*, en wierdt, daar komende, met 21 schoten uit Veldstukjens gesaluëerd. Het Parool (welk wij sedert den 8 Junij in het handschrift missen) was heden: *binnen*, LOEVESTEIN; *buiten*, BATH.

25 *Julij*. 's Morgens ontving Z. H. E. eene visite van den Heer Gouverneur en den Franschen Contra-Admiral *Sercij*, als ook van verscheide andere Heeren. 's Agtermiddags deedt Hoogstdezelve Contra-visites bij den Heer Gouverneur en Admiral, en passeerden den avond ten huize van den Gouverneur, in gezelschap van meest alle de voornaamste Heeren en Dames. Het Parool was: *binnen*, VOORSPOEDIGE; *buiten*, TERÜGKOMST.

26 *Julij*. 's Morgens passeerde niets. 's Agtermiddags arriveerden de Heeren *van Ysseldijk* en *Cranssen*, benevens de resteerende Heeren van het Gezelschap, except de Heer *Prediger*. 's Avonds wierden, de Heer Gouverneur, de Fransche Admiral en zijne Vrouw, benevens alle deszelfs Officieren, als mede alle voornaamste Samarangsche Heeren en Dames, door Z. H. E. ter maaltijd onthaald. Het Parool was: *binnen*, SAMARANG'S; *buiten*, WELVAREN.

27 *Julij*. Passeerde niets. Het Parool was: *buiten*, WEENEN; *binnen*, PRAAG.

28 *Julij*. 's Morgens ontving Z. H. E. eene visite van den Contra-Admiral, die, voornemens zijnde om 's andrendags met zijne 2 Fregatten naar den *Oosthoek* te zeilen, bij Hoogstdenzelven afscheid kwam neemen. 's Agtermiddags deedt Z. H. E. eene Contra-visite bij gemelden Admiral en wenschte denzelven een' behouden reize. Het

Parool was: *binnen*, MAAGDENBURG; *buiten*, GRATZ.

29 *Julij*. 's Morgens gingen de twee Fransche Fregatten, en 's Compagnies Schip, *De Onderneemer*, onder zeil naar *Sourabaija*, en woonde Z. H. E. den publieken Godsdienst bij. Hieröp ging Hoogstdezelve den Heer Gouverneur een bezoek geeven, en bij denzelven het middagmaal houden. Den Avond passeerde Z. H. E. ook bij den Heer Gouverneur, bij denzelven, in gezelschap van meest alle de voornaamste Heeren en Dames, soupeerende. Het Parool was: *binnen*, BERLIN; *buiten*, POTSDAM.

30 *Julij*. Hieldt Z. H. E. publieke audientie, en woonde 's agtermiddags op de Passebaan de exerceering en afvuuring bij van alle de hier zijnde Nationaale Militairen, wordende Hoogstdezelve ten dien. einde van *Bondjong* afgehaald door den Heer Gouverneur en alle de Heeren van Hoogstdeszelfs Gezelschap, reidende Z. H. E. in een Wagen met 6 Paerden bespannen, in volle staatsie derwaards, vooräfgereden door de Compagnie Dragonders, de Trompetters en Oppassers. 's Avonds arriveerden te *Samarang* de Residenten van *Joänna* en *Japara*, en wierden de Heer Gouverneur, met alle Gequalificeerden, benevens hunne Vrouwen, bij Z. H. E. ter maaltijd onthaald. Het Parool was: *binnen*, SAXEN; *buiten*, DRESDEN.

31 *Julij.* Dejeuneerden Z. H. E. en Gezelschap, ten huize van den Heer *van Boekholtz*, en 's agtermiddags reedt Hoogstdezelve met den Heer Gouverneur ter Jagt. Het Parool was: *binnen*, MEMEL; *buiten*, SAXEN.

1 *Augustus.* 's Morgens pasſeerde niets. 's Middags omſtreeks 2 uuren vertrok de Dragonder-Compagnie naar *Oenarang*, ten einde Z. H. E. welke voorneemens was, den zelfden middag derwaards, en vervolgends naar *Salatiga* te reizen, om de Javaſche Bovenlanden en Gebergtens te bezigtigen, aldaar in te wagten. Omtrent 4 uuren vertrok Hoogstdezelve en 't Gezelſchap, (except de Heer *Prediger*, die nog niet geretourneerd was uit den *Oosthoek*, en de Heer *Cransſen*, die 's andrendaags naar *Batavia* ſtondt terug te keeren) onder het ſalut van 21 Schoten uit eenige op *Bodjong* geplaatſte Veldſtukjens, en even zoo veel uit de Stads wallen van *Samarang*; wordende door den Heer Gouverneur, (die met Z. H. E. in een Chais reedt) den Fiscaal *Rubenkoning*; den Secretaris *Knops*, den *Samarangſchen* Hoofdregent, de beide Regenten van *Damak*, vergezeld, en voords door den Heer *Cransſen*, den geheelen Raad van Politie, en de Regenten van *Joänna*, *Pattij*, *Coedus* en *Japara*, tot op de Pasſer *Secondoe*, (omtrent 2 uuren gaans van *Samarang*) uitgeleide gedaan. Omſtreeks 6 uuren arriveerde men op

de Veldpost *Oenarang*, alwaar Z. H. E. door het in de wapens ſtaande Guarniſoen met 3 Salvo's, en door het Fort met 21 Kanonſchoten geſalueerd wierdt; terwijl, aldaar gezeten zijnde, door den Heer Gouverneur aan Z. H. E. wierden gepreſenteerd de ſleutels van het Fort, doch waar voor Hoogstdezelve bedankte, accepteerende alleenlijk het, door den Vaendrig-titulair en Commandant *Gieſeke* eigenhandig aangeboden, ſchriftelijk rapport van het Guarniſoen. Z. H. E. deedt vervolgends eene kleine wandeling, en bezigtigde het Fort. Het Parool was: *binnen*, CAMPEN; *buiten* CASTRICUM.

2 *Augustus*. 's Morgens deedt Z. H. E. eene wandeling. 'Er pasſeerde verders niets. Het Parool was: *binnen*, DORDRECHT; *buiten*, TER GOU.

3 *Augustus*. 's Morgens omtrent 3 uuren, trok de Compagnie Dragonders vooruit naar *Salatiga*, en, met het aanbreeken van den dag, vertrok Z. H. E. met den Heer Gouverneur in een rijtuig, en het verder Gezelſchap te Paard, onder het ſalut van 21 Kanonſchoten, mede derwaards. Om 8 uuren arriveerde men op de Commandeurs hoofdplaats, zijnde halfwege *Oenarang* en *Salatiga* gelegen, alwaar Hoogstdezelve ontvangen wierdt door den *Souracarta's* tweeden Reſident *Meurs*, den Capitain-Militair en Comman-

dant aldaar, *Mulder*, en den Lieutenant van de Cavallerie, *Forster*. Hier gedejeuneerd hebbende, zette Z. H. E. de reis voord naar *Salatiga*, alwaar Hoogstdezelve, omtrent half 10 uuren, (door de Compagnie Dragonders, de Trompetters, en Oppasfers, op eene kleine distantie van daar opgewagt en voorgereden) arriveerde, en gerecipiëerd wierdt door het Souracarta's Opperhoofd, *B. J. van Nijvenheim*, en 's Keizers oudsten Regent, den Dalm-Tommongong (of Rijksbestuurder) *Poespo Coesfoemo*, in qualiteit als Afgezant. In 's Gouverneurs woonhuis ingetreeden, en op een gedistingueerde Stoel gezeten zijnde, wierden aan Z. H. E. onder het fatut van 3 salvo's uit het Handgeweer, en 21 Kanonschoten van het Fort, de Sleutels gepreesenteerd door den Heer Gouverneur, doch waar voor Hoogstdezelve bedankte. Hier op volgde de presentatie van het Guarnisoens-Rapport door den Capitein-Lieutenant en Commandant *Imminck*. Vervolgens wierdt door den Heer Gouverneur aan Z. H. E. gepresenteerd 's Keizers Afgezant voorn. die Hoogstdenzelven, in name van zijnen Vorst, met de behouden aankomst te *Salatiga* vergelukte — Z. H. E. Hoogstdeszelfs bijzonder genoegen voor deeze vriendelijke attentie des Keizers betuigd hebbende, vervoegde zich ook bij Z. H. E. de *Ingabij*, *Karto-Redjo*, Secretaris en Zen-

deling van 's Keizers Rijksbestuurder, om Hoogstdenzelven te complimenteeren, voor welke attentie insgelijks vriendelijk bedankt wierdt. Na deze ceremonie, visiteerde Z. H. E. 's Compagnies Fort, en wierdt, bij het binnenkomen, met 21 Kanonschoten gesaluëerd — uitgaande, begeerde Hoogstdezelve geen salut. 's Agtermiddags deedt Z. H. E. eene wandeling in den thuin. 's Avonds, na het eeten, vertrok de twede Resident *Meurs* naar *Souracarta* terug.

4 *Augustus*. 's Morgens vroeg ging Z. H. E. op de Jagt, met den Heer Gouverneur, en het *Souracarta's* Opperhoofd. Ook arriveerde hier de Heer *Prediger*. 's Agtermiddags deedt Z. H. E. eene wandeling. Ook arriveerde hier de Lieutenant-militair en Commandant te *Boijolalie*, *Nobel*, om Hoogstdenzelven te complimenteeren.

5 *Augustus*. 's Morgens reedt Z. H. E. met den Heer Gouverneur en eenige andere Heeren ter Jagt. 's Agtermiddags deedt Hoogstdezelve eene wandeling.

6 *Augustus*. 's Morgens diverteerde zich Z. H. E. met eene Jagtpartij — 's middags, met eene wandeling.

7 *Augustus*. Diverteerde zich Z. H. E. weêr 's morgens met de Jagt. 's Agtermiddags wierdt door het *Souracarta's* Opperhoofd, *van Nijvenheim*, 's Keizers Dalm-Tommongong voorn. bij Hoogstdenzelven ter afscheids-audientie binnen geleid.

De-

Deze deszelfs permisſie tot vertrek bekomen, en tevens de complimenten aan zijnen Vorst, onder dankbetuiging voor de genoten Eer, van Z. H. E. ontvangen hebbende, verzogten en verkregen ook, om te mogen t'huiswaards keeren, permisſie het Opperhoofd *van Nijvenheim*, de Capitein en Commandant der Militie, *Mulder*, en de Lieutenant der *Cavallerie*, *Forſter*. Vervolgends diverteerde Z. H. E. zich met het zien rampokken van een' Tijger; wordende hier toe geformeerd een vierkant door eene menigte, met Pieken gewapende, en de ſpitzen binnenwaards houdende Javaanen, in welks midden een Tijger wordt losgelaten, die dan zelf in de Pieken loopt, en zoo gedood wordt.

8 *Augustus*. 's Morgens ten half 5 uuren, vertrok Z. H. E. nevens den Heer Gouverneur en verder Gezelſchap, met een zoo klein mogelijk gevolg, en met agterlating van Dragonders, Oppasſers, en alle overtollige bagage, ten einde den Inlander zoo min mogelijk te bezwaaren, onder het ſalut van 21 Kanonſchoten, naar het, onder *Salatiga* gehoorende, en op het Samarangſche gelegen Gebergte, met intentie, om aldaar één à twee dagen te verblijven, ten einde zoo veel doenlijk deszelfs ſituatie van nabij op te neemen — eeniglijk geëscorteerd door 6 Dragonders en 1 Corporaal, en, ter bediening, vergezeld van 2 Trompetters en 2 Oppasſers, zonder meer,

E

Omstreeks 10 uuren arriveerde Z. H. E. op het *Coppingsche Gebergte*, omtrent 3 uuren gaans van *Salatiga* gelegen, alwaar de Commandant zijne Groente-tuinen heeft. Hoogstdezelve deedt terstond eene wandeling in de Tuinen — voords 's agtermiddags op de Gebergten — en diverteerde zich, al wandelende, met de Jagt.

9 *Augustus*. Passeerde niets.

10 *Augustus*. 'sMorgens diverteerde Z. H. E. zich met de Jagt, en 's agtermiddags met eene wandeling op de Gebergten.

11 *Augustus*. 's Morgens omstreeks 6 uuren vertrok Z. H. E. en Gezelschap weder naar *Salatiga* terug, alwaar Hoogstdezelve ten 12 uuren aankwam, omtrent een kwart uur gaans van daar ingewagt wordende door de agtergebleven Dragonders, Trompetters en Oppassers, en verwelkomd door de meeste Heeren van het Gezelschap, welken, terwijl Z. H. E. zich al reidende met de Jagt diverteerde, vooruitgereden waren; hebbende bij deze gelegenheid dezelfde receptie-honneurs plaats gehad als bij Hoogstdeszelfs aankomst alhier, den 3 deezer, uitgezonderd alleen: de præsentatie der Sleutels en van het Rapport, alzo Z. H. E. zulks vooraf hadt gerecuseerd.

12 *Augustus*. Passeerde niets.

13 *Augustus*. 's Morgens ten 6 uuren, vertrok Z. H. E. en Gezelschap, onder het salut

van 3 salvo's uit het Handgeweer, en 21 Kanonschoten, naar *Oemârang* terug, reidende met den Heer Gouverneur in een Chais, en diverteerde zich, langs den weg, met jaagen. Omtrent 12 uuren arriveerde Hoogstdezelve op *Oemârang*, en wierdt op eene kleine distantie ingewagt en voorgereden door de Compagnie Dragonders, en de Trompetters, die bereids dags te vooren derwaards vertrokken waren, en vervolgends ontvangen, en, onder het gewoone salut van 21 Kanonschoten, en drie salvo's uit het Handgeweer, verwelkomd door de vooruitgereden Heeren van het Gezelschap.

14 *Augustus*. 's Morgens diverteerden zich Z. H. E. en eenige Heeren van het Gezelschap met de Jagt, en 's middags met eene wandeling.

15 *Augustus*. 's Morgens vertrokken eenige Heeren van het Gezelschap, als mede de Dragonders, vooruit naar *Samarang*, en 's namiddags omstreeks 4 uuren ging Z. H. E. en de Heer Gouverneur, benevens eenige Heeren van het Gezelschap, onder het gewoon salut van 21 Kanonschoten, en 3 salvo's uit het Handgeweer, mede derwaards op reis. Tegen 5 uuren kwam Hoogstdezelve op de Passer, *Serondol*, en wierdt aldaar ontvangen en afgehaald door den geheelen Raad van Policie, en, van daar direct doorreidende, kwam men om half 6 uuren op *Djating-Alie*, zijnde een Peper-tuin, omtrent den

uur gaans van *Samarang*, wordende Z. H. E. mede alhier door eene menigte gequalificeerde Dienaaren, Chineezen, enz. zo in Wagens als te Paard, opgewagt, ingehaald, en tot *Bodjong* begeleid, alwaar Z. H. E. alle verdere honneurs gerecuseerd hebbende, alleenlijk met 21 schoten uit Veldstukjens en 21 Kanonschoten uit Stads Wallen wierdt verwelkomd. 's Avonds arriveerde mede te *Samarang* de *Japara's* Resident, *van Massau*, om Z. H. E. te complimenteeren, en wierden de Heer Gouverneur en Raad van Politie, benevens alle de Persoonen, welke Hoogstdenzelven hadden afgehaald, bij Z. H. E. ter maaltijd verzogt. Het Parool (welk wij weêr sedert den 9den in het handschrift missen) was: *binnen*, SPOEDIGE; *buiten*, VREDE.

16 *Augustus*. 's Morgens was 'er publieke Audientie, en 's avonds wierden alle voornaame Heeren en Dames door Z. H. E. op een Soupé onthaald. Het Parool was: *binnen*, VERWARDE; *buiten*, TIJDEN.

17 *Augustus*. Passeerde niets. Het Parool was: *binnen*, HAMBURG; *buiten*, ALTONA.

18 *Augustus*. Insgelijks niets. Het Parool was: *binnen*, COBLENTS; *buiten*, DUSSELDORP.

19 *Augustus*. 's Morgens woonde Z. H. E. den publieken Godsdienst bij, en ging daarop bij den Heer Gouverneur dineeren, wordende bij het in- en uitreiden der Stad, volgends ge-

woonte, met 21 Kanonschóten gesaluëerd. 's Avonds pasfeerde Z. H. E. den tijd, en soupeerde, bij den Heer Gouverneur, in gezelschap van de meeste gequalificeerde Heeren. Het Parool was: *binnen*, FRANKFORT; *buiten*, HUNINGEN.

20 *Augustus*. 's Morgens woonde Z. H. E. de exercitieën en afvuuring bij van de alhier zijnde Artillerie, en wierdt omstreeks 6 uuren van *Bodjong* afgehaald door den Heer Gouverneur, en alle de Heeren van Z. H. E[s]. Gezelschap, onder eene Escorte van een Detachement Dragonders, reidende de eene helft, met de Trompetters, vóór de Wagen, en sluitende de andere den trein. Naar de Batterij en het Exercitieveld begeleid, wierdt Z. H. E. bij aankomst met 21 schoten uit de gezwindstukken gesaluëerd. De afvuuring ten genoegen volbragt zijnde, ging men, op *Bodjong*, aan een dejeuné, waar bij alle Artillerie-officieren, en alle Heeren, zo Politieken als Militairen, die bij de Exercitie tegenwoordig waren, verzogt wierden. Vervolgends gaf Hoogstdezelve publieke audientie, en 's avonds wierden de Heer Gouverneur, en alle de voornaamste Heeren en Dames op *Bodjong* ter maaltijd onthaald. Het Parool was: *binnen*, LISBON; *buiten*, DE TAAG.

21 *Augustus*. 's Morgens arriveerde de *Joanna's* Resident, *Schelkes*, te *Samarang*, om Z. H. E,

te complimenteeren. 's Namiddags verrichtten de gecombineerde Compagnieën Pennisten, Burgers en Mooren, in Hoogstdeszelfs tegenwoordigheid, haare exercitieën en afvuuring; wordende Z. H. E. omstreeks half 5 uuren, door den Heer Gouverneur en de Heeren van Z. H. Es. Gezelschap, van *Bodjong* afgehaald, en, als 's dags te vooren, met dezelfde statie naar de Passebaan, alwaar de manœuvres stonden te geschieden, begeleid, terwijl, bij het op- en afreiden van de plaats, Z. H. E. telkens met 21 schoten uit de Gezwindstukken gesaluëerd wierdt. De Exercitie ten genoegen verrigt zijnde, begaf Hoogstdezelve ten huize van den Heer Gouverneur, en van daar weder naar *Bodjong*; blijvende de andere Heeren, benevens alle Officieren der gecombineerde Compagnieën, den avond passeeren bij den Heer Gouverneur. Het Parool was: *binnen*, TURKIJEN; *buiten*, BELGRADO.

22 *Augustus.* 's Namiddags schoot de Compagnie Jagers naar de Schijf; begeevende zich Z. H. E. en Gezelschap, even als gisteren, in statie, ten huize van den Heer Gouverneur, van waar Hoogstdezelve door dezen naar het Veld wierdt begeleid. Ieder der Jagers drie schoten gedaan hebbende, gaf Z. H. E. aan twee van denzelven, die het best getroffen hadden, eene vereëering, en vervoegde zich hierop ten huize van den Heer Gouverneur, passeerende aldaar

den avond, in gezelschap van meest alle gequalificeerde Heeren. Het Parool was: *binnen*, BAGDAD; *buiten*, ALEPPO.

23 *Augustus*. 's Morgens om 6 uuren wierdt Z. H. E., door den Heer Gouverneur en de Heeren van het Gezelschap, van *Bodjong* afgehaald, en in statie, verzeld van een Detachement Dragonders, de Trompetters, en Oppassers, naar eene, in 't open Veld staande, Batterij begeleid, alwaar de Compagnie Artilleristen van het Regiment *Wurtenberg* dien morgen haare exercitie en afvuuring, zo met het zwaar Kanon, als met de Gezwindstukken, zoude verrichten. Dit ten genoegen uitgevallen zijnde, gaf Hoogstdezelve aan een' Kanonier, die het best de Schijf getroffen hadt, eene vereering, en verzogt voords alle Officieren van dat Corps, nevens alle de bij de exercitie present geweest zijnde Heeren, op een dejeuné op *Bodjong*, wordende Z. H. E. zo bij Hoogstdeszelfs aankomst, als vertrek, met 21 schoten uit de Gezwindstukken gesalueërd. Na het dejeuné hieldt Hoogstdezelve publieke audientie, en reedt 's namiddags, in gezelschap van den Heer Gouverneur, ter Jagt; en 's avonds wierdt de Heer Gouverneur, met meest alle de gequalificeerde Heeren, benevens hunne Vrouwen, bij Z. H. E. ter maaltijd onthaald. Het Parool was: *binnen*, AMSTERDAM; *buiten*, BUIKSLOOT.

24 *Augustus.* Pasfeerde niets. Het Parool was: *binnen*, SULTZ; *buiten*, BASSORA.

25 *Augustus.* 's Morgens pasfeerde niets. 's Namiddags reedt Z. H. E. met den Heer Gouverneur op eene Jachtpartij, die vervolgends op *Bodjong* bleef foupeeren. Het Parool was: *binnen*, DE CRIM; *buiten*, ORZAKOU.

26 *Augustus.* 's Morgens pasfeerde niets. Den avond pasfeerde Z. H. E. bij den Heer Gouverneur, bij denwelken Hoogstdezelve ook, in Gezelfchap van meest alle gequalificeerde Heeren en Vrouwen, bleef foupeeren. Het Parool was: *binnen*, SPA; *buiten*, AKEN.

27 *Augustus.* 's Morgens hieldt Z. H. E. publieke Audientie, en 's avonds wierdt de Heer Gouverneur, benevens meest alle voornaame Perzoonen en Vrouwen, door Z. H. E. ter maaltijd onthaald. Het Parool was: *binnen*, LIMBURG; *buiten*, LUIK.

28 *Augustus.* 's Morgens pasfeerde niets. 's Namiddags deedt Z. H. E. een tourtjen te paard. Het Parool was: *binnen*, HET LOO; *buiten*, WERVEN.

29 *Augustus.* 's Morgens gaf Z. H. E. aan den Heer Gouverneur eene vifite, bij wien Hoogstdezelve 's avonds, in gezelfchap, als vooren, foupeerde. Het Parool was: *binnen*, LUBEK; *buiten*, BREMEN.

30 *Augustus.* 's Morgens hieldt Z. H. E. pu-

blieke Audientie. Omstreeks 11 uuren ontstondt 'er, bewesten de Passebaan, een felle brand, waar door, bij gissing, 1500 Huizen in de asch wierden gelegd. Z. H. E. begaf zich derwaards, ten einde in persoon, zo veel doenlijk, ordre te stellen tot eene spoedige blussching. 's Avonds soupeerden de Heer Gouverneur, en meest alle gequalificeerde Heeren en Vrouwen, bij Z. H. E. Het Parool was: *binnen*, STETTIN; *buiten*, LUBEK.

31 *Augustus*. 's Morgens deedt Z. H. E. eene visite bij den Heer Gouverneur, en diverteerde zich des namiddags met het zien rampokken van twee Tijgers. 's Avonds wierdt, ter eere van Hoogstdenzelven, op de *Samarangsche* Schouwburg gespeeld, waar na Z. H. E. bij den Heer Gouverneur ging soupeeren. Het Parool was: *binnen*, FLORENCE; *buiten*, LIVORNO.

1 *September*. 's Morgens vertrok de Heer *Prediger* over Zee vooruit naar *Batavia*. 'Er passeerde voords niets. Het Parool was: *binnen*, LEIPZIG; *buiten*, MUNCHEN.

2 *September*. 's Morgens woonde Z. H. E. den publieken Godsdienst bij, en gaf daar na eene visite aan den Heer Gouverneur; wordende, bij het in- en uitreiden der Stad, met 21 Kanonschoten gesaluëerd. Hoogstdezelve soupeerde bij den Heer Gouverneur, in Gezelschap, als voo-

ren. Het Parool was: *binnen*, ETTINGEN; *buiten*, GERMERSCHEIM.

3 *September*. 's Morgens hieldt Z. H. E. publieke audientie. 's Avonds wierden alle voornaame Heeren en Dames bij Hoogstdenzelven ter maaltijd onthaald. Het Parool was: *binnen*, EMBDEN; *buiten*, GLUKSTAD.

4 *September*. Pasfeerde niets. 's Avonds deedt de Voltigeur *Baptist* eenige fprongen en kunften, op de *Samarangfche* Schouwburg. Z. H. E. woonde zulks bij, en ging bij den Heer Gouverneur foupeeren. Het Parool was: *binnen*, PADUA; *buiten*, MANTUA.

5 *September*. 's Avonds wierdt, ter eere van Z. H. E. op de Schouwburg gefpeeld, en na het eindigen, ging Hoogstdezelve bij den Heer Gouverneur foupeeren. Het Parool was: *binnen*, CALAIS; *buiten*, DOUVRES.

6 *September*. 's Morgens hieldt Z. H. E. publieke audientie, en 's avonds wierdt Hoogstdezelve door den Heer Gouverneur op een Affcheidsfestein onthaald; waarop alle gequalificeerden met hunne Vrouwen verzogt waren. Het Parool was: *binnen*, RASTAD; *buiten*, LANDAU.

7 *September*. Pasfeerde niets. Het Parool was: *binnen*, EMMERIK; *buiten*, CREVEL.

8 *September*. 's Morgens vifiteerde Z. H. E. met den Heer Gouverneur, 's Compagnies Gebouwen, dejeuneerde ten huize van den Heer

van Boekholtz, en wierdt, als gewoon, bij het in- en uitrijden der Stad, met 21 Kanonschooten gesalueerd. 's Avonds was 'er in het Gouvernement voor Hoogstdenzelven een Afscheids-festein, waarbij alle fatzoenlijke Heeren en Dames verzogt wierden, en welk Festein tot in den morgenstond duurde. Het Parool was: *binnen*, TUNIS, *buiten*, TRIPOLI.

9 *September*. 's Morgens om half 11 uuren ontving Z. H. E. eene visite van 's Keizers Zuster, *Ratoe Timor*, die, voor eenigen tijd uitgetrouwd zijnde aan den Zoon van den eersten Regent te *Sourabaija*, thands door den Keizer afgezonden, en, in deszelfs naam, door twee zijner Hofgrooten aan de Compagnie wierdt overgegeeven om, met Haaren Man, naar *Sourabaija* over te gaan; wordende zij aan Z. H. E. gepræsenteerd door den Ontvanger der Domeinen *Elbers*, en den Soldij-boekhouder *Lugtenburg*, als Gecommitteerden. Na aflegging der complimenten, en het drinken van een kopjen Thee, wierdt Zij *Ratoe Timor*, door opgenoemde Heeren naar haar Logement begeleid. 's Avonds wierden alle voornaame Persoonen en Vrouwen door Z. H. E. op een Afscheids-festein onthaald. Het Parool was: *binnen*, CADIX; *buiten*, GIBRALTAR.

10 *September*. Deze dag bestemd zijnde, om de terugreis naar *Batavia* aan te neemen, wierdt Z. H. E. 's morgens vroeg door den Heer Gou-

verneur en Raad van Politie, van *Bodjong* afgehaald, naar het Gouvernement begeleid, en, aldaar aankomende, met 21 Kanonschoten, en 3 salvo's uit het Handgeweer *gesaluëerd*. Na een weinig toevens alhier, en, na dat alle voornaame Persoonen, zo Europeërs als Inlanders, Z. H. E. gecomplimenteerd, en aan Hoogstdenzelve eene behouden reis toegewenscht hadden, wierdt Z. H. E. onder het losbranden der Geschutten, zo uit de Stads-wallen als van alle de Strandbatterijën, en het gespeel op eene menigte Gamalangs en andere Musiek-Instrumenten, langs de Riviet, door den Heer Gouverneur en den Raad, aan boord van het Schip *De Onderneemer*, begeleid, wordende Hoogstdezelve, onder het opheissen der Topvlag, met 21 Kanonschoten verwelkomd, terwijl de Heer Gouverneur en de Raad, na een verblijf van omtrent een half uur, Hoogstdenzelven eene behouden reis toegewenscht hebbende, weder naar wal gingen; wordende, bij derzelver vertrek, met 19 Kanonschoten gesaluëerd. Overigens moest men, door tegenwind, den gantschen dag ter Rhede ten Anker liggen.

11 *September*. 's Morgens vroeg ging men onder zeil; doch kwam, door stilte en tegenwind, 's agtermiddags op de hoogte van *Caliewongoe* weder ten Anker. 's Avonds omtrent 10 uuren ligte men weder het Anker, en zeilde, den geheelen nacht door, langs den wal.

12 *September.* Den gantſchen dag langs den wal zeilende, kwam men, tegen den avond, in het gezicht van *Paccalongang*, op welke hoogte, zijnde een afſtand van 2 groote mijlen uit den wal, om te complimenteeren bij Z. H. E. aan boord kwamen, de Reſident *Rothenbuhler*, de Regent, en Capitein Chineesch van dat Comptoir, nevens de Regenten van *Batang* en *Wieradesſa*, gelijk ook de Bandhaar van *Oeloedjamie*, medebrengende eene aanzienlijke quantiteit ververſching. Dit Gezelſchap weder vertrokken zijnde, zeilde men den nacht door.

13 *September.* 's Agtermiddags kwam men in het gezicht van *Tagal*, en zeilde voords al wederom den geheelen nacht door.

14 *September.* 's Morgens omtrent 7 uuren kwam men, in het gezicht van *Cheribon*, door tegenwind ten Anker; doch om half 11 uuren ging men weder onder zeil, en kwam 's middags omtrent 3 uuren aldaar op de Rhede ten Anker; wordende Z. H. E., zo dra het Schip van den wal verkend was, gelijk ook bij het vallen van het Anker, telkens met 21 ſchoten van het Fort geſaluëerd, en daar voor met een gelijk getal ſchoten van het Schip bedankt. Na verloop van omtrent een half uur, kwam de Reſident *Walbeek*, (bevorens echter door den Scriba *Vilingius* en den Chirurgijn *Douglas* bij Z. H. E. hebbende laaten verneemen, wanneer

het Hoogstdenzelven zoude behagen, om aan wal te komen) aan boord van 't schip, en, na aflegging der complimenten, begeleide Hij Z. H. E. onder het salut van 21 Kanonschoten, en het streiken der Topvlag, terstond naar den wal, alwaar Hoogstdezelve, onder het salut van 21 Kanonschoten, met een Wagen van strand afgehaald, en, door een dubbel ranket Inlandsche Piekeniers, en onder eene menigte Eerepoorten doorreidende, naar 's Residents woonhuis gebragt, en aldaar door de Sultans *Anom* en *Suppo*, eenige Prinsfen en verdere Hofgrooten, als mede door alle de voornaamste Dienaaren, Burgers, Chineezen, enz. gerecipieërd en verwelkomd wierdt; terwijl de Resident aan Hoogstdenzelven, op een gedistingueerde Stoel plaats genomen hebbende, onder het salut van 21 Kanonschoten, en 3 salvo's uit het Handgeweer, de Sleutels van het Fort en 's Compagnies Zegel præsenteerde; doch waar voor Z. H. E. bedankte. Na een poos gezeten, en een kopjen Thee gedronken te hebben, wierdt Hoogstdezelve, door de Sultans en verdere aanwezige Persoonen, naar een gereed staande Wagen geleid, alwaar deze personagies van Z. H. E. afscheid namen; wordende Hoogstdezelve voords door den Resident gebragt naar zijn' Tuin, een groot half uur gaans van *Cheribon* gelegen, en tot logies voor Z. H. E. bestemd; wordende bij

het afrijden met 21 Kanonschoten gesaluëerd, en zijnde de geheele Chineesche Campong, waar door men passeerde, met linnen overdekt, en aan weerskanten met gewapende Chineezen bezet. 's Avonds waren hier ook ter maaltijd verzogt de voornaamste Compagnies Dienaaren.

15 *September*. 's Morgens omtrent 9 uuren, kwamen de bovengem. Sultans, benevens eenige Prinsen en Hofgrooten Z. H. E. op *Tankil* nader verwelkomen en complimenteeren, dewelken door Hoogstdenzelven vriendelijk wierden ontvangen en bedankt, en vervolgends, op een kopjen Thee en eenig banquet onthaald zijnde, na verloop van een uur, afscheid van Z. H. E. namen en vertrokken. 's Namiddags deedt Hoogstdezelve een tourtjen te Wagen, en 'er wierdt ter Eere van Z. H. E. 's avonds eenig fraai chineesch Vuurwerk afgestoken.

16 *September*. 's Morgens reedt Z. H. E. naar de Residentie — visiteerde aldaar 's Compagnies Fort, Pakhuizen, Weeshuis, en andere Gebouwen — ontving daarna, in de woning van den Resident, de complimenten van alle voorname Dienaaren, Burgers, Chineezen, en andere Natieën, die Hoogstdenzelven, als 's anderdags zullende vertrekken, eene voorspoedige en behouden reis kwamen toewenschen, het welk ook, namens de meergem. Sultans, door hunne respective Tommongons wierdt verrigt. Vervol-

gends gaf *Z. H. E.* in het naar huis keeren, eene visite aan den Capitein-Chineesch, en wierdt, zo bij aankomst als vertrek van de Residentie, telkens met 21 Kanonschoten *gesaluëerd*. 's Agtermiddags deedt Hoogstdezelve een tourtjen met de Wagen rondom *Cheribon*, en wierdt, bij het passeeren van het Fort, met 21 Kanonschoten gesaluëerd. 's Avonds waren alle voornaame Persoonen, zo Europeërs als Chineezen, en andere Natieën, op *Tangkil* ter maaltijd verzogt.

17 *September*. 's Morgens vroeg begaf *Z. H. E.* zich weder naar boord, en wierdt door den Resident *Walbeek* derwaards begeleid, wordende bij het in de Schuit stappen, met 21 Kanonschoten van het Fort gesaluëerd. Om half 9 uuren onder zeil gaande, begaf zich de Resident weder naar den wal, en wierdt *Z. H. E.* nogmaals met 21 Kanonschoten van den wal gesaluëerd, en daar voor van het Schip met gelijke schoten bedankt. Om half 10 uuren kwam men, door tegenwind, nog in het gezicht van *Cheribon*, ten anker; doch 's avonds om 7 uuren ging men weder onder zeil, en zeilde den gantschen nacht door.

18 *September*. Zeilde men langs den wal, en kreeg, op de hoogte van *Indramaijoe*, een praauwmaijang met eenige verversching aan boord.

19 *September*. 's Morgens met Zons opgang passeerde men, op omtrent 2 mijlen distantie, een

een Schip, het welk een' Hollandsche Vlag vertoonde, en met 21 schoten salueërde, waar voor met 19 bedankt wierdt. Men zag nog eenige Barken en andere Vaartuigen. 's Avonds om half 11 uuren kwam men, in het gezicht der *Bataviasche* Rhede, door tegenwind, ten Anker.

20 *September*. Tegen den middag om half 12 uuren, ging men onder zeil, en wierden door den Kotter *de Patriot*, als Admiraal van de Rhede, onder het streiken van den Standaard, 21 schoten gedaan, waar voor met 19 bedankt wierdt. Om half 2 uuren 's middags, kwam men op de Rhede ten Anker, en wierdt Z. H. E. met 21 schoten van het Kasteel gesalueërd, waar voor Hoogstdezelve met gelijke schoten liet bedanken. Om half 5 uuren arriveerden aan boord de Heeren Raaden ordinair en extraördinair, *Wiegerman* en *Mom*, nevens den eersten Secretaris der Hooge Indische Regeering, *Rose*, om Z. H. E. in naame van de Hooge Regeering, te verwelkomen, wordende deze Heeren, bij derzelver aankomst, met 19 schoten begroet, en, omstreeks 5 uuren, begaf zich Hoogstdezelve, in gezelschap van bovengemelde Heeren, naar den wal, wordende, bij het afvaaren, onder het streiken der topvlag, met 21 Kanonschoten gesalueërd, en, bij het binnenvaaren van de Rivier, zo door het Waterkasteel, als alle de Strandbatterijën, met het losbranden van het Kanon begroet. Aan

 het

het Kasteel gekomen, wierdt Z. H. E. aan de Schuit gerecipiëerd door de geheele Hooge Regeering, en door eene menigte mindere gequalificeerde Heeren, en vervolgends, onder het losbranden van het Gefchut, rondsöm het Kasteel, tot binnen het Gouvernement begeleid, alwaar Z. H. E. plaats nam, de complimenten ontving, en, na een weinig zittens en het drinken van een kopjen Thee, naar Hoogstdeszelfs woonplaats wierdt geconduifeerd. — Hier mede neemt deze receptie en dit Journaal een

E I N D E.

BIJLAGE I.

PROJECT-CEREMONIEEL, *tot uitgeleide van den* HOOG EDELEN GESTRENGEN HEERE, Mr. SEBASTIAAN CORNELIS NEDERBURGH, COMMISSARIS-GENERAAL *over geheel* NEDERLANDSCH INDIEËN, *naar* SAMARANG, *op* HOOGSTDESZELFS *expresse begeerte*, *(als zich maar voor een' tijd absenteerende,) zodanig ingericht.*

Art. 1. 's Morgens de klokke 6 uuren, vergadert de Hooge Indiäsche Regeering in het Generaal Gouvernement, en laaten zich daar tevens vinden alle Gequalificeerden, om bij welgemelde *Zijne Hoog Edelheid* de afscheids-complimenten af te leggen, en aan Hoogstdenzelven eene gelukkige en voorspoedige reize toe te wenschen.

— 2. Vervolgends wordt Z. H. E. door het lichaam der Hooge Regeering en de verdere aanwezige gequalificeerden uitgeleide gedaan tot aan des Kasteels Waterpoort, aan de Noordzijde van den Tuin, alwaar de Commandeur en Opper-Equipagie-Meester, *van Heck*, zal moeten gereed houden de Commissie-schuit, voor-

zien met de Staatenvlag, voords eene breede loopplank met twee leuningen, beiden belegd en bekleed met rood laken, voorzien van de nodige Kwartiermeesters, om de loopplank, bij het affteeken, terug te haalen.

— 3. En zal Z. H. E. worden geconduïseerd, door eene Commisfie uit het lichaam der Hooge Regeering, met den eersten Secretaris, den Heer *Rose*, aan boord van den alhier zich ter Rhede bevindende transport-bodem, *de Hertog van Brunswijk*.

— 4. Bij het affteeken van den wal, zullen van het Kasteel gedaan worden 21 schoten, en, bij het pasfeeren van het Water-Kasteel, zullen insgelijks 21 schoten van het zelve moeten geschieden.

— 5. Aan boord aanleggende, zullen, ter zijde van de Valreep, de nodige Dek-Officieren moeten zijn geplaatst, om, tusschen dezelven, te kunnen naar boven gaan, en, met het bovenkomen, zal de Wimpel moeten opgaan, en zullen 21 schoten gedaan worden.

— 6. Wanneer de Commisfie wéér van boord vertrekt, zullen 17 schoten tot een salut geschieden.

— 7. Bij vertrek van den transport-bodem uit de Rhede, zullen van 's Kasteels Bolwerken tot een salut 21 schoten worden gegeven, waar voor door den transport-bodem met gelijke schoten zal worden bedankt.

BIJLAGE II.

PROJECT-CEREMONIËEL *tot de plegtige receptie van den, alhier (te* SAMARANG) *uit* BATAVIA *verwagt wordende*, H. ED. GESTR. H. Mr. S. C. NEDERBURGH, COMMISS.-GENER. *over geheel* N. I. *en* CABO DE GOEDE HOOP.

Art. 1. Wanneer de bodem, waaröp zich Z. H. E. bevindt, de Residenties *Tagal* en *Paccalongang* passeert, zal, zo dra deszelfs Vlag van den wal verkend is, ook de Vlag aan den wal moeten worden opgehezen, en het Schip met 21 schoten gesalueerd — en zullen de Residenten, met alle de onder hun Comptoir sorteerende Regenten, naar boord van het zelve zich moeten begeeven, ten einde Hoogstgemelden Z. H. ED. GESTR., met Hoogstdeszelfs behouden reis tot dus verre, te vergelukken, en van Z. H. ED. GESTR. ordres af te vraagen — waar toe reeds de nodige aanschrijvingen en ordres aan de Residenten zijn afgevaardigd.

— 2. Zo dra men tijding zal hebben erlangd, dat het Schip zo nabij de Rhede genaderd is, dat de Vlag van het zelve is verkend geworden, zullen van de Stads wallen 21 schoten gedaan worden.

— 3. Ter gelijker tijd moeten, van den Hoek

van *Caliwongoe*, naar het Schip zich begeeven met een Vaartuig, waarop zich de Equipagie-Opzichter *Bosſottiel*, zal moeten bevinden, 2 Leden uit den Raad van Politie alhier, zijnde de Kooplieden, de eerſte Pakhuismeester *A. A. Casſa*, en de Fiscaal dezes Gouvernements *J. Rubenkoning*, geädſiſteerd door den eerſten gezworen Klerk van Politie *J. A. Middelkoop*, om Z. H. Ed. Gestr. uit naam, en van wegens den Heer *Gouverneur* en Raad te verwelkomen met Hoogstdeszelfs arrivement tot dus verre.

— 4. Met de gemelde Gecommitteerden zal zich ook naar boord begeeven, ten einde, geduurende Hoogstdeszelfs aanwezen hier op *Java*, bij Z. H. E. Gestr. dienst te doen, een Capitein, of Capitein-Lieutenant der Infanterie alhier, ter benoeming van den Heer Gouverneur, als Generaal-Adjudant, en twee Mandries-Anon, zijnde de Schoonzoon van wijlen den *Souracarta's* Prins *Manco Negorro Notta de Ningrat*, en de Zoon van den eerſten Regent van *Japara*, *Notto Wiejojo*; terwijl de gedagte Gecommitteerden, met den Equipagie-Opzichter, na daartoe verlof te hebben erlangd, weder naar den wal zullen terug keeren, om van hunne Commisſie verſlag te doen.

— 5. De Overheden en Gezaghebbers van 's Compagnies Vaartuigen, zullen op ſchriftelijke Ordonnantie gelast, en de Eigenaar of Gezag-

hebber van de vreemde Bodems en Inlandsche Vaartuigen, welke ten dien dage op de Rhede en op Stroom zich bevinden, door den Ontvanger der Domeinen moeten geïnviteerd worden, om, zo dra het eerste salut van Stads wallen alhier zal geschied zijn, de bij diergelijke ceremonieën gebruikelijke Vlaggen en Wimpels op te heissen, om tot Zon's ondergang te laaten waaijen.

— 6. Wanneer het Schip ter dezer Rhede het Anker zal hebben laaten vallen, zal het zelve mede met 21 schoten van de Stads wallen gesaluëerd worden, en zal, uit de hier ter Rhede liggende Compagnies Galeijen, moeten worden gedaan, van de eerste 19; van de tweede 17; van de derde 15 schoten, en zo vervolgends tot de laatste, ieder 2 schoten minder, tot 7 toe; terwijl de Gezaghebbers van gedagte particuliere Vaartuigen ook zullen worden geïnviteerd, om bij die gelegenheid hun Kanon los te branden, naar maate een ieder van hun daar van voorzien zal zijn.

— 7. Ter gelijker tijd zal de Heer Gouverneur en Raad van Politie zich begeeven in een, vóór de poort van 's Gouvernements huis in volle gereedheid liggende, 's Lands Schuit, voorzien met derzelver Roeijers, in hunne monteering uitgedost.

— 8. De Heer Gouverneur zal tot zijne staatsi hebben den Ondermajoor, zes Oppassers van

Zijn Ed. twee Postillons, en twee Trompetters voorop; terwijl de Equipagie-Opzichter, naar gebruik en orde, vóór de Tent zal staan, waar na men zich naar boord zal begeeven.

— 9. Ter gelijker tijd met den Heer Gouverneur, zullen ook van den wal moeten afsteeken, in één of meer Vaartuigen, om Zijn Ed. naar boord te vergezellen de *Kiaij-Adipattij*, of Hoofd-Regent, alhier, en alle de hier aanwezig zijnde Regenten en verdere mindere Hoofden.

— 10. Naar boord zullen zich mede, omtrent dien tijd, in onderscheiden Vaartuigen moeten begeeven de Capitein en Hoofd der Chineesche Natie alhier, nevens de Lieutenants en Boedel-Meesters, in hunne Staatsi-klederen uitgedost, en hunne Vaartuigen voorzien met Vlaggen en Musiek, op de Chineesche wijze bij diergelijke plegtigheden in gebruik.

— 11. En, dewijl men meent te kunnen veronderstellen, dat Hoogstgemelde Z. H. Ed. Gestr. dien dag niet aan den wal zal komen, zal het Ceremoniëel tot de receptie aan den wal tot 's anderen dags 's morgens worden uitgesteld, en dan zal. —

— 12. 's anderen dags, met het aanbreeken van den dag, door den Equipagie-Opzichter alhier, den Capitein-Lieutenant *Bosſottiel*, moeten gezorgd worden, dat, vóór de Puije van 's Gouvernements Huis — vóór deszelfs Brug — voor

den Tuin *de Vrijheid*, op *Bodjong*, mitsgaders op de punten van de Stads wallen — vóór de Zeeman's Logie, en andere plaatzen verders, waar het gefchieden kan, en de gewoonte zulks medebrengt, worden geplant alle de voor handen zijnde Vlaggen en Wimpels, om te blijven waaijen tot Zon's ondergang toe.

— 13. Even en in diervoegen, als bij Art. 5. ftaat uitgedrukt, zullen de Overheden van 's Compagnies Vaartuigen, hier ter Rhede in de groote Rivier, en te *Caligawe* liggende, bij fchriftelijke Ordonnantie worden gelast, en de Gezagvoerders van vreemde Burgers en Inlandfche Vaartuigen, welke ten dien dage mede op de gemelde plaatzen zullen te vinden zijn, door den Ontvanger der Domeinen moeten worden geïnfinuëerd, om, met het aanbreeken van den dag, tot Zon's ondergang toe, weder de Vlaggen en Wimpels te laaten waaijen, zo als op gisteren heeft plaats gehad; terwijl de Ontvanger der Domeinen gelast wordt, de nodige zorg te dragen, dat de, in de groote Rivier en op Stroom liggende, Vaartuigen, zich zodanig fchikken, dat denzelven geen' hinder toegebragt, of de Vaart belemmerd worde.

— 14. Met het aanbreeken van den dag, zal weder in de Rivier, vóór de poort van 's Gouvernements Huis, gereed moeten liggen 's Lands Schuit met derzelver Roeijers, in volle montee-

ring uitgedost, in dewelke zich zullen begeeven vier Gecommitteerden uit den Politieken Raad, nevens den Secretaris; te weeten: den Opper-Koopman en Hoofd-Administrateur *Fisscher*, de Kooplieden, eerste Pakhuismeester *Cassa*, en de Resident van *Japara*, *van Massau*, den Fiscaal dezes Gouvernements *Rubenkoning*, benevens den Onderkoopman en Secretaris van Politie *Knöps* — den Equipagie-Opzichter — vier Oppassers van den Heer Gouverneur, en twee Trompetters vooröp.

— 15. In deze staatsi zal men zich vervolgends begeeven aan boord van het Schip, waar mede Hoogstgemelde Z. H. Ed. Gestr. zal aangekomen zijn, ten einde, bij overkomst, Z. H. Ed. Gestr. van wegens den Heer Gouverneur en Raad nader te vergelukken met Hoogstdeszelfs aankomst tot dus verre, en aan Hoogstgemelden Z. H. Ed. Gestr. uit naam van dezelven de voorschr. 's Lands Schuit aan te bieden, om, na dat Hoogstdezelve die offerte zal hebben gelieven te accepteeren, Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. naar wal te conduïseeren.

— 16. Intusschen zal tot de receptie aan den wal van Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. alles in gereedheid worden gebragt, wat tot dezelve vereischt zal worden.

— 17. Ten dien einde zal zich vóór het Gouvernements Huis moeten bevinden het geheele

Corps Dragonders, onder Commando van hun Capitein *Fiou*, in volle wapens, voorzien van hun Standaard, Tambour en Pijper, en zich moetende posteeren tusſchen de Stads muur en de Secretarij van Politie, met het front naar 't Noorden, of de Hoofdwagt.

— 18. Daar ter plaatze zal zich ook in volle wapens moeten bevinden, voorzien van het Vaendel en met hunne Hoboïsten, Basſonetten, Waldhoornisten, en ander gewoone Muſiek, de Bataillons Infanterie, waar van de regtervleugel zal beſtaan uit 's Compagnies Militairen, en de linker uit Wurtenbergers, en geposteerd ſtaan vlak voor het Gouvernements huis, met den rug naar de Muur der Stads wallen, echter zodanig, dat de regter vleugel een' aanvang neeme aan den Noordkant van de kleine Poort.

— 19. De Grenadiers zullen zich onder Commando van een' Officier moeten posteeren in een dubbeld ranket, van de trappen van den ſteiger tot aan de Militairen, die vóór het Gouvernements huis ſtaan, om, na dat de H. En. Gestr. Heer Commisſaris-Generaal, en de Heer Gouverneur, met de verdere ſuite zullen zijn gepasſeerd, als dan op te ſluiten, en zich te vervoegen, in eene gelijke linie, met de overige Militairen op derzelver regtervleugel.

— 20. Het gecombineerd Corps Pennisten, Burgers en Mooren, in vollen uniform uitgedost,

zal zich onder hunne respective Officieren, voor zo verre die van het Corps Pennisten geene Leden van Politie zijn, voorzien van hunne Vaendels en Muzikanten, Tambours *en Pijpers*, ten voorschreven dage moeten posteeren vóór *de Hoofdwagt*, en vervolgends halfmaansgewijze tot aan de leuning van het Gouvernements huis.

— 21. De Jongelingen uit de Marine-school zullen, onder hunnen eersten Informator, *Johannes Georgius Steinmetz*, zich mede in de wapens moeten bevinden, en zich vervolgends posteeren aan den buitenkant van de Stads Muur, van de leuning des Steigers af naar de Equipagie-Werf toe, zo verre dezelven zullen kunnen strekken, ten einde, bij het passeeren van de Schuit, de gewoone honneurs te bewijzen.

— 22. Op ieder der Batterijën, Oost en West, aan den mond der groote Rivier, zal zich bevinden, buiten het ordinaire, aldaar de wacht hebbende, Detachement Militairen, onder een' Officier, eene Compagnie Inlandsche Militairen, bij de Maatschappij in dienst staande.

— 23. Over en weder langs de groote Rivier, beginnende aan de Gouvernements Brug en de Equipage-Werf tot aan de Sabandharij toe, moeten paradeeren de Chineezen met hunne Vaendels, Blaas- en verdere Muziek-Instrumenten, de Parnakan Chineezen, Bougineezen, Maleijers, en

overige Overwalſche Natieën, een ieder uitgedost naar 'sLands wijze, en in volle ſtaatſi.

— 24. Van de Bandharij tot aan het einde van de Rivier, zullen de Javaanen, met Pieken, Vaendels en Kritzen voorzien, de ruimte bezetten.

— 25. Van buiten de Gouvernements brug tot aan het Buitenhuis *Bodjong*, zullen zich in een dubbel Ranket posteeren, digt aan de gem. Brug, de Dragonders van den Hoofd-Regent *Kiaij-Adipattij* alhier, onder hun' Officier in vollen Uniform uitgedost, voorzien met Tambours en Pijpers: — naast aan, twee Compagnieën Inlandſche Militairen, bij de Maatſchappij in dienst: vervolgends de Parjoerits van de Regenten, met hunne Geweeren, Wapens, Vaandels, Trommels en Pijpers — het Corps Madureezen en Samanappers van den Radeen Tommangong *Tjaija Ningrat* — 1000 Man Piekeniers van de Regenten, en nog zoo veel Manſchappen, met Pieken en Vaendels voorzien, als nodig zal zijn, om den weg naar *Bodjong* te bezetten tot aan de Brug voor den Tuin van de *Kiaij-Adipattij*, of zo veel meerder of minder, als 'er nodig zal zijn om aan te ſluiten aan de Inlandſche Compagnie Militairen, *Samarang* genaamd, dewelke zich zal moeten posteeren, van *Bodjong* af tot zoo verre naar of vóórbij den Tuin van gemelde *Kiaij-Adipattij*, als dezelve ſtrekken kan.

— 26. Op den nader te bepalen tijd, vóór dat men kan rekenen, dat de H. Ed. Gestr. Heer Commisſaris-Generaal aan den wal kan zijn, zullen de overige Leden van *Politie zich* moeten begeeven naar *den Tuin de Vrijheid*, ter afhaaling van den Heer Gouverneur, en Hoogstdenzelven naar het Gouvernements huis conduiſeeren.

— 27. In dat Huis *zullen* ook, vóór de komst van gem. Heer Gouverneur, aanwezig moeten *zijn*, de Oudleeden van den Politieken Raad, de Kooplieden Mr. *N. A. Lelivelt* en *B. v. d. Worm* — de Leden van den Raad van Juſtitie — van het Collegie van Weesmeesteren, Boedelmeesteren, nevens hunne eerſte gezworen Klerken, (naardien de Secretarisſen elders worden gebruikt) en Bodens met hunne ordinaire ſchilden op de borst — de Eerwaarde Kerkenraad — alle Militaire Officieren, zo Nationaalen als Wurtenbergers — de Zee-Officieren — die van de Artillerij en Marine, zo mede van de Burgers, voor zo verre dezelven niet onder de wapenen, of anders geëmploijeerd zijn — de Hospitalier en Stads Doctor — en alhier aanwezig zijnde Regenten der Javaanen — de Hoofden der Overwalſche Chineezen en andere Onchriſten-Natieën — en eindelijk, de zich alhier bevindende Vreemdelingen van aanzien.

— 28. Zo dra Hoogstgemelde *Z. H. Ed.*

GESTR. in 's Lands Schuit overgeſtapt zal zijn, zullen van dezelve direct de Vlag en Wimpel moeten worden opgehezen, plaatzende zich de vier medegenomen Oppasſers en twee Trompetters vóor bij den boeg, welke laatſten zich bij tusſchenpozing zullen moeten laaten hooren.

— 29. Hoogstgem. Z. H. ED. GESTR. Heer Commisſaris-Generaal dusdanig afgevaren zijnde, en van den bodem het ſalut ontvangen hebbende, zal van Stads wallen worden bedankt met 21 ſchoten; en, naar maate Z. H. ED. GESTR. de Vaartuigen nadert, zullen dezelven Z. H. ED. GESTR. met het paradeeren van het volk in het wand begroeten; te weeten, de eerſte Galeij met 19 — de tweede met 17 — de derde met 15 ſchoten, en wijders alle overige Compagnies Vaartuigen, Kanon voerende, even als bij Art. 6. is vermeld; terwijl de vreemde en particuliere Vaartuigen zullen worden geïnviteerd, om mede bij die gelegenheid hun Kanon los te branden, en de Heer Capitein van het Toscaansch Schip bijzonder zal worden verzogt, om, bij het pasſeeren van Hoogstgem. Z. H. ED. GESTR. ook zijn Volk in het wand te laaten paradeeren.

— 30. De aanlandings- en receptie-plaats bepaald zijnde aan den Stijger vóór het Gouvernements huis, zo zal aldaar in gereedheid liggen een tamelijk breede loopplank, voorzien met

twee leuningen, belegd en bekleed met laken, en zodanig ingericht, dat aan weerzijde van dezelve zich zullen kunnen posteeren 10 Officieren ter Zee, en van de Marine, als de Capitein *Varkenvisser*, Oud-Capitein *A. Berton*, de Capit. Lieut*s*. *v. d. Sluis* en *van Waaij*, de Oud-Capit.-Lieut. *Miltzer*, de Lieut. *Gerlach*, en de Sous-Lieut*s*. *Kortzius*, *Cornelius*, *Emmerich* en *v. d. Busscher*; terwijl aldaar een voldoend getal Kwartier-Meesters bij de hand zal moeten zijn, om die plank tot op de aangelegde Schuit over te leggen.

— 31. Zo dra de Schuit, waarin zich Z. H. Ed. Gestr. bevindt, de aan den mond van de groote Rivier liggende Batterijën Oost en West passeert, zal Hoogstdezelve van daar moeten worden gesaluëerd met behoorlijke Militaire honneurs door de aldaar wagthebbende Militairen, ten welken einde ook de bij Art. 22 voorkomende twee Compagnieën zigtbaar zullen moeten paradeeren, en de honneurs bewijzen, onder het slaan van de Marsch, &c.

— 32. Na dat de Schuit in de Rivier tusschen de Batterij zal genaderd zijn, zullen uit dezelven moeten worden gedaan 21 schoten uit het daaröp geplante Kanon aan den Zeekant.

— 33. Zo dra de Heer Gouverneur tijding zal hebben bekomen, dat de Schuit tot aan de Werf genaderd is, zal Z. Ed. zich, nevens de Leden van

van den Politieken Raad, met twee Oppasſers, en twee Postillons, gevolgd door de Collegieën met derzelver Bodens en verdere Dienaaren en Burgers, die in het Gouvernement's huis preſent zijn, moeten begeeven tot aan den Steiger, om Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. te recipiëeren. Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. en de Heer Gouverneur, met de verdere Heeren zullen paſſeeren tusſchen de twee ranketten Grenadiers, Art. 19. vermeld, onder het ontvangen van het gewoon ſalut en de honneurs der aldaar ſtaande Militairen, Dragonders, Infanteristen, het gecombineerd Corps Pennisten, Burgers en Mooren; terwijl zich als dan zullen laaten hooren de Muzikanten van alle de daar zijnde Troupes, om van tijd tot tijd vervangen te worden door de boven op het Balcon van het Gouvernement's huis geplaatſte Muzikanten van den Heer Gouverneur.

— 34. Bij het aanleggen vóór den Steiger, (Art. 30.) zullen ten eerſten uit de Schuit moeten ſtappen de Oppasſers en Trompetters, die den train tot aan het Gouvernement's huis zullen moeten vooruit marcheeren; terwijl de twee Oppasſers en Postillons, die met den Heer Gouverneur en Raad zijn aangekomen, agter den train zullen opſluiten, waar na de voorm. Collegie-Dienaaren en Burgers zullen volgen.

— 35. Na dat Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr.

G

met den Heer Gouverneur en de verdere Heeren, het gem. Gouvernement's huis, onder eene daar vóór opgerichte Eerepoort, zal zijn binnengetreden, en doorgegaan tot in de Agterzaal van het zelve, 't welk ten dien dage behoorlijk geapproprieërd en met tapijten belegd zal weezen, zal door de, onder Commando van den Major *Zamet* ſtaande, Infanterie een drievoudig ſalut uit het Handgeweer gedaan worden, tusſchen beiden geſecondeerd door een Kanonſchot, waarop de volgende ſchoten zullen geſchieden, uit alle de op de wallen en punten dezer Stad geplante Kanon, als: 19. uit de twee Batterijen, Oost en West aan den mond van de groote Rivier — 17. uit de Batterij op *Caligawoe* en de Zeeman's Batterij — 19. uit de eerſte — 17. uit de tweede, en 15. uit de derde Galeijën — voords op de Rhede uit alle de andere Kanonvoerende Vaartuigen, als bij Art. 6 gemeld.

— 36. Na dat de gem. Major de drie ſalvos zal hebben laaten verrichten, zal dezelve het Commando overgeeven aan den eerſten Major van het Regiment van *Wurtenberg*, en zich in de Agterzaal van het Gouvernement's huis komen begeeven.

— 37. Na dat men in meergem. Agterzaal van het Gouvernement's huis eenige rafraichisſementen zal hebben genuttigd, zal Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. en de Heer Gouverneur, be-

nevens Hoogstdeszelfs Suite, en de Leden van den Politieken Raad, zich begeeven in de Vergaderzaal, welke daar toe op eene convenable wijze zal weezen geäpproprieërd, en, door Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. zitting genomen zijnde op een' gedistingueerde ſtoel, zullen vervolgends aan Hoogstdeszelfs regterhand mede zitting neemen, de Heer Gouverneur, de Oud-Gouverneur van Banda, *F. van Boekholtz*, de Onderkoopman en Hoofdädminiſtrateur, *C. G. Fisſcher*, de Major en Hoofd der Militie, *P. J. Zannet*, de Reſident van *Japara*, *W. A. van Masſau*, de Fiscaal dezes Gouvernements, *J. Rubenkoning*, de Onderkoopman en tweede Adminiſtrateur van het Proviſie-Magazijn te *Batavia*, *W. Wardenar*, de Onderkoopman, Casſier, en Ontvanger der Domeinen, *Mr. Elbers*, en de Onderkoopman en Soldij-Boekhouder, en Dispencier, *A. V. Luchtenburg*: — aan Hoogstdeszelfs linkerhand zullen zitting nemen, de Secretaris der Hooge Commisſie, Mr. *Christ. Julius Prediger*, de eerſte Onderkoopman des Kasteels te *Batavia*, *W. J. Cransſen*, de Opperkoopman titulair en Geheimſchrijver van Z. H. Ed. Gestr. de Koopman en eerſte Pakhuismeester, *A. A. Casſa*, de Capitein van de Dragonder-Lijfwagt, en eerſte Generaal-Adjudant van Z. H. Ed. Gestr. *G. H. v. Gutslaff*, de Koopman titulair, en eerſte gezworen Klerk

2

van de Hooge Commisſie, *J. Welters*, de Onderkoopman, en twede Pakhuismeester, *C. L. Wieling*, de Oud-Onderkoopman, en Secretaris van Boedelmeesteren, *P. P. du Puij*, en de Secretaris van Politie *J. Knöps*, allen, volgends den rang, bij dit Art. vermeld; zullende zich agter de Stoel van Welgem. Z. H. Ed. Gestr. een weinig zijwaards moeten bevinden Hoogstdeszelfs verdere Generaale-Adjudanten *J. A. W. Ludwich* en *J. Ph. Fr. Filz.*

— 38. Vervolgends zal Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. door den Heer Gouverneur nogmaals worden gefeliciteerd met Hoogstdeszelfs behouden aankomst; waarna Zijn Ed. aan Z. H. Ed. Gestr. zal overhandigen de Sleutels der Stads Poorten en Bruggen, welke door den Major en het Hoofd der Militie *Zannet*, (die dezelven zal ontvangen uit handen van den Ondermajor, welke laatſte met dezelven zal verſchijnen, nevens eene Commando Militairen, aan de buitendeur der Vergaderzaal) aan gem. Heer Gouverneur zullen moeten worden overgegeeven; terwijl door Zijn Ed. ook aan Z. H. Ed. Gestr. zal worden overhandigd eene korte ſterkte van het Guarniſoen alhier, en wijders, door de Præſidenten van den Raad van Juſtitie en de Weeskamer, de Zegels; waar na, en, inmiddels door Z. H. Ed. Gestr. Hoogstdeszelfs goedvinden omtrent de voorſchr. Sleutels en Zegels zal zijn te kennen

gegeeven, door den eersten gezwooren Klerk van Politie *Middelkoop*, na den anderen zullen worden binnen geroepen, ten einde Z. H. Ed. Gestr. te complimenteeren met Hoogstdeszelfs behouden aankomst alhier — de twee Oudleden van den Raad van Politie, de Kooplieden, Mr. *N. A. Lelijveld* en *B. v. d. Worm*, — de Raad van Justitie — de Eerwaarde Kerkenraad — het Collegie van Heeren Weesmeesteren — dat van Boedelmeesteren — de *Samarang's* Hoofdregent, met de verdere alhier aanwezig zijnde Regenten — de respective Officieren der Militie, Zeevaart, Marine, Burgerij, en alle andere gequalificeerde Persoonen — de respective Officieren der Chineesche Natieën, en de Hoofden der Mooren, Maleijers, Boegineezen, &c.

— 39. Het afleggen der complimenten volbragt zijnde, zal men zich weder begeven naar de Agterzaal van het Gouvernement's Huis, en, na aldaar eenigen tijd te hebben vertoefd, zal de H. Ed. Gestr. Heer Commissaris-Generaal, nevens den Heer Gouverneur, zich begeven in een, voor het Gouvernement's huis gereed staande Koets, bespannen met 6 Paerden, en voorzien van de nodige Bedienden, ten einde zich te begeven naar *Bodjong*.

— 40. Agter Z. H. Ed. Gestr. en Zijn Ed. zullen opreiden de volgende Koetzen, waarin zich zullen plaatzen — in de 1ste, Mr. *C. J. Pre-*

diger, twede Secretaris van de Hooge Commisſie, met den Oud-Gouverneur van *Banda*, *F. v. Boekholtz* — in de 2de, de eerſte Opperkoopman des Kasteels *Batavia*, *W. J. Cransſen*, met den Opperkoopman en Hoofdädminiſtrateur *C. G. Fiſcher* — in de 3de, de Opperkoopman titulair en Geheimſchrijver *J. J. Nederburgh*, met den Major en Hoofd der Militie, *P. J. Zannet* — in de 4de, de Koopman en eerſte Pakhuismeester *A. A. Casſa*, met den Koopman en Reſident van *Japara*, *W. A. v. Masſau* — in de 5de, de Fiscaal dezes Gouvernements *J. Rubenkoning*, met den Koopman titulair en eerstgezwooren Klerk van de Hooge Commisſie *J. Welters* — in de 6de, de Onderkoopman en tweede Adminiſtrateur in 't Proviſie-Magazijn, te *Batavia*, *W. Wardenaar*, met den Onderkoopman en tweede Pakhuismeester *C. L. Wieling* — in de 7de, de Onderkoopman, Casſier, en Ontvanger der Domeinen Mr. *Elbers*, met den Oud-Onderkoopman en Secretaris van Boedelmeesteren te *Batavia*, *P. P. Du Puij* — in de 8ſte, de Onderkoopman, Soldij-Boekhouder, en Dispenſier *A. v. Luchtenburg*, met den Onderkoopman en Secretaris van Politie *J. Knöps* — vervolgends de Hoofdregent *Kiaij-Adipattij*, met de verdere aanwezig zijnde Regenten, en Hoofden der Chineeſche Natie.

— 41. Bij het afreiden van Welgem. H. Ed.

Gestr. Heer Commisfaris-Generaal, en den Heer Gouverneur, zal door de Infanterie de volle honneurs moeten gegeeven worden, onder Commando van den eerften Major der Wurtenbergers *J. D. G. Smidgall*, zo als zulks ook zal moeten gedaan worden door het gecombineerde Corps Pennisten, &c.

— 42. Vóór de Koets van Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. zullen opreiden, het Corps Europeefche Dragonders met hun Standaart, Tambours en Pijpers — twee Trompetters, zes Oppasfers, twee Postillons, en, op zij van dezelve, de Capitein van de Dragonder-Lijfwagt, en Adjudant van Z. H. Ed. Gestr. *Gutzlaff* — de Capitein *J. H. W. Ludwich*, als Mede-Adjudant van Z. H. Ed. Gestr. — de tweede Adjudant van Z. H. Ed. Gestr. *J. Ph. Fr. Filz* — de ordinaire Lieutenant der Artillerie, en de Ondermajor *J. de Jong*.

— 43. Agter de Koets, waarin de Secretaris *Knöps* gezeten is, zullen opfluiten de Compagnieën Inlandfche Dragonders van den Hoofdregent *Kiaij-Adipattij*, dewelken, blijkens Art. 25, aan de Brug van het Gouvernement's huis paradeeren.

— 44. De train zal den weg neemen, over de Gouvernement's Brug, direct naar *Bodjong*, tusfchen de aldaar aan wederzijde van dien weg paradeerende Inlandfche Militairen, en verdere

Inlanders, (Zie Art. 25.) dewelken, naar maate Z. H. Ed. Gestr. en de Heer Gouverneur pasſeeren, de volle Militaire honneurs zullen moeten geeven.

— 45. Wanneer de Koets, *waarin* Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. en de Heer Gouverneur gezeten *zijn*, tot agter den Tuin *de Vrijheid*, zal zijn genaderd, zal het ſalut van de Stads wallen uit al het Geſchut, en zo vervolgends gedaan worden, als bij Art. 35. te zien is, en als dan zullen de voor het Gouvernement's huis geparadeerd hebbende Militairen, en anderen, gelijk ook de Inlanders, die langs de Rivier ſtaan, kunnen afmarcheeren.

— 46. De wagt op het Buitenhuis (*Zichtrijk* of) *Bodjong*, zal moeten bezet zijn met een Officier, de nodige Tambours, Pijpers, en verdere Manſchappen, om, bij het pasſeeren van Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. denzelven behoorlijk te kunnen ſaluëeren.

— 47. De geheele weg naar *Bodjong* zal met hoogen bezet worden, en, vóór het Hek van gem. Huis, zal een ſoort van Eerepoort opgegerigt ſtaan.

— 48. Wanneer Z. H. Ed. Gestr. de Brug voorbij de Pattijs-tuin over zal gereden wezen, zullen de Europeeſche, en de agteröp fluitende Inlandſche Dragonders vooruit- en doorreiden, zich gaan posteeren tusſchen den bin-

nenkant van het Hek van gem. Tuin en het Huis, en aldaar aan weêrzijden van de Laan, die op het gem. huis aanloopt, een ranket formeeren; te weten, de Inlandſche Dragonders van de binnenzijde van het Hek, tot zoo verre dezelven ſtrekken kunnen, en, naast daar aan, de Europeeſche Dragonders, tot aan de Schilderhuizen, en niet verder, ten einde voor de Koetzen eene genoegzaame ruimte overblijve om tot vóór de Stoep van het Huis te kunnen naderen.

— 49. Na dat de H. Ed. Gestr. Heer Commiſſaris-Generaal en de Heer Gouverneur, met de verdere Heeren, uit de Koetzen zullen zijn uitgeſtapt, zullen, uit de vóór het Huis van *Bodjong* ſtaande Veldſtukjens, 21 Schoten worden gedaan, waar na de op den weg geparadeerd hebbende Manſchappen zullen kunnen afmarcheeren, en waar mede deze plegtigheid tot dus verre een einde zal neemen.

(onderſtond)

(accordeerd)

(was getekend)

J. A. van Middelkoop.

E. G. K.

BIJLAGE III.

ORDRES *omtrent het* **CEREMONIËEL**, *door de* **MILITIE** *te observeeren, gedurende het verblijf van den* **ONDERGETEEKENDE** *te* **SAMARANG**.

Aan den Ondergetekende, eenige militaire posten passeerende, zullen overal de Hoofd-honneurs, op *Java* gebruikelijk, bewezen worden, *zo wel bij nacht*, als bij dag; doch, bij nacht, alleen, wanneer zodanige Posten met blazende Trompetters worden gepasseerd.

By publieke Ceremonieën, zal de Ondergetekende, zo bij het binnenkomen, als bij het vertrekken uit *Samarang*, telkens met 21 Kanonschoten worden gesalueerd, en, het Guarnisoen in de wapens zijnde, zal hetzelve doen drie salvos uit het Handgeweer, welke telkens door een schot uit het Kanon zullen worden afgewisseld, en zullen deze Kanonschoten niet worden gecomputeerd onder het voorschr. getal van 21.

Aan den præsenten Heer Gouverneur van *Java*, zijnde Raad-Extraördinair van *Indië*, militaire Posten passeerende, zal het honneur van de Marsch en het salut gegeven worden; doch zonder Vaendel of Standaert.

De Ondergetekende reserveert privativelijk aan zich, geduurende deszelfs verblijf te *Samarang*, de distinctie, om met Trompetters te reiden —

de verdere distinctieën, waar van de Gouverneurs van *Java* mogten gewoon zijn gebruik te maken, blijven in haar geheel.

De Gouverneurs-titulair, de Ed. H. H. *François van Boekholtz*, Mr. *Chr. Jul. Prediger*, en *W. J. Cransſen*, ontvangen, bij het pasſeeren der Wagten, drie roffels, en verders alle militaire honneurs, aan Gouverneurs-titulair competeerende.

Voor den Opperkoopman titulair en Geheimſchrijver van den Ondergetekenden *Joh. Jacob Nederburgh*, zullen gedaan worden twee roffels — de Koopman titulair en eerſte gezwooren Klerk van de Hooge Commisſie *J. Welters*, zal de honneurs ontvangen, gelijkſtandig met een' Koopman en Lid van Politie te *Samarang* — de tweede gezworen Klerk *P. Ph. Du Puij*, en de Amanuënſis tot de Inlandſche Correspondentie *W. Wardenaar*, gelijkſtandig met de Onderkooplieden en Leden van voorſchr. Raad van Politie — de eerſte Generaal-Adjudant van den Ondergetekenden *G. H. von Gutslaff*, gelijkſtandig met een Major-effectif; en, de Generaal-Adjudant *J. Ph. Fr. Filz*, gelijkſtandig met een' Capitein-effectif.

De Ondergetekende deſpiciëert mits dezen tot deszelfs Lijfwagt de geheele Compagnie Dragonders, te *Samarang* guarniſoen houdende.

De Dragonders van gemelde Lijfwagt, zullen,

behalven voor den Ondergetekende, voor niemand eenige ceremonie doen, dan alleen, dat zij voor den præsenten Heer Gouverneur van *Java* zullen slaan drie roffels, en voor de Heeren Gouverneurs, *titulair*, hier voren genoemd, twee *roffels* — ook zullen nog de Schildwagten het Geweer présenteeren voor de Hoofd-officieren, doch niet die geenen, welke vóór het Logement van den Ondergetekende post houden.

(*Onderstond*)

Gegeeven te SAMARANG, den 22 April, 1798. — (*Was Geteekend*) S. C. NEDERBURGH.

BIJLAGE IV.

ORDRE *op den* DIENST *der* GENERAALE ADJUDANTEN *van den* ONDERGETEKENDE.

Art. 1. Zij zullen den dienst beurtelings op eene gelijke wijze bij den Ondergetekende waarneemen.

— 2. De Generaal-Adjudant, die den dag heeft, zal des morgens ten 7 uuren présent zijn in volle uniform, gelaarsd en gespoord, en zich bij den Ondergetekende aandienen, mitsgaders présent blijven, tot dat hij zal worden bedankt.

— 3. Op de Audiëntie-Dagen zal hij de naamen van de geenen, welke zich présenteeren tot het hebben van particuliere audiëntieën optekenen, dezelven bij den Ondergetekende aandienen, en, op de daar toe bekomen ordre, introduceeren — dienende tot hunne Informatie, dat de Audiëntie-Dagen alhier te *Samarang* bepaald zijn op Maandags en Donderdags, des morgens van 7 tot 10 uuren.

— 4. Hij zal des avonds, alvorens te worden bedankt, van den Ondergetekende ontvangen het verzegeld Parool voor den volgenden dag, en hetzelve in persoon overbrengen bij den Ed. Heer Gouverneur.

— 5. Tot andere dienstverrichtingen zal hij ook gebruik kunnen maken van eene Ordonnance, welke hem tot dat einde wordt toegevoegd.

— 6. Hij zal, wanneer de Ondergetekende zich van deszelfs verblijf te *Bodjong* begeeft, het zij met rijtuig, te paerd, of te voet, denzelven altijd vergezellen in volle uniform, uitgezonderd alleen, wanneer hij daar van speciaal wordt geëxcuseerd. Bij ceremoniëele gelegenheden zullen alle de Generaale-Adjudanten den Ondergetekende vergezellen.

— 7. Alles, waar van bij dezen geene speciaale melding is gemaakt, zal verricht worden, volgends de regels van den dienst.

— 8. Aan den eersten Generaal-Adjudant *tot*

Gutzlaff wordt opgedragen, om alle Rapporten en verdere papieren, raakende het Militaire wezen, welke hem door den Ondergetekende zullen worden ter hand gesteld, te verzamelen en te bewaren, en, bij het einde van de Visitatie der *Javasche* Comptoiren, daaröp zodaanige vergelijkingen en vertoningen te formeeren, als tot volkomen opheldering van dit kostbaar en belangrijk gedeelte van 's Compagnies huishouding op de *Kust* dienstig zullen zijn.

— 9. De Ondergetekende *vertrouwt*, dat de Heeren deszelfs Generaale-Adjudanten zich zullen beijveren, om derzelver functieën met alle naauwkeurigheid waar te neemen, en zal aan elk hunner eene zodanig getekende Dienst-Ordre worden ter hand gesteld tot informatie, en ten einde zich daar na te reguleeren.

(*Onderstond*)

Gegeeven te SAMARANG, den 22 April, 1798.

(*Was Geteekend*)

S. C. NEDERBURGH.

BIJLAGE V.

De Ondergetekende informeert hier mede allen de Heeren, welke hem vergezellen —

Dat Mr. *Chr. J. Prediger*, welke reeds genoot den tijtel en rang van twede Secretaris van de

Hooge Commisſie, door hem is gequalificeerd, om, geduurende deszelfs aanzijn in dit Gouvernement, als zodanig effectivelijk te fungeeren.

Dat voorn. Secretaris *Prediger*, en zo ook de eerſte Opperkoopman des Kasteels *Batavia*, *W. J. Cransſen*, geduurende dien tijd zullen hebben den tijtel en rang van Gouverneurs, met de verdere prérogativen, daaräan geäccrocheerd — voords de Generaale-Adjudanten *G. H. von Gutzlaff* den tijtel en rang van Major, en *J. Ph. Fr. Filz*, dien van Capitein, reſpective.

Dat de Ondergetekende den Oudönderkoopman en Secretaris van Boedelmeesteren te *Batavia*, *P. Ph. du Puij* heeft aangeſteld tot tweeden gezworen Klerk van zijne Secretarij, en den Onderkoopman en tweede Adminiſtrateur van het Graanmagazijn te *Batavia*, *W. Wardenaar*, tot zijnen Amanuënſis tot de Inlandſche Correſpondentie, beiden voor den tijd, dat hij zich ten dezen Gouvernemente zal bevinden.

Dat de Ondergetekende het Ceremoniëel van de Militie te *Samarang*, zodanig heeft gereguleerd, als blijkt uit de ordre, daar van uitgegeeven, op den 22 dezer, in Copia aan deze bijgevoegd.

De Ondergetekende, onderricht zijnde, dat de geſchenken, welke de Inlandſche Regenten, mitsgaders de Hoofden der Chineeſche Natie, ge-

woon zijn te geeven, bij gelegenheid, dat Persoonen van de eerste distinctie het Land doorreizen, offchoon op eene genereuse wijze wordende gerecompenseerd, *niet nalaaten te* strekken tot merkelijk *bezwaar* van de goede Ingezetenen, heeft dienstig geächt, aan alle zodanige Regenten en Hoofden ten ernstigsten te doen interdiceeren, om, het zij aan hem, het zij aan eenigen der Persoonen, welke hem vergezellen, zonder onderscheid, eenige diergelijke geschenken te offereeren, op pœne van deszelfs hoogst ongenoegen.

De Ondergetekende is te zeer overtuigd van de manier van denken van de Heeren, welke hem vergezellen, om het niet tevens te zijn, dat *zij* met hem op het levendigst zullen gevoelen, hoe weinig overeenkomstig het zoude zijn met het character, dat *hij* de Eer heeft te representeeren, en met de oogmerken zijner herwaards reize, wanneer eenige de minste inzichten van eigenbelang door den opletlenden Inlander en Chinees konden worden opgemerkt. Hij is dan ook niet in 't minste bedugt, dat iemand hunner in staat zoude kunnen zijn, hem in dat, voor fatsoenlijke Lieden zoo teder, point, over zijne gedaane keuze, te doen bloozen; en het is alleen, om dat de gewoonte van dit Land het geeven en ontvangen van geschenken aan en van Inlanders en Chineezen mede-

brengt,

brengt, dat hij zich in de verpligting vindt, hun bij dezen te informeeren, dat, hoe zeer zulks in andere gevallen kan gefchieden; op eene wijze, welke iemand geene oneer aandoet, hetzelve nogthans in dit geval geene plaats kan, noch vermag, te hebben, ingevolge de interdictie.

Overigens niets vuuriger verlangende, dan om deze reize, zoo veel mogelijk te doen ftrekken tot nut van de hem aanbevolen belangens — inviteert de Ondergetekende bij dezen alle de Heeren, die hem vergezellen, gezamenlijk en elk in 't bijzonder, om hem daar in zoo veel mogelijk behulpzaam te willen zijn, en hem te willen mededeelen alle zaaken van eenig aanbelang, daar toe dienende, welk hun zouden mogen voorkomen, zo wel, als hunne gedagten en confideratieen over alles, wat zij zullen denken, dat ten goede zoude kunnen worden verricht, het zij in de Departementen, waar van zij eenige bijzondere kennis hebben, het zij in eenig ander opzicht — in 't bijzonder verlangt de Ondergetekende dat een iegelijk, het zij Dienaar, of Ingezeten, van Europeefche, Chineefche, of andere Inlandfche Natieën, tot zelfs de minste toe, tot hem zal hebben eenen vrijen en onbelemmerden toegang, zonder dat daar toe iemand's tusfchenkomst, of middeling, hoegenaamd no-

dig zij, en het zal hem dierhalven aangenaam zijn, wanneer de Heeren, die hem vergezellen, ook in dit opzicht gelieven mede te werken, om aan zijne goede intentie een zoo compleet mogelijk effect te bezorgen.

(*Onderstond*)

(*Was geteekend*)

SAMARANG, den 24 April, 1798.

S. C. NEDERBURGH.

BIJLAGE VI.

APARTE INSTRUCTIE *voor den eerst gezworen Klerk der Hooge Commissie*, J. WELTERS, *geduurende des* ONDERGETEKENDENS *absentie van* BATAVIA.

Art. 1. In het algemeen wordt hem gelast te zorgen, dat, vóór de terugkomst van den Ondergetekenden te *Batavia*, welke gesteld wordt op den eersten October 1798, al het ten agterstaande werk effen gesteld zij, zoo, dat aldaar niets te doen valle, dan de papieren, tot de Commissie behorende, in te pakken, om die te kunnen medeneemen naar Europa.

— 2. Tot het copiëeren zal hij gebruik kunnen maaken van den hem alhier toegevoegden Schrijver, en voorts van de op *Batavia* verble-

ven Klerken, en gehouden zijn, zich door den eersten derzelver telkens om de 14 dagen schriftelijk rapport te laaten doen, hoe ver daar mede is gevorderd.

Art. 3. Hem wordt speciäal opgedragen, om te vervolgen het generaal verslag naar *Nederland*, tot op den tijd van het vertrek van den Ondergetekende van *Batavia*, zijnde geweest den 12. dezer lopende Maand, en wordt hem gelast te zorgen, dat hetzelve in gereedheid zij, uiterlijk binnen 4. maanden, na dato dezes, of met primo September aanstaande, ten einde hetzelve als dan aan den Ondergetekenden te kunnen overhandigen.

— 4. Ten einde daar in niet te manqueeren, is het de uitdrukkelijke begeerte van den Ondergetekenden, dat hij denzelven op deszelfs verdere reizen in dit Gouvernement niet anders zal vergezellen, dan voor zoo verre de voorschr. bezigheeden in zijne verdere amptsverrichtingen dit zullen toelaten.

— 5. Hij zal voorts naauwkeurig opnemen alle nog onafgedaane zaaken, welke bij Heeren Commisfarisfen-Generaal hangende zijn, en daar van aan den Ondergetekenden, vóór deszelfs komst te *Batavia*, overhandigen eene specificque Notitie, waar bij de voorschr. pointen kortelijk zijn uitgedrukt, met aanhaling van de Resolutieën en Brieven, zo van Heeren Commisfarisfen-Gene-

taal, als van de Hooge Indifche Regeering, daar toe fpecteerende.

Art. 6. Van alle Papieren, raakende het Gouvernement van *Java's* Noordöostkust, welke hem door den Ondergetekenden *zullen worden* ter hand gefteld, *zal hij* houden een apart Register, te *beginnen* met No. 1. — ook zal hij alle afgaande Officiëele Brieven van den Ondergetekenden zonder onderfcheid, en alle Ordres en Inftructieen, welke door denzelven worden uitgegeven, in een apart boek doen registreeren, na de ordre der datums.

(*Onderftond*)

(*Was getekend*)

SAMARANG, den 30 April, 1798. S. C. NEDERBURGH.

BIJLAGE VII.

De Ondergetekende vertrouwt, dat de Heeren *Wardenaar* en *Du Puij* wel het hunne zullen willen toebrengen, om aan hem, op zijne tegenswoordige reize, van nut te zijn.

In die onderftelling neemt hij de vrijheid, aan HH. EE. op te draagen het houden van een *Journaal* van alles, dat eenigzins merkwaardig is, het welk, federt deszelfs vertrek van *Bata-*

via, is voorgevallen, en verder zal voorvallen, zoo omstandig doenlijk.

Hij inviteert Hh. Ee. ook, om daar bij te willen voegen alle die ophelderingen omtrent de Persoonen en Famieljen van Inlandsche Grooten, derzelver wijze van bestuur, den staat der bevolking, de gesteldheid en kostwinningen van den Inlander, de Lasten en Heerediensten, welke dezelve gehouden is op te brengen en te præsteeren, de wijze waarop de leverantieën van de Producten en de betaling daar van geschieden, de voordeelen, welke de Residenten en anderen daar op hebben, den staat der Peper- en Koffij-Plantagieën, en Indigo-Fabrieken, en alle zodanige verdere ophelderingen, als zij zullen kunnen magtig worden, en strekken kunnen, om aan den Ondergetekenden een juist en volkomen denkbeeld te geeven van de waare gesteldheid van zaaken in dit Gouvernement.

Hij oordeelt voorts, dat zij, in het onderzoek van alle deze zaaken, het best zullen slagen, door zulks te doen onder de hand, en zelfs zoo veel mogelijk, zonder het eigenlijk oogmerk te doen blijken; en vooräl zal het nuttig zijn, dat Hh. Ee. zich ongemerkt liëeren met de Inlandsche Regenten, en mindere Hoofden, en tragten, van denzelven al het mogelijke te verneemen; terwijl de Ondergetekende zich overigens in dezen verlaat op derzelver bekende zucht voor het welzijn van de

Compagnie, en de verkleefdheid, welke zij wel willen betoonen voor zijn' Persoon.

(*Onderstond*)

(*Was getekend*)

SAMARANG, den 30 April, 1799. S. C. NEDERBURGH.

BIJLAGE VIII.

PROJECT-CEREMONIËEL *tot het afleggen der Complimenten aan den* H. ED. GESTR. HEERE, Mr. S. C. NEDERBURGH, COMMISS. GENER. *over geheel* N. I. *en* C. D. G. H. *zo van den* KEIZER *te* SOURACARTA, *door zijner Hoogheids Gezantschap, den* RIJKSBESTIERDER *te* SOURACARTA, *den* RADEEN ADI-PATTIJ, MANGCOE PRODJO, *en de* TOMMONGONS, SOEMO DILOJO, *en* WIERO DIRITJO, *als door den* SOURACARTASCHEN PANGERANG, ARIO PRABOE PRANG-WEDONO.

Art. 1. Op morgen ochtent, zijnde Donderdag, den 3. Maij, 1798, zal zich vóór het Gouvernement's huis posteeren een Detachement Militairen, met Musiek, en onder Commando van een' Capitain.

Art. 2. Een Detachement Europeesche Dragonders, bestaande in 24. Gemeenen, onder Commando van hunnen Capitain, *Joseph Fiou*, voorzien van Standaert, Tambours, en Pijpers, zal zich mede moeten posteeren tusschen de Stad's muur, en de Secretarij van Politie, met het front naar 't Noorden.

— 3. In het Gouvernement's Huis, tegens half 8. uuren, zullen geäppointeerd worden de Leden van den Politieken Raad, buiten de geenen, die in Commisfie zijn, en de *Kiaij Adi-Pattij*, met de verdere alhier aanwezig zijnde Regenten.

— 4. De Koopman en eerste Pakhuismeester, *Cassa*, en de Onderkoopman en Casfier, *Mr. Elbers*, nevens den Translateur *Vincent*, zullen zich op een' convenablen tijd, zodaanig, dat men even na half 8. uuren in het gem. huis kan zijn, vervoegen naar het Logement van den gem. Rijksbestuurder, ten einde Hem en de bij het Gezantschap behorende twee Tommongongs, af te haalen, en naar het gem. Huis te conduifeeren.

— 5. De Boekhouders, de eerste gezworen Klerk van Politie, *Middelkoop*, en de Secretaris van Justitie, *van Hemert*, zullen zich mede omtrent, doch niet vóór dien tijd, moeten vervoegen naar het Logement van den Pangerang, *Ario Praboe Prang-Wedono*, om Denzelven insge-

lijks af te haalen, en in het gouvernement's huis te begeleiden.

Art. 6. In de Agterzaal van het gem. huis, dewelke behoorlijk geäppropriëerd, *en* met tapijten belegd zal *zyn*, zal door den Heer Gouverneur en verdere Leden van Politie, en de voorm. Regenten, het gedagte Gezantschap, en gem. Pangerang ontvangen worden, en dezelve zullen zich op de daar gestelde Stoelen plaatzen, invoegen *het* aêlöude gebruik medebrengt, het Gezantschap aan de regterhand van den Heer Gouverneur, de Pangerang *Prang-Wedono* aan de linkerzijde, en de overige Dienaaren naar rang.

— 7. Na dat men eenige ververssching zal hebben genuttigd, zal de Heer Gouverneur, nevens de Leden van den Politieken Raad, zich begeven in de, vóór de deur van het Gouvernement gereed staande, Koetzen, de Heer Gouverneur in een Koets, met 2 Paerden bespannen, 4 Oppassers en 2 Trompetters vooruit, en de verdere Leden zullen naar rang volgen. Terwijl het, vóór de Secretarij geposteerd staande Detachement Dragonders insgelijks vóór den train voorôp zal reiden, zullen voor Zijn Ed. bij het afreiden, het gewoone salut door het Detachement Infanteristen gedaan worden.

— 8. Van de gem. Leden zullen echter uitgezonderd weezen de Opperkoopman en eerste Resident te *Souracarta*, *B. J. van Nieuwkerken*,

genaamd *Nijvenheim*, en de gem. Gecommitteerden *Cassa* en *Elbers*, die, nevens de Boekhouders, *Middelkoop* en *van Hemert*, en den Translateur, bij de Gezanten nog in het Gouvernement's huis zullen blijven vertoeven.

Art. 9. Na den Heer Gouverneur en de Leden uit den Raad, zullen volgen, de *Kiaij De Pattij*, en de verdere alhier aanwezig zijnde Strandregenten, dewelken ten dien einde mede in het Gouvernement's huis geäppointeerd zijn, en de trein zal direct den weg over de Gouvernement's Brug naar *Bodjong* neemen.

— 10. Langs dien weg zullen paradeeren, en aan den trein het gewoon Militair Honneur geeven; te weeten — a.) digt aan de Gouvernement's-Brug, aan de regterzijde, de Militairen van den Rijksbestuurder, in een dubbeld gelid, uitgezonderd het Europeesch Commando, dat altoos bij de Koets, waarin dezelve gezeten is, blijven moet — b.) mede digt aan de Brug, ter linker zijde, ook in een dubbelde reij, de Militairen van den Pangerang, *Ario*, *Praboe-Prang-Wedono* — c.) voorts, van daar de Militairen een einde neemen, tot nabij het Hek van *Bodjong*, zoo veele Manschappen van Paijœristen en Piekeniers van den Hoofdtregent alhier, en van de verdere Regenten, item het Corps van den Tommongong van *Madura*, als de plaatslijke gesteldheid zulks zal toelaaten — d.) van het Hek

van *Bodjong* af, zo ver het zelve 't kan bereiken, het Corps Dragonders van den *Kiaij De-Pattij* — e.) en, daar aan, zo veel der Inlandsche Militairen in 's Comp. *dienst*, als 'er in den tuin van *Bodjong* zal kunnen geplaatst worden.

Art. 11. In den tuin op *Bodjong* zullen worden geplaatst een Detachement van 150 à 200 Europeesche Militairen, onder Commando van den eersten Major der Wurtenbergers, *Schmidgal*, nevens Musiek en Vaendel, en nog zoo veele Inlandsche Militairen in soldij der Ed. Comp. als aldaar zullen kunnen geplaatst worden, dewelken, bij het passeeren van den trein, mede de gewoone honneurs zullen moeten doen.

— 12 Zo dra de trein van den Heer Gouverneur het Hek op *Bodjong* zal binnengereden wezen, zullen de Militairen en Dragonders, die zich hier geposteerd vinden, tusschen de Brug van vóór den tuin van den *Kiaij De-Pattij* en *Bodjong*, zich van daar moeten retireeren, en plaatzen op het Plein vóór *Bodjong*, aan de linkerzijde, of vóór de Brug, over de groote Rivier gelegen, ten einde den Militairen, bij gem. Rijksbestierder en Pangerang behorende, ruimte te laaten, om op het Plein vóór *Bodjong* aan de regterzijde te defileeren.

— 13. De Heer Gouverneur en Raad vervoegen zich direct op *Bodjong* bij ZIJNE HOOG

EDELHEID, en zullen plaats neemen op de, in de Binnen-gaanderij van het Huis, aan de regterzijde, bij de *entrée* in gereedheid gezette gestoeltens; terwijl het Detachement zich posteert tusschen de Schilderhuizen vóór het Huis van *Bodjong* staande, en het Huis zelve.

Art. 14. Omtrent den tijd, dat men berekenen kan, dat de Heer Gouverneur en de *Suite* halfwege *Bodjong* zal kunnen weezen, zullen a.) opbreeken, de op den weg naar *Bodjong* geplaatste Militairen van de *Radeen De-Pattij*, en dies Regenten, en vooruit opmarcheeren naar *Bodjong* — b.) uit het Gouvernement's huis, in daar toe bestemde Koetzen, uitreiden, als: in de eerste de *Radeen De-Pattij*, voorm. met den eersten Resident van *Souracarta*, *B. J. v. Nieuwkerken*, gen. *Nijvenheim*, vóór welke Koets met het gewoone Ceremoniëel zullen worden vooruitgedragen de Brieven van den Keizer, en Kroonprins — in de *tweede*, de Koopman *Cassa*, met den eersten Tommongong van het Gezantschap — in de *derde*, de Onderkoopman *Elbers*, met den tweeden Tommongong — in de *vierde*, de Translateur; terwijl, op zijde van de Koets, waarin de gem. *Radeen De-Pattij* gezeten is, marcheeren zal het Commando Europeeschen, die denzelven ten geleide dienen.

— 15. Een korte poos, na dat deze trein, dewelke mede direct over de Gouvernement's Brug

den weg naar *Bodjong* op zal gaan, zal zijn gepasfeerd, zullen ook opbreken de Militairen van den Pangerang, *Ario Praboe Prang-Wedono.*

Art. 16. Hierop zal de gem. Pangerang zich mede uit het Gouvernement's Huis begeven in een daar voor gereed ftaande Koets van den Heer Gouverneur, en, naast Hem, zal zich plaatzen de eerfte gezworen Klerk, *Middelkoop*; terwijl de gem. *van Hemert* in eene andere Koets zal volgen.

— 17. Bij het afreiden van vóór het Gouvernement's Huis, zal door de daar vóór ftaande Militairen moeten worden gedaan de gewoone Militaire Honneurs — (doch, voor den gem. *Radeen De-Pattij*, vermits dezelve Brenger is van een' brief van Z. H. den Keizer, zal de marsch worden geflagen, gelijk zulks mede zal moeten gefchieden door alle Militairen, welken Hij pasfeert, tot vóór de ftoep van het Huis op *Bodjong*) — en, voor den gem. Pangerang *Prang-Wedono*, drie roffels, zonder dat verder eenige decharges uit het Handgeweer, of van Kanonfchoten, zullen benodigd zijn.

— 18 Boven op het Balcon van het Gouvernement's Huis zullen zich bevinden de Mufikanten van den Heer Gouverneur, voorzien met Paukers en Trompetters, dewelken zich bij tusfchenpozing zullen moeten laaten hooren.

— 19. De Rijksbeftierder tot vóór de ftoep,

van *Bodjong* genaderd zijnde, zal dezelve uit het reituig ſtappen, en door den eerſten Reſident *van Nijvenheim* tot vóór Z. H. E. gebragt worden; wanneer door gem. Rijksbeſtierder aan Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. zullen worden overhandigd de Brieven van zijne Hoogheid, den Keizer, en van den Kroonprins, tevens aan Z. H. E. de redenen van zijne komst te kennen gevende, waar na aan Denzelven zijne zitplaats zal worden aangewezen, zo als nader zal volgen.

Art. 20. Bij het overgeven van de Brieven, zullen, op een daar toe te doene teken, drie decharges door de vóór het Huis op *Bodjong* paradeerende Europeeſche Militairen gedaan worden, tusſchenbeiden verzeld van één Kanonſchot uit het op de Stads wallen geplaatſte Geſchut, waar na nog 21 ſchoten van de wallen gedaan zullen worden.

— 21. Wanneer als dan de Pangerang *Prang-Wedono* op *Bodjong* aankomt, zal gem. Reſident *van Nijvenheim* Denzelven beneden aan de ſtoep van het huis gaan ontvangen, en tot vóór Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. begeleiden, ten einde aan Hoogstdenzelven zijn Compliment af te leggen, waar na aan Denzelven mede zijne zitplaats zal worden aangewezen.

— 22. In de binnengaanderij van het Huis op *Bodjong* zullen, volgends Art. 13. op de aldaar in gereedheid ſtaande ſtoelen zitting neemen —

aan de regterzijde van Z. H. E. de Heer Gouverneur, de Pangerang *Prang-Wedono*, de Heeren, behorende bij Z. H. E. en de Leden van Politie, benevens de Gecommitteerden van *Prang-Wedono*, allen naar rang — aan de linkerzijde, de Rijksbeſtierder, de eerſte Reſident van *Soeracarta*, de eerste Tommongong, de twede, de Koopman *Casſa*, de Onderkoopman *Elbers*, de Translateur, en de *Kiaij De-Pattij*, met de verdere Regenten.

Art. 23. Een ieder gezeten zijnde, zullen de volgende Conditieën worden ingeſteld en gedronken; als — door den Heer Gouverneur — de gezondheid van den H. Ed. Gestr. Heere, Mr. S. C. Nederburgh, *Commisſ. Generaal*, &c. &c. en door Z. H. Ed. Gestr. — de Heer Gouverneur-Generaal, en verdere Heeren van de Hooge Regeering — Zijne Hoogheid de Keizer en Ratoe — *Zijne Hoogheid de Sulthan* en Ratoes — de Heer Gouverneur — de Kroonprinſen aan beide Hoven — de Gezanten van den Keizer — de Pangerang *Prang-Wedono* — 's Compagnies welvaren — en *Java's* welvaren.

— 24. Deze plegtigheid geëindigd zijnde, zullen, op het te kennen geven van Hoogstgem. Z. H. Ed. Gestr. de Rijksbeſtierder en verdere Regenten afſcheid nemen, en de eerstgem. door den eerſten Reſident *van Nijſvenheim* tot om laag aan de ſtoep worden gebragt, en vervolgends dit

Gezantſchap weder naar 't Logement geconduïſeerd, door de Gecommitteerden, die denzelven hebben afgehaald; terwijl door de Militairen de gewoone Honneurs zullen worden gedaan.

Art. 25. Hier na, en, wanneer men zal kunnen vermeenen, dat de Statie van den Rijksbeſtierder genoegzaam verwijderd is, zoo, dat dezelve die van den Pangerang *Prang-Wedono* niet kan hinderlijk zijn, zal gem. Pangerang mede zijn afſcheid neemen, ten einde, even als de Rijksbeſtierder, uitgeleid, en door de Gecommitteerden, welke Hem verzeld hebben, naar zijn Logement, geconduïſeerd te worden; waar na de Heer Gouverneur en de Leden van Politie mede hun affcheid zullen neemen, en waar mede deze plegtigheid tot dus verre zal eindigen.

(*onderſtond*)

(*accordeerd*)

(*was getekend*)

J. A. VAN MIDDELKOOP.

E. G. K.

BIJLAGE IX.

INSTRUCTIE *voor den Onderkoopman en tweeden Resident te* DJOCJOCARTA, JOHANNES GERARDUS VAN DEN BERG, *om zich daar na te gedragen, opzichtelijk de voorgenomen reize van den* ONDERGETEKENDEN *naar het* HOF *van den* SULTHAN, *en het geen daarömtrent bereids is voorgevallen.*

Daar aan UEd. ten vollen bekend is het gedrag van den Sulthan, opzichtelijk mijne voorgenomen reize naar het Hof van Z. H. sedert Hij, eerst door UEd. bij een Pennoet aan den Rijksbestierder, en naderhand Officiëel door een' brief van den Ed. Heer *Java's* Gouverneur *van Reede tot de Parkeler*, onderrigt is geworden, dat ik waarschijnelijk een bezoek bij den Keizer, en ook bij Hem, Sulthan, zoude afleggen; zo is het niet nodig, zulks alhier breedvoerig te detailleeren, en ik refereer mij dierhalven dien aangaande aan het geen UEd. zelve aan welgem. Heer *Java's* Gouverneur bedeeld heeft bij brieven van den 29 en 31 Maart, 3, 6, 12, 16, 25, 28 en 30. April, mitsgaders den 7 Maij, 1798; houdende alle dezelve Brieven voor alhier geïnsereerd.

In 't algemeen is mij daar uit gebleken — *vooreerst,*

eerst; — dat, hoe zeer men van de zijde van den Sulthan onderscheidene redenen heeft opgegeven van de verlegenheid en bekommering, welke bij dien Vorst zouden zijn ontstaan, ter zaake van mijn voorschr. voornemen, waarïn men zich nu en dan zelfs niet weinig heeft gecontradiceerd, echter de voornaamste reden deze is, dat de Sulthan zijne grootshartigheid niet genoeg overwinnen kan, om te besluiten tot het geeven van zodaanige Eerbewijzingen aan mij, bij mijne aankomst te *Djocjocarta*, als Hij verschuldigd is aan het Character, dat ik de Eer heb te bekleden; en *ten anderen* — dat dit principe van trotsheid zoo sterk bij Hem heeft gewerkt, dat Hij niet alleen, bij uw vertrek van *Djocjocarta*, ten eenenmaale ongezind scheen, om aan mij, bij zodaanige gelegenheid, meerdere Eerbewijzingen te geeven, dan die, welke de Gouverneurs van *Java*, bij hunne komst ten Hove, gewoon zijn te genieten; maar zelfs reeds overgegaan was tot zeer nadenkelijke ongeöorloofde daaden, breder omschreven bij uwe voorm. Brieven van den 30 April, en 7. Maij; zoo, dat Hij voornemens schijnt, om, wanneer het'er toe komen mogt, zijn Sustenue, al ware het ook ten koste van de rust en vrede van *Java*, te handhaven.

De beschouwing hier van, en de omstandigheden, waarïn zich de Compagnie op dit oogen-

blik gebragt ziet door een buitenlandschen Oorlog, hebben het mij ten eenenmaale ongeraden doen achten, om voor als nog middelen van meêr nadruk te beproeven, *ten einde* den Sulthan van *zijne voorschr.* verkeerde begrippen, en *tot zijnen* plicht, terug te brengen; en, daar men van vriendelijke instantieën en persuasieën geen effect hoegenaamd meêr kan verwagten, maar integendeel moet *voorzien*, dat de Eer van de Compagnie gevaar zoude loopen, van daar door meêr en meêr te zullen *worden gecompromitteerd*, zo heb ik dienstig geöordeeld, om, bij het aanwezen van de *Djocjosche* Gezanten alhier, het stuk van mijne voorgenomen reize naar de Hoven in 't geheel niet aan te roeren, en alle Officiëele Onderhandelingen daaröver provisioneel te laaten berusten bij de voorschr. gedaane kennisgeving, dat ik waarschijnlijk een bezoek bij de Vorsten zoude afleggen.

Wijders heb ik besloten, om die reize vooreerst uit te stellen, waar toe ik, voor zoo veel het Hof van *Solo* aangaat, eene gepaste gelegenheid heb gevonden in het van wegens den Keizer gedaan verzoek, dat ik mijne visite bij Z. H. zodaanig wilde regelen, dat dezelve niet inviel op het groote Feest, dat op den 26. dezer maand plaats heeft; want, daar de komst van de Gezantschappen der beide Hoven tot het afleggen der Eerbewijzingen van de Vorsten en die

van den Pangerang *Prang-Wedono*, het onmogelijk heeft gemaakt, om vóór dien tijd de Hofreize te doen, zo laat het tijdverloop mij aan den anderen kant niet toe, om alhier langer te vertoeven: — weshalven ik voornemens ben, om als nu, eerst de visitatie van de Oostelijke Comptoiren te volbrengen, waar toe ik in den nacht tusschen den 20. & 21. dezer van hier sta te vertrekken.

Hier van is de Keizer reeds geïnformeerd, en UEd. zal dierhalven ook bij desselfs terugkomst te *Djocjocarta* moeten zorgen, dat de Sulthan hoe eerder zo beter geïnformeerd worde, dat ik, ter meeste bespoediging mijner werkzaamheden, besloten heb, om dezelve te beginnen met de visitatie van de Oostelijke Comptoiren, zonder daarbij eenige nadere melding te maaken van mijne voorgenomen Hofreize.

UEd. zal zich wijders moeten onthouden van alle nieuwe instantieën omtrent het stuk der aan mij te doene Eerbewijzingen; dewijl dezelve in de tegenswoordige gesteldheid van zaaken tot niets anders zouden kunnen strekken, dan om de Eer van de Compagnie, en het Character, hetwelk ik beklede, meêr en meêr te compromitteeren, zonder dat men zich, om de hier voor aangehaalde redenen, in staat bevindt, om dezelven in dit oogenblik, met den vereischten nadruk te kunnen handhaven; — maar UEd. zal

moeten afwagten, dat dit ſtuk, van de zijde des Sulthans zelven, worde levendig gemaakt.

Het is niet onmogelijk — (ſchoon de verregaande ſtappen, welken de *Sulthan zich* bereids heeft verönorloofd, daar toe weinig hoop overlaaten) — dat deze Vorst, door dit volſtrekt ſtilzwijgen van de zijde van de Compagnie op dat ſtuk, het welk, volgends uwe mondelinge informatie, reeds eene merkelijke inpresſie op denzelven gemaakt heeft, tot nadenking wierde gebragt, en dat Hij, meêr en meêr *inziende*, hoe zeer Hij heeft misgetast, en, dat dit zijn gedrag niet kan misſen, nu, of in der tijd, nadeelige gevolgen voor Hem na zich te ſleepen, met meêr ernst, dan tot nog toe heeft plaats gehad, zal beginnen te verlangen, om uit deze verlegenheid gered te worden, en, in dien gevalle, *is* 'er niet aan te twijfelen, of *Hij* zal daar toe eene of andere demarche bij UEd. laaten doen, die misſchien wel daarin zoude kunnen beſtaan, dat Hij eene nadere opgave vraagt van de Eerbewijzingen, die van Hem, bij *mijne* komst ten Hove, zouden worden gevorderd.

In zodaanig geval zal UEd. zich op niets poſitievelijk moeten inlaaten, en alleenlijk doen gevoelen, dat, vermits de Sulthan op de eerſte informatie, dat ik Hem waarſchijnlijk zoude komen bezoeken, gantsch niet gratieus hadt geäntwoord, en zoo veele difficulteiten daar tegens

geöpperd, ſpeciaal ook, wat het ſtuk der Eerbewijzingen betreft, de gevoegelijkheid volſtrekt vordert, dat Hij, bij een' naderen brief, het zij aan mij, dan wel aan den Heer *Java's* Gouverneur *van Reede* te kennen geeve, dat mijne komst ten Hove Hem aangenaam zal zijn, en mij daar toe uitnodige, en dat Hij, ten einde mij in ſtaat te ſtellen, om daar omtrent te komen tot een finaal beſluit, verder dient te kennen te geeven, tot welke Eerbewijzingen Hij bereid is, waar omtrent UEd. echter vooräl zorgen moet, dat Hij bewustheid draage, dat mij de hogerhand van Hem toekomt, en dat dit een point is, waar van men met geene mogelijkheid kan glisſeeren, zoo, dat UEd. zelfs geene propoſitieën behôort aan te neemen, waarin zulks niet expresſelijk zal zijn bepaald.

Omtrent de verdere Eerbewijzingen, vermeld bij het concept, dat UEd. daar van bij deszelfs Misſive heeft overgezonden, heb ik den Heer *Java's* Gouverneur, *Baron van Reede tot de Parkeker*, gequalificeerd, zodaanige ſchikkingen te maaken, als convenabel zullen zijn, en UEd. zal zich derhalven daar omtrent naar zijn Wel Ed. Geſtrengens bevelen moeten rigten.

Door de goede Correspondentie, welke UEd. heeft aan het Hof van den Sulthan, zal UEd. ſpoedig vernemen, of Zijne Hoogheid genegenheid betoont, om door betamelijke middelen zij-

ne, in dezen begaane, misstappen te redresseeren, waar omtrent UEd. zich zo veel mogelijk van de waare gevoelens en intentie van dien Vorst zal moeten verzekeren, en mij daar van vervolgens ten spoedigsten bericht geeven, zo wel, als aan den Heer *Java's* Gouverneur *van Reede tot de Parkeler*; ten einde daar na verder de nodige maatregelen te kunnen neemen.

Voorts zal UEd. geene middelen moeten onbezogt laaten, om door vertrouwde Persoonen, welke toegang hebben tot den Sulthan, aan Zijne Hoogheid met omzichtigheid te doen onder 't oog brengen de gedugte gevolgen, waaräan Hij zich zoude exponeeren, met te blijven volharden bij zijne tegenswoordige handelwijze en ongegronde Sustenuën; waar bij het zelfs dienstig zoude kunnen zijn te doen opmerken, dat mijne Hooge Committenten, de Opperbestierders van de Comp. in Nederland, niet ongevoelig kunnen zijn aan zodaanig eene bejegening, aangedaan aan mij, als Hoogstdezelven representeerende, en, onder anderen, bij mijne Commissie wel uitdrukkelijk gemagtigd zijnde, om alle Vorsten, met welken de Compagnie in Vriend- en Bondgenootschap staat, en die getrouw zijn aan hunne verbintenissen, van Hoogstderzelver genegenheid en protectie te verzekeren, en welke, zoo zeer verëerende als belangrijke, verzekering ik getoond had, niet ongenegen te zijn in per-

soon te komen geeven aan een' Vorst, die zulks op eene zoo onheusche wijze heeft opgevat en beäntwoord.

Laatstelijk komt het mij niet onwaarschijnlijk voor, dat de Sulthan wel verder onaangeroerd zal laaten zijne gepretendeerde bezwaaren daar over, dat Hij van de opkomst naar *Samarang* is geëxcuseerd; doch, bijäldien Hij dat stuk weder op mogt haalen, zal UEd. de nadere bevelen van den Heer *Java's* Gouverneur moeten vraagen, en opvolgen, die zeker in de Contracten, met de beide Vorsten aangegaan, overvloedige drangredenen zal vinden, om de ongereimdheid van des Sulthans Sustenüe ook daar omtrent in een helder daglicht te stellen, gelijk ik gerustelijk meen te mogen opmaaken uit het door den Amanuënsis, *W. Wardenaar*, en UEd. ter mijner requisitie ingediende bericht over die materie, gedateerd den ... dezer lopende Maand.

(*Onderstond*)

Gegeeven te SAMARANG, den 16. Meij, 1798.

(*Was Geteekend*)
S. C. NEDERBURGH.

BIJLAGE X.

De Generaal-Adjudant *van Gutzlaff* blijft, uit hoofde van deszelfs zwakke lighaams gesteldheid,

vooreerst geëxcuseerd, om den dagelijkschen dienst bij den Ondergetekenden te verrichten. De verdere Adjudanten van den Ondergetekenden worden insgelijks geëxcuseerd van het verzellen van deszelfs Reijtuig, geduurende *de reizen* van de eene plaats naar de andere; doch zal, bij zulke gelegenheden, de Adjudant, wiens tourbeurt het is, zich vooruit begeeven naar de plaats, werwaards de Ondergetekende staat te vertrekken, om denzelven op de *distantie* van een half uur gaans op te wagten, en vervolgens te paard naar zodaanige plaats te vergezellen.

(Onderstond)

Gegeeven te JAPARA, den 29 Maij, 1798.

(Was Geteekend)

S. C. NEDERBURGH.

BIJLAGE XI.

De Compagnie Dragonder-Lijfwagt van den Ondergetekenden zal heden namiddag van hier vertrekken naar *Coedus*, benevens de twee Trompetters en vier Ordonnances. De ordinaire Wacht, bestaande uit een Officier, Onder-Officier, Tambour, Pijper, en 12. Gemeenen, zal op *Coedus* blijven, om, bij aankomst van den Ondergetekenden, aldaar te paradeeren. Het overig gedeelte

van de Compagnie zal, onder den Capitain *Fiou*, benevens de Trompetters en Ordonnances, zich morgen ochtent ten half 9. uuren bevinden op de distantie van een half uur gaans aan deze zijde van *Coedus*, om den Ondergetekenden van daar naar de gemelde plaats te escorteeren, zoo, dat de eene helft der Manschappen, onder den Capitain *Fiou*, voorôp zal rijden met de Trompetters, en de Ordonnances bezijden de Koets; terwijl de andere helft, onder den Lieutenant, agterôp zal sluiten, zullende de Helbardiers zich bevinden agter op de wagen van den Ondergetekenden. — En zal al het voorenstaande in zelver voege worden geöbserveerd, zo dikwijls de Ondergetekende naar eene andere plaats zal vertrekken, tot *Rembang* inclusive.

(*Onderstond*)

JAPARA, den 29 Meij, 1798.

(*Was Getekend*)

S. C. NEDERBURGH.

BIJLAGE XII.

Het Detachement Dragonders, onder den Cornet *Tremiot*, dat bestemd is om den Ondergetekenden op deszelfs verdere reize te vergezellen, zal, benevens de Helbardiers, Trompetters, en Ordonnances, tijdig genoeg naar *Jamplong* ver-

trekken, om die reis, zonder te groote fatigue van de Manſchappen, te kunnen doen, en den Ondergetekenden, die den 9. dezer tegen den nacht mede naar derwaards vertrekt, te kunnen afwagten, op de diſtantie van een kwart uur gaans, ten einde denzelven naar derwaards te escorteeren.

De Ondergetekende, van hier vertrekkende, zal zich doen escorteeren door een' Onderöfficier en 4 Man, en zullen vervolgends nog twee diergelijke Escortes moeten geposteerd ſtaan op den weg, tusſchen *Rembang* en *Jamplong*, allen te neemen uit de overgebleven Manſchappen, op gelijke diſtantieën verdeeld, ten einde elkander ſucceesſievelijk te kunnen aflosſen.

Alle deze Manſchappen zullen, na het volbrengen hunner reſpective Escortes, terugkeeren naar *Rembang*, en, allen teruggekeerd zijnde, zal de Capitein *Fiou*, met het geheel overgebleven Detachement, met den eerſten over Zee de terugreize naar *Samarang* moeten aanneemen, waar toe de Reſident van *Rembang* de noodige vaartuigen zal bezorgen, om vervolgens onder de ordres van den Ed. Heer Gouverneur den gewoonen dienst te verrichten, tot de terugkomst van den Ondergetekenden te *Samarang* voorn.

(*Onderſtond*)

Gegeeven te REMBANG, den 7 Junij, 1798.

(*Was Getekend*)

S. C. NEDERBURG.

BIJLAGE XIII.

ORDRE *omtrent het* CEREMONIEEL *van de* MILITIE, *te observeeren, geduurende het verblijf van den* ONDERGETEKENDE *te* SOURABAIJA.

Aan den Ondergetekenden, eenige militaire Posten pasfeerenden, zullen overal de hoogst-gebruikelijke Honneurs bewezen worden, zo wel bij nacht als bij dag; doch, bij nacht, alleen, wanneer hij zodanige Posten met blazende Trompetters komt te pasfeeren; en, zo dikwijls de Ondergetekende met blazende Trompetters binnen *Sourabaija* komt, of daar uit vertrekt, zal een Salut worden gegeeven van 21. Kanonfchoten uit Stads Wallen.

Aan de Heeren Commisfarisfen in den Oosthoek, eenige Militaire Posten pasfeerende, zal geduurende des Ondergetekendens verblijf te *Sourabaija*, gegeeven worden drie Roffels, en verders alle Militaire Honneurs, aan Gouverneurs-effectief competeerende.

Die zelfde Honneurs zullen worden gegeeven aan de Heeren Gouverneurs-titulair, *Mr. Chr. J. Prediger, Fr. van Boeckholtz*, en *W. J. Cransfen.*

Voor den Opperkoopman-titulair. en Geheimfchrijver van den Ondergetekenden, *Joh. Jac.*

Nederburgh, zullen gedaan worden twee Roffels — de Koopman-titulair en eerste gezworen Klerk van de Hooge Commisfie, *J. Welters*, gelijkstandig met een Koopman en Lid van Politie van *Samarang* — de Amanuënsis *W. Wardenaar*, gelijkstandig met een Onderkoopman en Lid van Politie voorn.

De Hooofdwacht zullende geplaatst worden bij de Residentie van den Ondergetekenden, zal dezelve ook daar van, als van eene Lijfwacht, gebruik maaken, en zal voorm. Hoofdwacht ook dienvolgens voor niemand eenig Ceremoniëel doen, dan alleen, dat zij, voor de Heeren Commissarissen in den Oosthoek, zullen slaan twee Roffels, en een' gelijke Honneur geeven aan de voorn. Heeren Gouverneurs-titulair. — Ook zullen nog de Schildwachten het geweer présenteeren voor de Hoofdöfficieren, doch niet die geenen, welke vóór het Logement van den Ondergetekende post houden.

(*Onderstond.*)

Gegeeven te JAMPLONG den 10. Junij, 1798.

(*Was getekend.*)

S. C. NEDERBURGH.

(*lager stond.*)

(*Was getekend.*)

J. WELTERS.

E. G. K.

BIJLAGE XIV.

De Sustenue, dat de, zich thands in den Oosthoek, van wegens de Hooge Commisſie, in de Hooge Indiäſche Regeering bevindende, Commisſaris *W. H. van Ysſeldijk*, den rang zoude hebben, beneden de aldaar komende Gouverneurs-titulair, is mij altijd voorgekomen, aan zeer gewichtige bedenkingen onderhevig te zijn. Echter, gaerne op eene billijke wijze al het mogelijke willende contribuëeren tot agrement van de Heeren, door welken ik het genoegen heb mij vergezeld te zien, ben ik bedagt geweest op het uitvinden van eene ſchikking, waar bij de voorſchr. Sustenue eenigermate konde worden gemenageerd; doch heb zulks ondoenlijk bevonden, want — 1°) komen de voorige of radicaale qualiteiten van de beide Heeren Commisſarisſen in den Oosthoek alhier in geene aanmerking, en is alleen de vraag, van welken rang zij, als zodaanig, behoren te jouïsſeeren — 2°) gevolgelijk kunnen zij in dezen niet worden geſepareerd, noch kan, volgens zeker voorſtel, aan den Heer *Keizer* de rang gegeeven worden boven de Heeren Gouverneurs-titulair, wanneer aan den Heer *Ysſeldyk* die beneden dezelven wordt toegekend — 3°) Om beide de Commisſarisſen in rang te ſtellen beneden de Heeren Gouverneurs-titulair, is mede inpracticabel, zelfs geheel daargelaten de

vraag, of zulks billijk en convenabel zoude zijn; want, Commisfarisfen hebben zekerlijk, bij hunne komst in den Oosthoek, den rang genomen van den Panumbahan van *Madura*, en deze heeft den rang van Gouverneur-effectief: deze Prins zoude dus, in dien gevalle, of in rang moeten blijven volgen op Commisfarisfen; maar, dan gefchiedt Hem een notoir onrecht, door aan een' Gouverneur-titulair den rang boven Hem te geeven; of *Hij zoude* de eerste naast mij in rang *moeten* geplaatst worden; *doch dit zoude* een alzins inpolitieke en fchadelijke vernedering inhouden voor Commisfarisfen, die reeds eenmaal den rang van Hem genomen hebben, en, na mijn inzien, dien hebben kunnen en moeten neemen.

Dierhalven heb ik geen ander middel geweten, om alle incongruïteiten *in* dezen te vermeiden, dan aan Heeren Commisfarisfen in den *Oosthoek* toe te kennen, *gelijk ik daadelijk* gedaan heb, den rang, gelijkftandig met dien van effectieve Gouverneurs, voor den tijd, dat hunne Commisfie duurt, en binnen het diftrict, waar *toe* dezelve zich bepaalt; zodanig echter, dat de Militaire Honneurs, geduurende mijn aanwezen in den Oosthoek, op een gelijken voet zullen bewezen worden aan de Heeren Commisfarisfen en aan de Heeren Gouverneurs-titulair.

Ik zoude gemeend hebben, te kort te doen aan de billijke aanfpraak, welke de Heeren,

Prediger, *van Boekholtz*, en *Cransfen*, hebben op mijne achting en vertrouwen, wanneer ik de redenen en gronden van handelwijze in dezen, aan Hun Edelen niet had opengelegd, ſchoon ik meen, mij wel overtuigd te mogen houden, dat dezelven ook zonder dat, uit het waare oogpunt door HH. EE. die mij allen van nabij kennen, zouden zijn beſchouwd geworden.

(*Onderſtond.*)

PEERING, den 11. Junij, 1798.

(*Was Getekend.*)

S. C. NEDERBURGH.

BIJLAGE XV.

ORDRE *en* REGLEMENT *op het* CEREMONIËEL, *te obſerveeren op den dag*, *als* Z. H. E. *de* H. ED. GESTR. HEERE, Mr. S. C. NEDERBURGH, EERSTE COMMISS. GENER. *over geheel* N. I. & C. D. G. HOOP, *alhier ſtaat aantekomen.*

Art. 1, Alle Vlaggen en Wimpels, zo wel van de ter rhede liggende Schepen en Vaartuigen, als aan den wal, zullen dien dag, met zon's opgang, geheisd worden, en tot zon's ondergang

blijven waaijen. Insgelijks zullen, met zon's opgang, of nog vroeger, de Militaire Wachten aan alle de Poorten worden afgelost door een toereikend getal Pennisten, dewelken aldaar post zullen blijven houden, *tot zij weder afgelost* worden.

Art. 2. Alle Europeesche en Inlandsche Militairen, benevens de gewapende Javaanen en andere Inlanders, zullen, met het aanbreken van den dag, op *hunne* Vergaderplaatzen bij één verzamelen.

— 3. De met Geweeren en Pieken gewapende Bataillons Javaanen, benevens de Madureesche en Maleijtsche Militairen, zullen zich gezamenlijk, onder de ordres van den Capitain *van Franquemont*, vroegtijdig naar het Jaagpad begeeven, om langs hetzelve gerangeerd te worden in één gelid, van de stad af tot aan de groote Batterij, eerst *de Madureezen, daar na* de Maleijers, en vervolgens de Javaanen, allen met hunne Geweeren en Veldstukken. Hier na zullen moeten volgen de met Pieken gewapende en in Bataillons verdeelde Javaanen, en zal eindelijk de als dan nog overschietende ruimte bezet worden door Orang-dessas met Pieken, dewelken de twee *Sourabaijasche* Regenten zullen moeten leveren, elk ten getale van 300 koppen.

— 4. Het Volk uit de Chineesche en Maleijtsche Campongs, benévens de Onderhoorigen van den

den Capitain *Parnakan*, zullen in eene rije gesteld worden, aan de overzijde van de Rivier, van de Chineesche Campong af tot aan den tuin van den Lieutenant *Han Soesik*, indien derzelver getal toereikende is; doch, wanneer daar toe eenige Koppen mogten ontbreken, zullen de twee Regenten hetzelve alsmede met Orang-Dessas moeten suppleeren.

Art. 5. Als het Vaartuig van Z. H. E. op de Reede gekomen is, waar van de Vlaggeman bij tijds rapport moet doen, zal hetzelve gesaluëerd worden met 21. Kanonschoten van het Fort *Belvedère*, en zullen ter gelijker tijd alle de Poorten op het Klinket worden gezet, en tot nadre ordres moeten gesloten blijven.

— 6. Na de voorm. Salutschoten, zullen de, op de Reede liggende, Schepen saluëeren, als volgt: *Voorland*, met 19 — de Comps. *Pantjallangs*, 17 — De eerste *Bark*, 15 — de twede, 13 — de derde, 11 — de vierde 9 — en de *Chaloup* met 7 Schoten. De respective Commandanten en Gezagvoerders op de gemelde Schepen en Vaartuigen moeten in de voorschr. orde na elkander met eene kleine tusschenpozing vuuren, en wel toezien, dat zij geene ongelukken veröorzaaken, noch aan de passeerende kleine Vaartuigen eenige schade toebrengen.

— 7. De Grenadiers van de Lijfwacht zullen gerangeerd worden bezuiden het Gouvernement's

Huis, met het front Noordwaards, zullende dezelven onder de ordres ſtaan van een' daar toe te commandeeren Subältern Officier, de Lijfwacht van Z H. E. uitmaakende, tot dat Hoogstdezelve daar omtrent *andere* bevelen zal gelieven te geeven.

Art. 8. Alle overige Europeeſche Militairen, zo wel Natiönaale als Wurtenbergers, zullen op het Plein geplaatst worden, het front Zuidwaards, of *naar het* Gouvernement, maakende, en *zullen* deze laatſten gezamenlijk *drie Salut*ſchöten moeten doen, als Z. H. E. zal weezen binnengekomen.

— 9. Elk ſchot uit een Handgeweer zal van het fort *Belvedère* met een Kanonſchot beäntwoord worden, en wordt den Heeren Commandeerende Officiers der Infanterie en Artillerie gerecommandeerd, wel op te letten, dat *zij niet* vóór hun beurt *laaten vuuren, en ook niet* al te ſchielijk, op dat elk ſchot behoorlijk onderſcheiden worde.

— 10. Behalven de drie vermelde Kanonſchoten, zullen, na eene korte tusſchenpozing, van het fort *Belvedère* nog gedaan worden 21. Salutſchoten, zoo, dat van dat fort in 't geheel op dien dag 45 Kanonſchoten zullen vallen.

— 11. Op de loopplank boven de trap van de Pangong vóór het Gouvernement, zullen vier Officieren en even zoo veele Onderöfficieren van

de Pennisten zich moeten rangeeren, vóór dat de schuit, waar in Z. H. E. zich bevindt, aldaar aankomt, en zullen dezelven moeten blijven staan, tot dat alle Heeren van rang, die zich in gemelde schuit mogen bevinden, de loopplank gepasseerd zullen zijn.

Art. 12. De Leden van Politie, benevens den Panunbahan van *Madura* en den Pangerang van *Sumanap*, zullen met Z. H. E. en Hoogstdesselfs gevolg binnen treeden — de verdere Comps. Dienaaren en Burgers, als mede de overige Regenten en andere Hoofden, zo van de Chineesen als Inlanders, enz. moeten niet binnen komen, vóór dat zij geroepen worden.

— 13. Aan de Deur van 't Gouvernement zal de Adsistent *van Rijsoort*, of een ander geschikt Persoon, geplaatst worden, om de voorm. Heeren binnen te roepen, in de volgende orde: als — de Kerkenraad — de Officieren van het Guarnisoen, als mede de présente Zeeöfficieren — de gequalificeerde Comps. Dienaaren, en de Heeren van de Burgerij gezamenlijk — en de Regenten en andere Hoofden, zo wel der Chineezen als Inlanders. — Als de Heeren van den Eerw. Kerkenraad, hunne Complimenten afgelegd hebbende, wederom naar buiten gaan, zullen de Heeren Officieren binnen geroepen worden, en zoo vervolgens, vermits de Gaanderijen in het Gouvernement te klein zijn, dan dat zulk een

talrijk Gezelschap, zonder merkelijke confusie, geplaatst zoude kunnen worden.

Art. 14. Als Z. H. E. bij dag voorbij *Grisee* passeert, zullen aldaar alle Vlaggen en Wimpels moeten waaijen, en 21 Kanonschoten uit het Geschut gedaan worden; dan bij nacht moet, zonder expres bevel van Hoogst gem. Z. H E. geen Salut geschieden, zullende de Bataillons met Geweeren en Pieken, als mede de Chineezen, enz. langs den *Zeekant* gerangeerd staan.

— 15. Insgelijks zal van de *Zee-Batterijën* te *Sambilang* een Salut van 21 Schoten gedaan worden, als Z. H. E. dezelven bij dag komt te passeeren; terwijl de zich aldaar bevindende Bataillons Madureezen langs het Strand tusschen de Batterij gerangeerd moeten staan, met geprésenteerd geweer en slaande trom; doch zal aldaar bij nacht mede niet mogen worden gesalueërd, dan op expres bevel, als boven.

De Ondergetekende gelast, en verzoekt allen den geenen, dien zulks respectievelijk moge aangaan, de voorz. ordres stiptelijk op te volgen, 't en ware dezelven door nadere hooge bevelen mogten worden geältereerd, of te niet gedaan, wanneer daar van bij tijds de nodige kennis zal worden gegeven.

(Onderstond)

Gedaan te
SOURABAIJA, den
7 Junij, 1798.

(was Geteekend)
J. J. KEIJSER.

BIJLAGE XVI. (*a.*)

ZEIN-ORDRE *voor de* VAARTUIGEN, *welke vóór het Schip*, DE ONDERNEMER, *zullen zeilen, en altoos op eene distantie, dat hunne Zeinen duidelijk zullen kunnen worden gezien en moeten blijven.*

ZEINEN *bij* DAG.

Bij ontdekking van Vaartuigen, zullen direct de Zeilen opgevuld worden, en aldus met de Kruis-Prauwen blijven liggen, tot dat men duidelijk onderscheiden kan, wat of het geen is, dat men ziet. Is het een Schip, zo zal men het Zeil wederom los laaten, en kort daar na andermaal oprollen — tevens de Vlag hijzen, en een Schot doen; welk een en ander zoo dikwijls herhaald moeten worden, als men Schepen ziet, waaröp beide Prauwen momentlijk hun steven naar het Schip *de Ondernemer* zullen wenden, en allen mogelijken spoed maaken, om 'er digt bij te komen.

Voor Twee-Mast-Vaartuigen zal men het Zeil, na dat het ontrold is, los laaten, en niet weder oprollen, maar enkel de Vlag hijzen, en dezelve zoo dikwijls op en neêr haalen, als men Vaartuigen ziet. — Voor alle Vaartuigen, die maar één mast hebben, zal men geen ander

zein doen, dan alleen de Vlag hijzen, 't en zij 'er veel bij elkander waren, en dat men dagt, dat het Zeerovers zoude kunnen weezen, als dan zal men het Zeil oprollen, en met de Prauwen blijven liggen, tot dat het Schip digt bij gekomen is, waar na men de koers weder zal vervolgen.

Wanneer het Schip, *de Ondernemer*, van zijn voortop een Hollandsche Vlag laat waaijen, en daar bij een schot doet, zal het een zein weezen, dat alle Vaartuigen momentlijk naar het Schip zullen moeten komen. Het zein van jagen voor de twee voorste Prauwen zal weezen, als het Schip, *de Ondernemer*, een moment zijn Bramzeil streikt, en een schot doet, waaröp de Prauwen zullen jagen, tot dat dezelven het Schip nog maar even zien kunnen, en waar na zij zullen blijven liggen, of, bij ontdekking van iets, wederom keeren, zo als de omstandigheden zulks zullen vereisschen.

ZEINEN *bij* NACHT.

Bij ontdekking van een Schip, zullen de voorste Prauwen een vuur vertoonen, en daar bij 3 schoten doen. Deze schoten zullen, zo dikwijls als 'er Schepen in getal worden gezien, herhaald worden.

Voor minder Vaartuigen zal men maar één

ſchot doen, en hetzelve zoo dikwijls herhaalén, als 'er Vaartuigen gezien worden.

Een licht van top, en een ſchot van het Schip, *de Ondernemer*, zal het zein weezen, van zich nabij dien bodem te moeten begeven.

Het Contra-Zein van het Schip, zowel als van de Prauwen, zal over dag zijn een klein Geus van den top — bij nacht, een vuur, op de bestvoegelijke plaats.

BIJLAGE XVI. (*b.*)

ORDRE *voor alle de* SCHEPEN *en* VAARTUIGEN *hoegenaamd, welke den* ONDERGETEKENDE *zullen vergezellen naar* SAMARANG.

Dezelve moeten, zo bij nacht als bij dag, zoo na doenlijk blijven bij den Transport-Bodem van den Ondergetekende, zijnde het Schip, *de Ondernemer*.

Des avonds met Zonnen ondergang, moeten alle vuuren en lichten hoegenaamd worden uitgedaan, en uitgedaan blijven tot Zonnen opgang.

(*Onderſtond*)

(*Was getekend*)

GRISEE, den 21 July, 1798. S. C. NEDERBURGH.

